

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Liber XLV. Præceptum Quartum De Ecclesiastico Ieiunio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

LIBER XLV.
PRÆCEPTVM QVARTVM
DE ECCLESIASTICO IEIVNIO.

PRÆCEPTVM quartum Ecclesia circa Ieiunia Quadragesima, Quatuor Temporum, Vigiliarum que præscribit obligationem. Exprimam, quid sit Ieiunium Ecclesiasticum? Quænam ad illius essentiam requirantur? Quinam ad eius obseruationem obligentur? Quinam vero eximantur.

SECTIO PRIMA.

De Precepto obseruandi Ieiunia, Receptiores sine lita Sententia.

CAPUT I.

Quid sit Ecclesiasticum Ieiunium?

Vulgare est, ieiunium ex vi sua significationis importare abstinentiam quædā quatuor modis potest accipi. Primo, pro abstinentia à vitiis, & peccatorum fuga. Cap. Ieiunium, de consecrat. dist. 5. Secundo sumitur pro abstinentia à qualibet re per modum cibi & potus, & hoc dicitur ieiunium naturale, quod frangitur quoties aliquid cibi, vel potus in stomachum transmititur; qui autem degulans, statim efficit, non dicitur ieiunium naturale violare. Tertio recipitur pro parsimonia, & temperantia, quæ in hoc posita est, vt non plus cibi, aut potus absumatur, quæratio naturalis præscribit. Quarto denique sumitur pro ieiunio Ecclesiastico, quopräcipitatur unica in die comætio, hoc est à media nocte ad inediā usque nocte futurā. D. Tho. 2. 2. q. 147. Filiuc. tract. 27. part. 2. cap. i. Reginal. l. 4. num. 125. Nanar. summ. cap. 21. numer. ii. Fagund. præc. 4. lib. 1. cap. 1. num. i. Sancius in select. d. 51. n. 2. & omnes.

Ieiunium Ecclesiasticum est abstinentia voluntaria à cibo iuxta Ecclesia præceptum, vel obligati receptam cor. suetudinem. Dicitur voluntaria, quia obligatio ex. est actus virtutis, & præcipue temperantiae & obedientiae, qua præceptum de Ecclesiastico ieiunio integrè ac perfectè obseruatur; ad tem-

perantiam enim pertinet delectationem cibi, ac potus ita moderari, vt in ipsis debitam constitutam mediocritatem, vt huiusmodi delectatio sit iuxta mensuram rationis. Dicitur à cibo, non autem à potu; quia potus potius ordinatur ad distributionem per corpus ob sanguinis refrigerium, quam vt per se corpus alat. Et quia nomine cibi non veniunt medicinae, potionis, & electuaria, quæ licet nutritant, sumuntur tamen ob infirmitatem subleuandam & idem non soluunt ieiunium. Adicitur, iuxta præceptum Ecclesia, id est, eo modo fiat, quo præscribit Ecclesia. Præscribit autem ciborum certi generis abstinentiam, unicam comeditionem, & certam refæctionis horam. Lessi. l. 4. c. 2. dub. 2. n. 8. Bonac. de præc. Eccl. d. vlt. q. 1. pun. 1. n. 7. Sancius in select. d. 51. n. 2. & omnes.

A deo equidem ieiunandi præceptum. Quia vero ieiunium ab Ecclesia pro diversis temporibus & diebus est institutum, id est ex iure non colligitur unum commune ieiunandi præceptum, sed diversa pro diversis temporibus. cap. 3. Non licet cap. Non oportet cap. Placuit, de consecrat. dist. 5. & cap. Consilium, de obsernat. ieiunior. Porro hi textus non condunt nouum ius circa ieiunium, sed declarant obligationem iā ab Ecclesia impositam, id estque non utuntur verbis præcipiis, sed tantum declaratiis obligationis. Unde impudenter asserunt nostri temporis heretici, ieiunia esse libera, & ex cuiusque arbitrio suscipienda. D. Tho. l. 2. q. 147. a. 8. Tolet. l. 4. c. 2. n. 1. Azor. to. 1. l. 7. c. 8. q. 3. & c. 10. q. 6. Sancius in select. d. 51. n. 4. & omnes.

CAPUT

SCORBAR
col: Mar.
V. V. V. II.
E. I. V.
G.

indicator, aut promittatur. Sanchez lib. 4. sum. cap. 1. num. 49 & 50. Pottel. in dubiis Regul. v. Jejunium, in addit. n. 7. Diana p. 1. tract. 9. resol. 6. & 27.

CAPVT II.

*De abstinentia à Carnibus ex
præcepto leiunij.*

PRIMA essentialis ieiunij condicio est, ut a carnis abstinatur: & quod ad ieiunium Quadragesimale attinet, Constat ex cap. statuum, dist. 4. Quod autem attinet ad omnia alia ieiunia, de ieiunio ex cap. de esu carnium, de consecratio dist. 3. & ex Concilio Gerundense, cap. 3. & id constans & perpetua Ecclesiae traditione confirmatur. D. Thom. 1.2. question. 1.47. articulo 8. Sylvius ibi, Tolei, libr. 6. cap. 2. numer. 1. & alii. Ratio est, qui ieiunium ordinatur ad macerandum corpus, unde debet esse abstinentia a cibo, qui est magis gustui gratius, & qui magis reficit corpus, & sensui contra rationem vires subministrat: tales autem sunt suo ex genere carnes.

Carnium nomine intelliguntur etiam
qua Quadragesima tempore, nam extra hoc
tempus iure communi non sunt prohibita.
Quia in iure nullus texrus reperitur, qui qua
prohibeat, licet quiesdam in locis ea in leiuini
e. iam oua. extra Quadragesimam non permitat. An au
tem talis conuento obliger sub mortali in
iis locis, vbi recepta est, perspicendum ab iis,
ad quos attinet, an introducta sit ex devotione,
an cum destinatione obligationis? Nauar. sum.
cap. 2.1. m. 15 Sanchez lib. 4. summ. cap. 11. m.
5.1. Sancius in select. d. 56. m. 18. Lezana sum.
verb. Leiuinum, numer. 3. Diana part. 3. tr. 3.
refol. 80.

6 Necnon carnium nomine lacticinia intel-
liguntur, quæ tamen solum Quadragesima
tempore iure vetantur, extra illud permittan-
tur, ut oua. Consuetudo verò quibusdam in
locis lacticinia etiam in Quadragesima per-
mittit, exceptis paucis diebus ut in Belgio. Vn-
de in ouorum, ac lacticiniorum vnu attenden-
da est potius locorum consuetudo, quam ius
præscriptum. Consuetudo enim est optima le-
gum interpres. *Leff. lib. 4, cap. 2, num. 8.* Sylvest-
verb. *Ieiunium, numer. 15.* *Manu. tom. 1, sum-*
cap. 2, 3.

7 Quando vero in Quadragesima ob Bulla
Non licet in priuilegium, vel in aliis extra Quadragesi-
diebus ieiuniis mam ob confusitudinem ieiuniis lacticinio-
rum estu conceditur, non licet velci animalium
animalium sanguine. Quia licet sanguis propriè caro non
sanguine. fit proximè autem caro est, est enim in prox-
imo statu, ut in carnem convertatur, & proin-
de esse in eodem genere cum carne censetur
Pax qualiter, in praxi ieiuniis Eccles. de-
cif. 75. & alijs communiter.

8 In ieiuniis pro Iubilco, pœnitentia iniuncta, ac votiis posunt oua, & lacticia in cibum adhiberi. Quia in omnibus his casibus intelliguntur ieiunia communia iuxta Ecclesiastri præscriptionem, nisi à Pontifice, vel à Confessario, aut à volente aliquis ieiunandi modus

indicator, aut promittatur. Sanchez lib. 4. sum.
cap. 1. num. 49. & 50. Portet. in dubiis Regul. v.
Ieiunium, in addit. n. 7. Diana p. 1. tract. 9. refol. 6.
& 27.
Habens licentiam edendi carnes in Qua-
dragesima potest ouis & lacticiniis vesci. Quia Habens-
cui conceplum est maius induleum est etiam censiam
eiusdem generis minus. Et quidem prohibito edendi car-
narium maiorem abstinentiam quam ouorum res, poneat
ac lacticiniorum inducit. Sancius in select. d. 51. ouis vesci
num. 17. AZOR. part. 1. lib. 7. capit. 10. question. 2.
4. & 5. Palsqualig. decis. 48 de ieiun. Reginal.
1. 4. n. 14. & 161.

Qui verò ex dispensatione carnis ves-
tuntur, potest simul edere pīces, quando non in. *Qui ex dis-
pensatione carnis ves-
tuntur, potest simul edere pīces, quando non in.* 10
de grāe aliquod dāmmū prouenit. *Quia pīces
ex eī sunt in illis diebus līciti, in quibus comeduntur
carnes prohibentur: dispensatio autem līcitas nes-
sunt, nec prohibet pīces. Diana part.
1. tract. 9. resol. 6. *Lezana summ. verb. Ieiunium,
numer. 11. Fernandez part. 3. exam. cap. 9. §. 5.
& alij.**

Qui dispensatur ad carnes pro tribus, verbi
gratia, diebus in hebdomada, potest sibi eligere
quos voluerit, exceptis tamen diebus Veneris
ac Sabbathi, qui eligi non posunt, quando ad-
funt aij dies, pro quibus possit dispensatio in-
feriuntur. Eligius Bâz. verb. *Ieiunium*, 1, 11.
mmer. 4.

Dispensatus ad carnes edendas unica vice 11
pro singulis diebus sive in prandio, sive in cena, non poterit alia vice carnes edere. **Quia** sicut ad præceptum abstinentiæ à carnis est negatum, carnes unum obligans pro singulis momentis. **Vnde** vice prædicta, cum dispensatio sit ad vicem unicam coarctata, remanet præceptum obligans ad abstinentiam pro reliquis vicibus. **Beja part. 1. casuum casu 45. Sancius in select. dub. 51. numer. 14.**

Dispensatus in Quadragesima ad ova,
ac lacticinia comedenda, non est à ieiunio
dispensatus. Quia comedere ouorum, & lacti- 13
ciniorum substantiarum, ac formam Ecclesiastis
ad oua, & ieiunio non solvit: ut constat in ieiunis extra lacticinia.
Quadragesimam, in quibus lacticinia non
sunt prohibita. Vnde Pius V. declarauit in *Bulla Crucis*, cum ouis, & lacticiniis ieiunium
stare.

Imo cum forma ieiunij Ecclesiastici sit pre-
scripta ab Ecclesia potest à summo Pontifice 14
scripta ieiunij determinari forma : ideoque po-
test etiam dispensare cum aliquo vt vescendo ^{Patet dif-}
carnibus ieiunet, ita vt forma ieiunij consistat ^{persare p.}
tum in vnicā comeditione, absque ciborum ^{refix, et}
delectu. Sylui. 2. 2. question. 147. articul. ^{veſcendo}
4. Sanchez libr. 4. summ. capit. 11. numer.
49. Llamas parte. 3. mehlo. capit. 5. Pa-
ragraph. 26. ^{carnib.}

Ieiunij præcepto satisfacit, qui ventrem
adeo replet, ut iejunij, ut non solum iejunij dif-
ficultatem non sentiat, sed potius libidinem ex-
citet, ac foveat, modo à cibis in die iejunij ex-
tutis abstinere nec pluribus refectionibus vta-
tur. Quia ille dicitur præcepto satisfacere, qui
præstat id, quod præceptum est, finis autem
præcepti sub præcepto non cadit. Coar. l. 4.
variar. c. 2.0. n. 11. Reginal. l. 4. n. 16. Medina C.
de iejun. 9. 9. 16

Aduentante necessitate edendi cibos in die
ieunij

Sect. I. De Præcep. IV. Recep. Sentent. 71

etiam ad ieiunij prohibitos , per se loquendo , licentia
eius vel la- petenda non est , si necessitas certa sit . Quia
obligatio legis ob superuenientem necessita-
tis , tollitur . Vnde quando stante causa certa
perit dispensatio , nihil illa operatur quoad
obligationem tollendam , sed solum quoad
quandam pro exteriori apparentia iustificatio-
nem . Nam ratione scandalis , vel alterius cir-
cumstantie fieri poterit , ut aliquando necessum
sit , quod licentia petatur . Igitur quando Con-
fessarius vel alius vir prodens iudicat causam
sufficientem adesse soluendi ieiunium , aut car-
nibus , vel ovis vescenti , non est necessaria
Superioris dispensatio . D . Thom . 2 . 1 . q . 17 . a . 4 .
in corp . Sylvi . ibi Natura sum . cap . 21 . no . 21 . San-
cicus in select . d . 54 . num . 36 . Lessi . l . 4 . c . 2 . dub . 6 .
num . 45 .

In dubio autem de necessitatis sufficientia petenda est Episcopo vel Praelato dispensatio. Quia licet in causa certa dispensatio necessaria non sit, cum nihil habeat, quod operari possit: quando est dubia, habet quod operetur. D. Thos. 1.14.7.4. Nanar. summ. c. 1. t. m. 20. Sylvestr. v. leuinius. n. 20. Quando autem dispensatio petitur, debent Praelati sese faciles exhibere, nec subditos proprios ipsorum conscientia derelinqueret, vt Doctores communiter admonet.

18. Potest Parochus præsente etiam Episcopo, vel eius Vicario in ieiunio dispensare ratione cœsuredinis. Quia ex introducta est Episcopis consentientibus: lœc enim adhinc, non tamen est ita facilis ad ipsos, vel eorum Vicarios accessus, præsertim infirmæ conditionis hominibus, aut extra Civitatem degentibus. Consuetudo autem dat iurisdictionem iis, qui ipsius sunt capaces. Cap. Cum contingit, de foro compet. Nauar. summ. c. 2. n. 2. Sancius in selectt. d. 54. n. 6. Sanch. l. 8. de matrim. d. 9. n. 27. & l. 5. cons. 1. dub. 5. Sylvi. 2. 2. qu. 147. art. 4. ex D. Thoma.

Confessarius non potest in ieiunio dispensari, nisi ad hoc ab habente facultatem dispensandi deputetur. Quia dispensare in ieiunio est actus iurisdictionis in exteriori foro, Confessarius autem in hoc foro iurisdictionem non habet. Poterit tamen declarare, an causa sit sufficiens ad non ieiunandum, & hoc pacto interpretari, legem tunc non obligare. Idem dicendum de quocumque viro prudenti. Quia hoc munus ad iudicium prudentiale spectat. Bonac. de pres. Eccl. d. vlt. q. 1. pun. vlt. num. 18. Tolet. libr. 6. c. pte. 4. numer. 5. Pasqualig. decisi. 8. 9.

Profecto de necessitate vtrendi cibis vtritatis
in diebus ieiuniorum, debent Medicis iudicare,
autem in licentia impertienda ad carnis
edendæ vnum. Nec absolute facultatem imper-
tationis, quando infirmo sufficit limitata: alioqui
rei erunt fractionis duplicitis præcepti, ieiunij
scilicet & abstinentiae à carnisbus: nisi adsit
causa excusans à ieiunio, & non ab abstinen-
tia carnis, tunc enim vnicum esset peccatum
si autem dubium sit, an ad causam, poterit licen-
tiam impetrare, ne infirmus periculo expo-
natur. Monerim autem Medicos, ne sint nimium
cauti, ne dum ieiunio fauent, valetudini proximi-
mi nocant. Sanchez libr. 4. moral. capiti. 11.
numer. 53. Sancius in selecti d. 51. m. 16. Toler.

lib.6.cap.8.num.8.Pasqualig. in praxi ieun. de-
cisi.378.

CAPVT III.

De unica comestione secunda
essentiali conditione Ecclesia-
stici' leiunij.

A D essentiam ieiunij Ecclesiastici re- 21
quiritur plurimi refectionum absti- *Corpus famel*
nentia , ita vt intrà diei naturalis spa- *slummodo*
tium lewel tantummodo corpus reficitur. *siuendū in*
die naturali,
Portò potus liquidorum, que habent rationem
cibi, vt ins, lac, &c alia huicmodi ieiunii sol-
uit , si in notabilī quantitate sumatur extra
prandium. *Quia* per se primo eiusmodi liqui-
da ad nutriēdū ordinantur. Potus vero sum-
ptio quamvis crebrior non vetatur. *Quia* potus
ordinatur potius ad cibi per corpus distri-
butionem, & sanguinis refrigerium , quam vt
per se corpus alat. *Quod* est verum , etiam si
potus, vini, cerasiæ , aquæ malfæ, vulgariter
Aloj, &c. in quantitate magna , & sine ne-
cessitate sumatur; *quia* potest quidem contra
temperatiam delinqui , minime autem con-
tra ieiunij obligationem. D. Thom. 2. 2 *qua-*
stion. 147. articul. 6. Lessi. libr. 4. cap. 2. dub. 2.
numer. 10. Nauar. *funim. capit. 21. numer. 13.*
Pafqualig. *decision. 116.* & fere om-
nes.

Non prohibetur *vsus electuariorum*, quæ non sumuntur *vti alimenta*, sed *vti medicamina*, nisi quis hæc sumatur in quantitate magna *ad fraudem ieiunij*. Eadem est ratio de fructibus suis recentibus sive siccis, quando iuare possunt corporis valetudinem; quia tunc rationem medicinæ obtinent. Item ante vel post prandium licet edere pomum, vel pyrum, aut quid simile ad fedandam fitum, modo res, quæ sumuntur non sit tantæ quantitatis ut pro comedione, non pro fedanda siti inferuiat. Fagundez *præc.* 4. *libr. i. capit. 4.* *Lezana summ. verb.* *Ieiunium, numer. 4.* *Filliuc. tr. 27. p. 2. num. 4. 3.* *Palauig. decis. 13. & 15.*

Exculantur lectores, ac ministri mensæ in
Monasteriis aliquid præsumentes. Quia illud
est inchoatio quedam prandij, & illa tempo-
ris interpositio sit ex causa instans, vires nota-
bilitate debilitentur. Sylvi, 2.1. a.147. a.6. a.261.
Le dores, ac
ministri mensæ
offit aliquid
præsumere.

Cantores possunt primo mane aliquid ci- 24
bi absumere, ut habeant vocem ad canendum Et: *Cantores*
aptiorem. Res autem, debet esse apta ad conseruandam vocem, quae se habeat per modum medicinae. Idem a fortiori licebit concionatoribus. Quia ieiunium non debet manus id Sacrum impedit, nec quae ad ipsum exercendum sunt necessaria. Filiuc. libr. 4.
capit. 2. numer. 37. Palqualig decis. 132.
Sanchez libr. 5. consil. capit. 1. dub. 22. ma-
mer. 7.

SCOPAP
et: Mor.
VVVVVV
E: IV
C

25 Quando bibitur per diem ex ieiunio prandium,
Et ne potus vel refectiuncula, licet aliquid cibi sumere
noceat, non potus noceat. Quia concedens aliud, cen-
do saperet, ut etiam concedere omnia sine quibus id
litio, & non obtineri non potest. Et hoc licet est nedum
fiat in ieiuniis, semel in die, sed plures, quoties contingit bi-
bere, modò non fiat in fraude ieiunij; ut si
quis biberet non ad statim sedandam, sed ut pa-
rum illud cibi absumere posset. Nam si ex hu-
iusti modi fraude cibus ad potum præsumptus
plures ad notabilem denierent quantitatem,
ieiunium lethali violabatur, fecus vero si in-
trà materiæ paruitatem ficit. Laym. libr. 4. tra. 8.
cap. 4. numer. 7. Diana part. 1. tra. 9. resol. 24.
Bonac. de præc. Ecol. dub. ultim. quæf. 1. punct.
3. num. 7. 4. Fagundez præc. 4. libr. 1. cap. 4. nu-
mer. 14.

26 Quod si requiras, quenam materiæ parui-
tas a fractione ieiunij excusat, ex receptioni
materiæ ieiunium non soluit, potest ad duas vni-
tas materiæ ieiunium cibi quantitatem ad peccatum lethali
ficiens a letali non sufficer. Quia si quantitas serotina refe-
ctiuncula ad octo vniuersitatem est reducenda (ut vi-
debitur), ergo quantitas, quæ ob paruitatem ma-
teriæ ieiunium non soluit, potest ad duas vni-
tas quartam scilicet refectiuncula serotina
partem reduci coterit, siquidem huiusmodi
octo vniuersitatem pro quarta prandij parte, assolet re-
putari. Quantitas autem cibi, quæ singulis vi-
cibus, sumi potest, non potus noceat, est frustulū,
verbi gratiā panis, duæ nucæ, aut quæ simile in
proportionata quantitate. Quia talis quanti-
tas est quidē exigua, sed sufficiens, ut potu in
stomachio mixta ipsius impedit nocu-
mentum. Turrian. summ. part. 1. cap. 256. dub. 7.
Diana part. 5. tra. 5. resol. 11. Reginæ. libr.
4. numer. 85. Filliæ. tra. 27. part. 2. numer. 33.
& alii.

27 Etiam in comeditione carnium in die ieiunij
Etiam in paruitas materiæ datur. Quia licet præceptum
eius carnium Ecclesiæ de non vescendo carnibus in die iei-
datur. ieiunij sit negatiuum, etiam præceptum natura-
le de non furando negatiuum est: ergo sicut
in hoc excusat à lethali materiæ paruitas, ita
in illo; non enim est maior præcepti positivi,
quam naturalis obligatio Sanchez. libr. 2. sum.
cap. 8. numer. 17. Tanner. 2. 2. d. 1. quæf. 1. nu-
mer. 93. Bonac. de præc. Ecol. dub. ultim. quæf.
numer. 1. tra. 1. resol. 45. & part. 5. tra. 5. resol. 32. Qui ex Antonio de
Leon addit, paruitatem materiæ se extendere
circa carnes, ac quantitatem illam, quam asso-
lent coqui ad prægustandos cibos assumere.
Pafqualig. autem melius dicit 42. docet, mora-
liter esse pensandam, ita ut illa paruitas materiæ
conceatur, quæ moraliter non sufficiat, ut
quis per talen cibum refici dicatur; unde
putat posse dimidiam circiter vniuersitatem affi-
gnari.

28 Quamvis verò in die ieiunij præscribatur
Littera est vniuersitatem ea tamen ex confuetudine
refectiuncula, & la vespertina est licita, modo in quan-
titate non excedatur. Quia illa non dicitur re-
fectiuncula: & hoc verum, quamvis sumatur
non solum ne potius noceat, (ut olim) sed
etiam alendi caula, & sine potu. Nauar.
summ. capit. 21. numer. 13. Medina C. de ieiun.
quæf. 8. Sylvest. verb. ieiunium, numer. 10. Lublin.

part. 1. sum. verb. ieiunium, numer. 3. Tolet. lib. 6. c. 2.
num. 5.

Mensura autem huius refectiuncula est,
quam pro varietate locorum, ac personatum Sex. vel octo
confuetudo recepta tenet. Regulariter verò à vniuersitate
Doctoribus sex, vel octo vniuersitatum quantitas effe refectiuncula
affignatur. Filliæ. tra. 27. part. 1. numer. 32. cule. 1. resol. 1.
Fagundez præc. 4. lib. 1. cap. 4. numer. 13. Diana tunc quan-
part. 1. tra. 9. resol. 1. Sancius in select. dub. 52. tit. 7.

In Vigilia Natalitiae Domini in locis, vbi
adest conuentus potest sumi refectiuncula in vigilia
maiori quantitate. Quia sicut Ecclesia in die Natalitiae
Nativitatis, si in Veneris, aut Sabbathi cœredit ex cœnæ
ob festi laetitiam, posse fideles carnibus vesci: dñe in ma-
ria enim ieiunium Vigilia vult esse laetitia, & iori sumi so-
mnia festi prærogativi participare, salua tamen leti quan-
substantia Vigilia. A zor. part. 1. lib. 7. cap. 8. que. tate.
Hion. 8. Sancius in select. dub. 52. num. 10. Diana
part. 1. tra. 9. resol. 1. Fagundez præc.
4. libr. 1. capit. 4. numer. 19. Pafqualig.
decil. 92.

Quamvis octo vniuersitatem in
hac refectiuncula regulariter affignari, cre-
diderim tamen ob adeptam consuetudinem tunc plus
aliquantulum plus nobilioribus licere. Quia collatione
affolent debilioris valerudinis & deliciori nobilioribus,
ac pluribus epulis esse, vnde plus per ieiunium
nam quam ceteri macerantur. Sancius in se-
lect. d. 5. numer. 9. Diana, Azoriam, Fagun-
dez, & alios citans. Quod confirmat cap. Non
cognitum, d. 41. Sic etiam paulò maior est re-
fectiuncula, qua vii affolent profani, seu scœ-
lares, quam sit ea qua Monachi, aut viii Reli-
giosi videntur.

Excessus, qui refectiuncula hanc in cœ-
nam conuerit, est mortale peccatum: secus si
excessus non sit validè notabilis, vnde excede-
re per vnam aut alteram vniuersitatem paf-
fectiuncula sex aut octo vniuersitatem quantitatē, veniale laetitia
solum erit. Quia refectiuncula huius quanti-
tas moraliter ponderatur, & quod sit paulo
major, adhuc in refectiuncula manet ratione.
Sancius in select. d. 52. nu. 7. Sanch. 1. 5. consil. cap. i.
dub. 25. n. 5.

Poito in refectiuncula iij tantum cibi sumi
possunt, qui communiter frugum nomine con-
tinentur, verbi gratiā, vix, nucæ, pomæ, py-
ra, herba, & alij arborum, aut hortorum fru-
ctus vel alia ex melle aut Saccharo condimen-
tata: & si secus sit ieiunium solui, vt si sumantur
pisces, oua, aut reliqua lacteina, quibus in
prandio licet ex priuilegio vesci. Quia non
debent in refectiuncula adhiberi, que simili-
citer ad refectiuncula ordinantur. Et quia non
est consuetudine introductum, quod pisces,
oua, & lacteina, etiam in parua quantitate ad-
hibeantur. Scio, ab aliquibus Doctoribus
pisciculos paruos concedi, dummodo debita
quantitas adsit, de quo sectione 2. dubiè dis-
putabimus. Diana p. 1. tr. 9. resol. 1. & p. 4. tr. 4.
resol. 117. cum communi.

Quando iusta caula subest, ut ratione debi-
litatis, negotiorū, per diē agendorū studiorum,
itineris agedi, &c. potest refectiuncula sumi ma-
nus, ant meridie, cœna in vespere dilatata. Quia ad-
id permitit consuetudo, si vero sine caula fiat so-
lum erit veniale. Quia non substantia ieiunij, sed
solum circumstantia violatur. Less. lib. 7. cap. 2.
dub.

*dub. 2. n. 11. Tolet. l. 6. c. 2. nn. 8. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1.
n. 10. Diana p. 1. tr. 9. resol. 33.*

Qui ieiunium grauiter violat non tenetur
illo die ieiunare, nec delinquit sacerdos comedere
fatu[m] sicut lethaliter. Quia iam non potest es-
sentiam ieiunij de vnicarum comeditione seruare.
Qui autem comedit carnes, quando prohiben-
tur, auctoritas mortaliter delinquit, quoties come-
dit. Quia superius semel cibis veritis, adhuc viget
eos non endeni obligatio, que seruari potest,
cu[m] praeceptu negativum obligat semper, & ad
semp[er] sumpta vero secunda refectio cibo-
rum qui non prohibentur, soluens semel iei-
num, non potest seruare praeceptum affirmati-
vum de vnicarum comeditione, ideoque semel
tanquam sacerdos comedat, lethaliter delinquit.
Sylvi. 2. q. 47. a. 6. que s. 3. Tanner. ibid. 3. q. 3.
n. 10. Nauar. sum. c. 2. n. 16. & 2. Sanci. in se-
lute d. s. n. 41. Laym. L. 4. tr. 8. c. 1.

Qui die ieiunij sciens sumpsum ientaculum, siue id culpabiliter gesserit, siue absque culpa (per casu profectionis) non tenetur eo die ieiunare, etiam si contingat, non proficisci. Quia ieiunium iam est voluntarie violatum, vel certe causa violandi data, nec potest illud reparari. Habet locum huc sententia maxime quando reliquum diei sine cibo ille transigere non posset, enim posse sine incommodo, credidimus debere a secunda abstinere refectio. Quia ieiunium adhuc quoad vnicam refectio- nem servari posset. Sed hic supponitur, ientaculum in notabilis quantitate excessisse refectiuncule limites. Nam si non excedit, tunc poterit vlg: ad vesperā diffire refectio. Qui adhuc ieiunium poterit obseruari quod eam patrem, in qua nondum est, violatum, nempe quod vnicam refectioem filliuc. sr. 27. n. 24. Lefsi. 4.c. n. 18. Laym. 4. tr. 8. c. 1. n. 13. Sylui. 2. 2. q. 147. a. 6. quaf. inno. 2.

37 Habens caulan, non ieunandi, non potest
Non potest amicum causa urbanitatis serio inuitare, nec
in mensa, vt comedat, vrgere. Quia nemo
inuitatur in potest licite inuitari ad id, quod sine pecca-
tatore ad praefare non potest. Leff. lib. 4.c. 2. dub. 20.
Fagund. prae. 4.l. 1.c. 10.m. 12. Bonac. de prae. Ec-
cl. d.v.l. q.1.pun.3.n.9. Lublin. p. i. sum. v. Ieunium,
num. 11.

In dubio autem, an teneatur ieiunare, potest
In dubio, an ritu inuitari ad cenam. Quia inuitans debet
supponere, memorem illum propriæ salutis,
iure pote, non acceptum, si ieiunare teneatur. Scio
tertia inuita, aliquos Doctores adiuvare, licitum abolutè el-
ri ad cana, se quenquam inuitare ad cenam, etiam si
probabilitè credatur, esse acceptaturum, ad
actum vibianitatis exercendum. Quia talis in-
vitatio est porius conditionata, quam absoluta,
nempe inuito te ad cenam, si tibi cenare
licet. *Palquig. de ieiun. decis. 373.*

illi, possunt etiam hi iuste & absque peccato exhibere. Idem putarim esse licitum, ad vitandum aliquod graue incommodum, aut quando concurrent mint, si tamen non adit scandalum ex parte ministrantis, quod facile tolli potest, si ostendat, se coadie ministrare. Quia tunc non concurrit ad peccatum, cum confer quod coadie ministrat: nec preceptum Ecclesiasticum tanto discrimine obligat. Lay. m. 2. tr. 3. c. 13. n. 5. & alij.

In locis verò hæreticorum, vbi paucim ab aliis solent carnes apponi, id licitum erit caponi Catholico præcisò Religionis contem-⁴¹
ptu, si duæ adhuc conditions. Prima, vt ne-
que sines flogis incommmodo recalare, vt
si à Prætore vexetur. Secunda, vt non apponā-
tur carnes, nisi perantur; non enim ingeri pos-
sunt non perentibus. Quia id esset, illos ad il-
licita inuitare. Lessi. l. 4.c. 1. dub. 4.n. 2. Bonac.
de præc. Ecel. d. vlt. q. 1. pnn. 3.m. 9. Laym. l. 2. tr. 3.
c. 13. n. 5.

Qui ob negotium occurrent prandium intertumpit, non sufficiens sumpta refectio. 42
ne, potest, **absoluto** negotio eam perficere, **gotium** oc-
modo animo continuandi interruperit. **Quia currens.**
huiusmodi interrupcio duplicum non consti-
tuat refractionem, sed viam integrat, vt poterit
ab una vocatione continuata procedentem. **Lessi.**
l.4.c.2.dub.2.n.11. **Azor.** p.1.4.7.c.9. qui 1. **Regi-**
nal. l.4.n.17. **Portel.** in **dub.** **Regul.** v. **lemonium,** in
addit. n.10. **Sancius in** **selekt.** d.5.2.n.4 **Bonac.** de
pres. **Eccles.** d.8. q.1. **pan.** 3. n. 10.

Porrd si absque animo continuandi pran- 43
dium interruptum, non potest amplius licite prä-
dium reassumere, si longa intercessit mora.
Si longa in-
tercessit
mora.
Quia comestio non diceretur physice, aut mora-
liter continuari, & cõequenter duplex prä-
dium reputaretur. Portel. in *adv. Regul. v. leiu-
nium, in addit. n. 10. Fernand. p. 2. c. 8. §. 2. m. 18.*
Sanci. in *selecl. d. 5. m. 1.* si vero modica mora
intercessit, is qui à mensa surrexit animo non
continuandi, poterit adhuc, mutata voluntate,
cõtinuare. Quia parva intercedente mora, ea-
dem moraliter refectio reputatur.

⁴¹
In lo is ha-
reticorum
licitum.

SCOBAR
et: Mer.
M. V. M. P.
E. I. V.
C.

C A P V T I V.

*De certa refectionis hora ad Ieiunium
requisita.*

ERTIVM, quod ad ieiunium requiriatur, est certa refractionis hora. *Refractione* Olim in ieiuniis extra Quadragesima hora in die mam hora nona, id est tertia post ieiunium est meridiem, erat hora ex consuetudine refre- *circa meridiem*. *tionem sumendi*, ut ex *can. 34. Concilij diem*. *Moguntini colligitur*. In Quadragesima vero refractione usque ad vesperam differebatur. *Modo autem ex consuetudine iam ubique recepta est circa meridiem*. *Qua consuetudo*, *ut pote rationabilis, approbata est ab Ecclesia*, *ut humanae fragilitati morem gereret*. *Porro ea hora non requiritur positivè*, *quasi necessariè sit*, *tùc cibū sumere*; *quia si libet*, *tota die abstine- resed negatiue*, *ne scilicet ante illā refractionē*

sumanus, notabili temporis lato illam præuenientes. Meridies autem in ieiunij diebus moraliter debet computari, non iusta calculum Astronomicum. Quia in rebus moralibus moraliter est procedendum. *Covar. lib. 4. var. c. 20. n. 14. Sylvi. 1. 2. quaf. 147. a. 7. Syluest. v. Ieiunium. 9. 4. n. 11. Reginal. lib. 4. n. 156. Filliac. tr. 27. n. 67. Azor. 10. 1. 7. c. 11.*

45
Hora hoc non est de sed tantum accidentalem circumstantiam, essentia ie- iunij.
Quia manente ieiunio in sua substantia, mutata est in Ecclesia hora comedendi; quod fieri non potuisse, si hora determinata de essentia esset; non enim potest res subsistere, mutatis iis, quæ ad ipsius actum essentiam. *Nauar. sum. cap. 21. n. 2. Manu. p. 1. sum. c. 23. Catet. 22. 9. 147. a. 7. Diana p. 1. tr. 9. resol. 27.*

46
Vnde non erit mora- lis notabilis anticipatio.
Hinc colligo, non lethale piaculum, sed veniale solummodo, notabile temporis anticipacionem. Quia temporis circumstantia (vt vidimus) non est de essentia ieiunij, sed accidentalis; quare non seruata hora, adhuc satishc ieiunandi præcepto, quoad substantiam obligationis. Quando autem præcepimus in impletu secundum substantiam, etiam si aliqua circumstantia prætermittatur, lethale peccatum non committitur. *Pafqualig. decif. 146. Laym. libr. 4. tr. 8. cap. 1. numer. 11. Manu. to. 1. sum. cap. 23. n. 3. Tolet. libr. 6. cap. 3. numer. 8. Angel. v. 1. b. Ieiunium. num. 2. Lessi. libr. 4. capit. 2. dub. 2. numer. 13. Diana parte. 1. tract. 9. resol. 27. & parte 5. tract. 5. resol. 11.*

47
Tempus no- tabi- e.
Tempus autem notabile, vt anticipatio prandij sit (iuxta hanc sententiam receptionis) quidem peccatum veniale, sic definio. Ieiunans poterit vna circiter hora ante meridiem prandere. Quia hoc ita innaluit, vt iam fere sit confuetudine firmatum: tempus enim non pertingens ad horam integrum non est tempus notabile non solum comparative ad diem integrum, sed etiam in anticipacione respectu meridiei *Tolet. 1. 6. c. 3. n. 5. Sanci. in select. 1. 53. Viguer. c. 7. Influi. §. 3. vers. 1. Medina l. 1. sum. c. 14. §. 10.*

48
Potest hora notabiliter anticipari.
Ex iusta causa potest in die ieiunij hora prandij notabiliter anticipari. Quia sicut obli- prandij ex ieiunandi cellat, quando præceptum abs- iusta causa notabiliter incommode impleri non potest: ita à fortiori cessabit obligatio seruandi in anticipari. prandendo temporis circumstantiam: sed cum minor obligatio sit, ex minori quoque causa cellabit. Profecto causæ iustæ, ob quas potest in ieiunio prandij anticipari notabiliter, sunt: lectio pro mensa, iter, concio, lectio in scholis, aduentus, vel recessus hospitis, &c. Præterea quid superuenit aliquid, quod ita exigat anticipacionem, vt absque incommode non possit hora confueta expectari. *Nauar. sum. c. 21. n. 27. Pafqualig. decif. 149. Diana part. 1. tr. 9. resol. 27. Bonac. de pra. Eccl. d. vle. q. 1. pun. 4. n. 2. Syluest. v. Ieiunium. 9. 4.*

49
*Qui ante confuetam ieiunij horam, prau- quiobinet dendi priuilegium obtinuit, tenet reliqua priuilegium dici parte à cibis abstinentiæ non enim censetur prandendi. lege ieiunij solutus. Quia dispensatio exprelè ante legiti. fit de hora comedendi, qua cadit lupræ substantiam ieiunij, sed supra temporis circumstantiam horæ accidentalem, qua sublata, potest substantia ieiunij persister. *Nauar. c. 21. n. 22. Azor. 10. 1. 7.**

c. 1. 1. q. 6. Bonac. de pra. Eccl. d. vle. q. 1. pun. 4. n. 5.

Similiter qui dispensationem obtinuit su- ⁵⁰ mendi multiplicem refectionem, non potest ex vi illius dispensationis carnis vesci. Quia ^{Qui dispe- fatur à ie-} præter ieiunij præceptum, adest etiam speciale ^{um oblige- tione.} præceptum de abstinentia à carnis, *cap. De- nique, disf. 4. quod est vniuersibus, cum adoles- centes ab vfo rationis vfoque ad annum vigesimū primū, & senes quoq; vfoque vires patiuntur, comprehendunt. Benè tamen potest, horam comedendi anteuertere. Quia tempus comedendi in die ieiunij præscribitur tāquam accidens & circumstantia. Ergo sublata ieiunij obligatio, tollitur etiam obligatio obseruandæ ho- ræ, nam sublata essentia, etiā accidentale tollitur. Valent. 1. 2. d. 9. q. 2. pun. 5. Pafqualig. decif. 267. n. 15. & 19. Reginal. l. 4. n. 168.*

Discedens matre ex Oppido domicilij, vbi ⁵¹ est obligatio ieiunandi, perueniunt ad locum *Discessum* vbi talis obligatio non instat, licet non possit *ad loco*, tamen *ad locum* *domiciliij* carnis vesci, potest tamen est *ieiunum* *ieiunaculum* sumere. Quia nō tenetur illa die à *ad locum*, secunda refectione abstinere, cum in loco, quo perueniunt est, possit secundo, ac tertio comedere: Ergo potest primā refectionē, prūlquam dilectad afflumere. *Lessi. l. 4. c. 2. num. 3. Sanch. de matr. lib. 3. d. 18. num. 22. Portel. v. Ieiunium, num. 2.*

Imo hoc verum, licet noctu sit ad ipsummet ⁵² Oppidum, à quo mane exierat, & vbi ieiunum *Hoc verum* feruabatur, reueratur. Quia cum ipse feret per *littera* totam diem fuerit in loco, vbi non vigebat *ie- dem die* *ieiunij* obligatio, potuit licet pluries comedere cum quo ieiunium nequit obseruari: et tamē adstritius sero in Oppidum reueratur à carni- bus abstinere. *Sancius in select. d. 54. numer. 28. Diana parte. 1. tract. 9. resol. 3. Pafqualig. decif. 6. 1.*

At si quis discedat è loco, vbi carnes come- ⁵³ duntur, poterit eis vesci, etiam si eodem die sit *Potens.* ad locum, vbi non comeduntur, perueniuntur, *ci carbu* Quia potest sequi leges & confuetudines loci, *discessu* quamdui in eo adest, nec tenetur ibi, leges al- terius loci obseruare. Perueniunt tamen vespere ad locū, in quo carnes non comeduntur, co- medere nō potest, si locus ille sit proprium do- miciliū. Quia quilibet tenetur leges proprij *domiciliij* quamdui in ipso est obseruare. Nec obstat, quod mane carnes ederit: quia præ- *potens* ptem est negatiuum obligans pro quocumque momento temporis pro quo prohibentur: nec extinguitur eo, quod quis semel in illa die, aut iterum carnes comedenter. Si vero locus, adquæ vespere peruenit, non sit proprium domiciliū, potest ibi carnis vesci etiam si prohibentur *scelus* tamē scandalū. Quia talis non est il- lius communis membrum, ideoque non subiicitur legibus, quæ illa communis diri- gitur. *Sanch. de matr. lib. 3. d. 18. n. 2. Filliac. l. 27. p. 1. n. 109. Sanci. in select. d. 54. n. 30. Pafqualig. decif. 59. & 60. Diana p. 1. tr. 9. resol. 3.*

Sect. I. De Præcep. IV. Recep. Sentent. 75

CAPVT V.

De iis qui tenentur Præceptum Ieiunij obseruare.

MNES Christiani ieiunij præcepto obstringuntur completo vigesimo primo anno. Quia causa huius præcepti in omnibus locum habent: omnes enim indigent castigatione carnis, ut spiritus ibi sit subiecta, satisfactione pro peccatis, & misericordia, ad orandum mentis aptitudine. D.Tho. 2.2. qu. 147. a. 4. & onies.

Etiam iustos, & perfectos, vel eos, qui ieiunio non agent, hoc præceptum obligat. Sic in his per Concilio Vienensi relato in Clement. Ad nos. præceptum de hereticis definitur. Vbi damnantur Be- guardi, & Beguini afferentes, iustos, ac perfectos ad seruanda Ecclesiæ ieiunia non obligari. Ratio autem est, quia in nullo potest cessare finis ab Ecclesiæ intentus; sicut enim causa impulsa ad indicendum ieiunium videatur esse carnis contra spiritum rebellio, non tamen intendit solum domare carnem, sed etiam abstinentiam exerceri virtutem, meritum ieiunium a crescere, & pro peccatis geri satisfactionem. Verum etiam hoc in sententia illorum, qui eloquent, cessante fine legis etiā in particulari, cessare legem respectu illius, in quo cessat. Quia tunc solum solidum lex obligare, quando cessat eius finis aequaliter quod si aliquis remaneat, minime cessat obligatio. *§. Affinitatis, & Socratis, Instit. de mptis. Valent. to. 3. d. 9. g. 2. pun. 2. Mofes. p. 1. sum. c. 4. n. 14. Angles florib. de ieiun. diff. 1. P. qualig. decif. 3. & 32.*

Ieiunandi præcepto quis per alium non potest satisfacere. Quia obligatio ieiunij personalis est, ut potest ab Ecclesiæ imposita, ad affilium corpus, & carnem edomandam. Ieiunium tamen, quatenus satisfactorium est, potest per alterum exerceri. Quia satisfactio unius potest pro altero applicari. Non enim est aliud, quin debitum solvere, quod quis pro alio gerere potest. Excipere ieiunia pro penitentia à Confessorio imposta. Quia non solum imponuntur ut satisfactiua, sed etiam ut corporis punitiua in delictorum penam, qui effectus non habentur, si ieiunia per alios impleantur. *Reginal. libr. 4. numer. 187. Bonac. de præcep. Ecol. dub. vltim. q. 1. pun. 6. n. 2. Azor. 10. 1. 7. c. 1. q. 7.*

Vigesimus primus annus, à quo completo ieiunium obligat, non debetā momento ad momentum computari, ut si quis illam manē hora dicit aula implere, in reliquo diei ieiunare tenetur. Quia ieiunij præceptum respicit totum diem ut obiectum indiuiduum, non autem partem: & ideo qui per aliquam diei particularam exempli à ieiunio fuit, totaliter die illa à ieiunij onere liberatur. Et hoc ex receptiore sententia verum, licet quis annum vigesimum primum parvo tempore post media m noctem præcedentem diem ieiunij compleat. Quia adhuc præceptum non afficit totam die m, & ipsa ratione illius exigui temporis accipit illum diem ut à ieiunio exemptum, & in possessione *Eacob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VLP. II.*

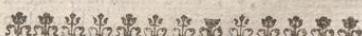
constituitur. Sancius in select. d. 5. 4. n. 4. Pasqualig. decif. 25. 2. Naldus v. Etas. m. 3. Diana p. 1. tr. 9. refol. 49. & alij.

Atamen si quis annum vigesimum primū Quadragesima initio aut circa medium compleat, ad ieiunium sequentibus diebus tenetur. *Si annum vigesimum primū initio aut circa medium singulis diebus, unde etiam est diuisibiliter. Quadragesima com. 11. Lecana v. Ieiunium. n. 6. Sanch. 1. 5. consil. 1. dub. 2.*

Qui die aliquo ieiunare nō potest, nō tenuit aliquid aliud loco ieiunij persolueret. Quia *Qui die aliex non magis obligat, quam verbis exprimit: quo ieiunalex autem hæc imponit tantum ieiunium, non autem aliquid aliud; nec adest aliud præceptum ad id obligans, quando non ieiunatur. Vnde nec alio die ieiunare tenetur. Quia tunc ieiunij, cū sit pro certo die statutum, est onus diei, nisi forte virtute altius prædicti ieiunij in aliud diem transtulerit. Nauar. sum. c. 21. m. 2. 2. Bonac. de præcep. Ecol. d. vlt. q. 1. pun. 6. m. 3. Pasqualig. decif. 39. & 184. Lefsi. 1. 4. c. 2. dub. 3. n. 18. Reginal. 1. 4. n. 188.*

Præceptū Ecclesiæ de seruando ieiunio obligat ad mortales, sibi absque causa violetur, quamvis id non ex consuetudine, sed ex aliqua tentatione & semel tantu fiat. Quia res præcepta capax est huius obligationis, & Ecclesiæ absolute id præcipit. Et quia violatores ieiunij Quadragesimalis absque causa legitima, pena excommunicationis puniuntur, can. 68. Apol. & aliis Cœciliis: pena aurem gravis, ac præcipue excommunicationis nō imponitur, nisi vbi lethale piaculum adest, id etiā ex cap. ieiunia, & ex cap. Quadragesima, colligitur D.Tho. 2.2. q. 147. a. 3. Nauar. sum. c. 21. n. 3. Sylvest. v. ieiunium. q. 1.

At si quis putaret, iustā non ieiunandi causā subesse, non peccaret fatēc lethali, licet falleretur, modo non esset crassa ignorantia. Quia quando censetur adesse causa iusta non ieiunandi, intentio nec indirecte contra legē fertur: immo operatio est secundum rectā ratio, necēcta enim ratio dicitur, licere ieiunij solutionē, quando causam sufficientē subesse existimatur. *Bonac. de præcep. Ecol. d. vlt. q. 1. pun. vlt. n. 20. Pasqualig. decif. 35. 3. Tolet. L. 6. c. 4. Sylvi. 2. 2. ques. 147. art. 4. Fernandez part. 2. cap. 8. §. 2. num. 14.*

CAPVT V.

De diebus, quies ex Ecclesiæ præscripto, aut ex consuetudine, voto, &c. est ieiunandum.

MNIA Ecclesiæ ieiunia, etiam *61* Quadragesima de iure humano *Omnia Ec. sunt instituta, eoque solo obligat. clesia ieiun. Quia ordinationes Apostolicae de iure hum. quas ipsi ut Ecclesiæ humano fo. Rectores prescripere, sub iure humano lo obligant.*

G 2 com.

SCORAP

col: Mer.

VI. VII.

Ex IV

76 Theologiæ Moralis. Lib. XLIV.

comprehenduntur. *Leſſi. l. 4. c. 2. d. 1. 5. num. 30.*
Nauar. ſum. c. 21. nn. 12. Reginal. l. 4. 1. 30. Sylui.

2. 2. q. 147. a. 5. queſi. 1.

62. Potest autem obligari fidelis ad iejunandum per legitimam conuerſinē. Quia conſuegari fidelis tudo legitima vim legis habet, leg. *De quibus, ob legit: mā ff. de legib. & cap. Confuetudo, dif. 1.* Imo conſuetudo potest abrogare iejunia, vt conſtat ex nēm. *Praxi.* Sic apud Mediolanenses quatuor primi dies Quadragesimæ sunt abrogati. Et Clerici non feruant iejunium septimæ hebdomadæ ante Paſcha, quod ab ipsis feruandum decernit *cap. Statuimur dif. 1.* Iejunium quartæ, & ſextæ feria, quod olim obligabat, abrogatum eſt. Item aduentus Domini iejunium, quod apud Romanos feruabatur. Ut tamē conſuetudo legi iejunij deroget, debet eſſe in le rationib. Quia cum lex ratione nitratur, non potest niſi rationis virtute corrueſe. *Syluest. v. iejunium, qu. 2. Bonac. de prac. Ecol. d. vlt. q. 1. pun. 1. nn. 2.* *Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 19. queſi. 1. Pasqualig. deciſ. 34. & 35.*

63. Diebus Rogationum non eſt iejunium ex *Diebus Ro.* præcepto feruandum, ſaltem ſi ius commune gationis non ſue ſcriptum, ſue in conſuetudine generali eſt iejunium fundatum ſpectemus. Quia nullum eſt ius ex præcepto. commune nullaque aedē generalis conſuetudo præcepti vim habens de vero iejunio illis diebus feruando. Attamen ſi alicubi præceptū Synodale exter, vel conſuetudo vim præcepti obtinens, vt ſaltem vſque ad prandium meridianum iejunetur, feruandum erit tale iejunium. Certe conſuetudo non ſemper eſt obligatoria habens vim legis; ſed ſæpe eſt ſolum directiua tanquam ex conſilio præſcribens *Reginal. l. 4. n. 13.* *Fagund. prac. 4. l. 1. c. 6. n. 8. Filliac. tr. 27. p. 2. n. 102. Azor. tr. 1. lib. 7. c. 15. q. 4. Pasqualig. deciſ. 174.*

64. *Non eſt li- ciū diebus* *Regatio- num adi- fici.* Licitum tamen non eſt in diebus vſci adi- ſeu pingue in locis, vbi conſuetudo id permiſit in Sabbathis, quæ non iejunāt, ni- ſi conſuetudo aliter obtinuerit. Quia interdi- ſeo carnium vſu, interdictus etiam conſequen- ter debet adipiſ vſu, vbi conſuetudo præſcri- pta in contrariis non eſt. *Sylui. in refut. va- riis. v. Regationes.*

65. *Ex præcepto iejunandum eſt diebus ab Ec- clesiſa præſcriptis.* Ex deuotione vero, aut ex ne die qua, vto alii etiam diebus iejunium inīri poſteſt. *libet, etiam* *Quia iejunium eſt opus Sanctum, ac merito- Dominicum, quo quoquis die præſtari poſteſt.* *Die Do- minico etiā ſas eſt iejunare, ſi ex aliquo er- rore non fiat, vt fiebat à Manichæis: nec ex moris Ecclesiastici contempnū, & ſcandalum abſit.* Ab Ecclesiſa tamen & communis ſedē vſu recepimus eft, vt vigilia iejunium, ſi in diē Dominicā minicidat, præcedent Sabathō perſolnatur. *cap. Ex parte, de obſeru. iejunior. Valent.* *10. 3. d. 9. q. 2. pun. 4. Sā v. iejunium, n. 5. & 7. Azor.* *10. 1. l. 7. c. 10. q. 5. Reginal. l. 4. n. 188.*

66. Porro dies, quibus ex præcepto iejunium ab Ecclesiſa indicitur, ſunt dies ſinguli Quadragesimæ, exceptis Dominicis. *Quod* *Quadragesima cepto iejunum in di- eitur, an-* olim apud Romanam Ecclesiſam hebdomada poſt Quinquagesimam ſolebat incipere; modo autem iejunū Quadragesimale incipit à qua- rta feria Cinerum. Terminatur autem de iure in Sabbatho inclusive ante Paſcha. Itē Quatuor anni tempora *cap. Statuimur dif. 7. 6.* In quibus præſcribitur trium dierum, emp̄e quartæ, ſex-

ta ferie, ac Sabbathi, vt ſingulis mensibus una dies reſpondeat, & in toto anno tot ſint dies ie-

junij huius, quot ſunt Menſes. Præterea exiure communi habetur, iejunandum in perigiliis Natiuitatis Domini, & Assumptionis Deipara- ri cap. *Ex parte, de obſeru. iejunior. In perigiliis Apoſtolorum, cap. Confiliū, de obſeru. iejunior.* excula tamen vigilia SS. Philippi & Iacobī, in qua non iejunatur ob Paſchalis latititia ſi- gnū: & vigilia S. Iohannis Euangelistæ, quia incidit inter feſta Natalis Domini, in qua non eſt locus iejunio. In vigilia Pentecostes ieju- nium non eſt de iure, quia nullibi præceptum de tali iejunio reperitur: obligat tamē ex conſuetudine vim legis habente. Idem dicendum de vigilia S. Iohannis Baptiſtæ, S. Laurentij, & omnium Sanctorum. *Syluest. v. iejunium, qu. 5.* *Fagund. prac. 4. lib. 1. cap. 5. num. 9. & 10.* Scio Paſqualigum deciſ. 171. & 172. dubitare, an hæc conſuetudo fuerit cum animo ſe obligandi, an verò tantum ex deuotione introducta. Quando vigilia S. Iohannis incidit in feſto Cor- poris Christi anticipandum eſt iejunium die immediato nempe feria quarta, ex constit. Urbani V II L edita die 13. Octobris anni 1638 que incipit. *Cum euenire.* In aliis vigiliis non eſt obligatio iejunandi, niſi peculiariſ aliquid conſuetudo alicubi ſub obligatione ſit recepta. Omnes ſic.

67. Potest Epifcopus in alium diem huiusmodi iejunia tranſferre, dummodo rationabilis cau- ſa ſubſit. *Quia licet quæ in iure Canonico ſta. iejunium in- tuentur, Epifcopi diſpositioni non relinquantur alium diem commitiūr tamē ei ipſorum diſpositio. Idem ex eis* poſſunt omnes Abbates, & alijs, qui iura Epif- copalia exercent, ita vt a iurisdictione Epif- copali ſint exēptiū enim in iurisdictione fori Ec- clesiastici fruuntur, in hoc reſiparantur Epif- copi. Eandem auſoritatem habent Regulares Prælati reſpectu ſuorū ſubditorū. *Quia exerceit ipſorū reſpectu quæ Epifcopalia iura, & ſunt iuriſ Canonici executores, vtpote ipſorū Ordinarij. Vnde ſi in aliqua Ecclesiſa ſpeciali, aut loco alicubi Diocesis contingat aliquod ſeſtū ſolēne celebri, vt eſlet Titularis, aut Patroni & eodem die incidat iejunium à iure cōmuni indiſtū, poterit Epifcopus pro iis, qui illum in- colunt locum, vel ad illam pertinent Ecclesiſa iejunium in alium diem tranſferre. Bonac. de prac. Ecol. d. vlt. q. 1. pun. vlt. n. 19. Fagund. prac. 4. l. 1. c. 9. n. 4. *Nauar. ſum. c. 21. nn. ii. Pasqual. deciſ. 169. Sylui. 2. 2. q. 147. a. 4.**

CAPUT VI.

De prima cauſa excuſante à iejunio, que eſt Impotentia.

68. **D**UXPLEX eſt impotentia de qua ferro, physica, & moralis. Physi. Ob impo- ea contingit, quando quis abſ- tiam mora- lute iejunare non poſteſt, moralis lē excuſan- quando non poſteſt abſque tur infirmi- danno notabili. Ob impotentiam mora- lem excufantur infirmi & infirmorum no- centes, & minē etiam cōaſcidentes comprehenduntur, alijs pluri- qui

Sect. I. De Præcep. IV. Recep. Sentent. 77

qui nondum vites ex præcedenti morbo acquiescerunt. Et hoc verum, etiam infirmitas propria ex culpa contigerit. Præterea si ieiunium aliquæ excaret morbum, nempè capitis vertigines, stomachi affectionem affligerent, aut quid simile, cessaret ieiunandi obligatio. Item quando ieiunium impedit aliquas conseruatas functiones: quod impedimentum non debet esse tale, vt absolute impedit, sed insuffici, quomodo cumque impedit, ne possint commode exerceri: ut esset dolor capitum, aut quid simile. Sub nomine infirmitorum etiam intelligo valuerudinarios, qui licet non habeat aliquem actualem morbum, tamen sunt complexionis male affectæ, & ad actualem morbum proni. Quia prava illa complexionis affectio continuo morbo æquiparatur, corpus enim reddit debile. Item qui stomachi debilitate afficiuntur, & nequeunt in vnicu refectione tantu cibi sumere, quantum ad commode nutriendum corpus sufficiat; quia scilicet illa quantitate nimium stomachus prægravatur, & difficile concoquere potest. In hoc calciunium nimis evadit onerosum, & extra rationis terminum corpus affligen. Item qui nocte dormire non potest, nisi coenet, non tenetur ad ieiunium. Quia subtractione somni valde corpori nocet, impedit enim decoctionem cibi, & ad morbum disponit. Idem dixerim, si quis noctu calefieri non potest. Debet tamē esse notabile impedimentum somno, aut figuris expulsione, quod cencatur corporis in tali stato constitutore, vt eo subleuamento indigat. Verum quando quis non potest noctu dormire, vel calefieri nisi coenet, non tenetur mane sumere refectiunculam, & differre refectionem ad horam cœnae. Quia in ieiunio quilibet habet ius ad sumendum principalem refectionem in meridie, nec vt ieiunet tenetur quis se hoc iure priuare. Omnia hæc ex D. Tho. in 4. di. 7. 15. q. 3. a. 1. Bonac. de præc. Eccl. d. v. 1. q. 1. pun. vlt. num. 1. Pasqualig. decif. 26. 1. 26. 26. 4. 16. 5. Lessio 1. 4. c. 1. dub. 6. Sanch. 1. 5. opus. c. 1. dub. 14. Diana p. 1. rr. 9. resol. 5. 1. & Sancio in scel. d. 45. n. 13. collegi.

69. Feminae grauidæ, aut lactentes præcepto ieiunij non adstringuntur. Qui non solum sibi, sed etiam proli debent alimentū præbere, vnde de cibis debet pro duabus personis sufficere. Et in feminis grauidis specialis ratio militat, quia sæpe vehementissime appetunt nonnullos cibos, quibus si appetitui mox non satisfaciunt, proli iniminet non solum periculum. Nauar. sum. c. 2. 1. n. 14. Diana p. 1. rr. 9. resol. 14.

70. Quæ quidem regulariter vero prægnantes & lactentes a præcepto abstinenti à carnibus in die ieiunij non excusantur. Quia possunt se, ac infantulam cibis in ieiunio permisso sustentare si tamen prægnantes vehementer carnium alimoniam appetant, debet eis concedi. Quia talis appetitus nisi satietur periculoso est proli. Prægnantes vero in istis valeudinibus, seu complexionis rationabilem habent causam, vt cum eis in præcepto abstinenti à carnibus dispensetur. Bonac. de ræc. Eccl. dub. vltim. q. 1. punct. vltim. num. 3. Filliac. tract. 27. p. 2. n. 14. Profecto mulier prægnans nec tenetur, nec potest cum periculo proli ad vincenda carnis tentamina ieiunare. Quia potest, si vult, sine Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

ieiunio huiusmodi stimulos superare: nec enim ieiunium est medium necessarium. Vnde ordo charitatis non exigit, vt nobis per ea media prouideamus, quæ sunt noxia proximo, quando necessaria non sunt, sed per alia possimus prouidere. Diana p. 1. rr. 9. resol. 30. Pasqual. decif. 289. & alij.

Ob moralem impotentiam excusantur etiā 72 senes. Quia senectus ipsa est morbus. Etas ve. Excusatur id, quia incipit senectus, non est in iure deter- senes sexa- minata. Quia stante, complexionum varia- genary, senectus non semper eodem tempore in omnibus incipit, cum alij citius, alij tardius minutionem virtutis naturalis incipiunt experiri. Regulariter à Doctoribus sexagenarij excusantur. Quia hac aetate est media senectus iuxta Medicos, in qua natura facile inedia, & repletione leditur grauiter, sane licet aliqui sexagenarij validi ac fortes videantur, tamen eoru natura prolabitur ac tendit ad interitum. Sanch. de marr. 1. 7. d. 52. n. 17. Portel. in dub. Reg. v. ieiuniu- m. n. 5. Sà v. ieiunium, n. 9. Angles 4 p. 1. q. 6. diffic. 6. Diana p. 1. rr. 9. resol. 20. Sancias in se- leb. d. 54. n. 8.

Excusantur & pauperes, qui alimonia ca- 73 Etpauperes rent sufficienti ad vnam professionem in die qui suffici- ieiunij sumendam. Quia Ecclesia non intendit ri ad ref- quod corpori debitum alimētum subtrahatur, Etiamen ali- sed solum vt per multiplicis refectionis, & monia ca- qualitatis ciborum subtractionem maceretur rent.

Vnde pauperes mendicantes sunt regulariter exempti à ieiunio. Quia sere nunquam con- gruentem obtinent refectionem. At si pro ali- quo die congruentem forsanter alimoniā ni- si ex diebus præcedentibus passi fuerint graue inediā ex qua sive vires attritæ, tenerentur ieunare. Quia cessante causa obligationem præcepī soluente, incipit ligare præceptum. D. Th. 2. 2. q. 147. a. 4. ad 4. & in 4. dif. 15. q. 3. a.

2. Azor. 10. 1. 1. 7. 6. 1. 7. 9. 7. Reginal. 1. 3. n. 2. 1.

Solius panis in quamque quantitate refe- 74 Non sufficit cionem habere, non sufficit, vt quis ieunare habere panem teneatur: sicut nec habere fructus & olera. solum aut Quia præfati cibi moraliter censentur incon- fructus & grui, & insufficientes ad completam susten- olera. ciationem. Angles qu. 6. de ieiun. diffic. 9. Sanch. libr. 5. consil. capit. 1. dub. 15. Pasqualig. de- cis. 279.

Imo licere pauperibus carnium vsum in die 75 Licer pan- prohibito, si alium cibum innenire non pos- sent. Quia Ecclesia cum incommodo graui persessus non obligat. Et quia quando de conferuanda carnium in vita agitur, lex humana positiva non vrgit. A fortiori mendici possunt oua, ac laeticiaria, que illis in Quadragesima dantur. Quia cum mendicantes oftiam non habeant vnde alantur, nisi ex iis, quæ ex stipe acquirunt, quæ non præsumuntur debitum ipsorum sustentationem excedere, possunt ratione necessitatis, quæ eos a legi obligatione soluit, in cibum accipere. Bonac. de præc. Eccl. dub. vltim. question. 1. punct. vltim. numer. 3. Manu. tom. I. sum. cap. 23. Henriquez 1. 7. c. 1. 3. mu. 9. Tolet. I. 6. cap. 4.

76 Et pueri, ac adolescentes usque ad vigesimum primum annum completum excusantur ex adolescentes communi confuetudine præceptum hoc sic interpretantur. Quia cum usque ad id tempus magnis usque ad incrementis corpus angelicar, copioso indiget primū annum completum.

78 Theologiae Moralis. Lib. X L I V.

alimento non semel absemptio. Vnde de Ecclesia
eos obligare non intendit etia si a loqui
futura essent utilia ieiunia pro motibus
carnis coerendis. Quia non intendit direcione
omne, quod viles sed vultus etiam quod non su-
nimis onerorum.

77 Tenebuntur tamen pueri & adolescentes
ante vigesimum annum ieunium diebus pra-
scriptis in Iubilai Bulla, si velint eum lucrari.
Vel si ieunium à Confessorio pro satisfactione
sacramentali imponatur, &c. Quia in his casi-
bus vrget [pecialis] ratio, ob quam non debet
ilia artas excludi. Sanch.lib. 5. consil. c. 1. dub.
2. n. 6. Sancius in select. d. 5. n. 6. Fagundez
prac. 4. libr. 1. capit. 8. numer. 5. Palqualig.
decis. 147.

78 Post septennium adepto rationis usu ad
Post ratio qualitatem ciborum in die pr habito obliga-
nisi usum ad tur. Quia præcepto negativo de non edendi
ciborum qua carnibus homines adstringuntur, postquam ad
litatem rationis peruerterent usum, nisi alia iusta excu-
sionis iugantur. sensur ex causa. Omnes communiter.

Licitum est ministrare carnes infidelibus,
79 Quando prohibentur. Quia infideles legibus
Licitum est. Ecclesiasticis non subsunt, vnde non est ei-
infidelium. nefas comedere carnes in quaevunque die, ac
carnes mi-
nistrare. Proinde ministrans ad aliquid non concurrit
illicitum. Sanc*t* in *select*. d. 51. *num*. 3. *D*ina p.
1. *trat*. 9. *resol*. 42. *C*aspens. *trat*. de *ib* d. 4.
num. 25. *S*anc*t*. 1. *sum*. c. 12. n. 9. *P*at*q*alig. de
cis. 50.

molendino, colligunt farinam & asportant
quia magnis, & inusquam labor ad ea praetulit
requirit, si autem semel aut bis importet molé-
dino triticum, & in modica quantitate farinam
colligant, non excusatu. Fullones, Lanarij, Co-
riarij, quia haec artes nimium sunt laboriosae, si
per leiplos, omnia artis ministeria exerceant
si tamen leuia quedam obirent, & laboriosa fa-
cerent geri per alios, caula non leiuandi cessar-
et. Circumantes Ciuitatem cum mercibus venali-
bus fiberi erint, si per tocfam circunferat: quia
iis, qui pedites iter agunt, obparantur. Pafqua-
lig decif. 190. 196. 197. 298 &c. Lessi. 1. 4. c. 5.
Bonac. de pres. Ecol. d. vlt. q. i. pun. vlt. a. u. 8. Fa-
gund. pres. 4. 1. c. 8. Natur. sum. c. i. n. 16. Leza-
na v. leiuiniam, n. 8. Diana p. 7. r. 9. sepl. 7. 9. &c.
Sancius in sepl. d. 4. n. 14. &c.

Quod quidem est verum etiam si huiusmodi *Hoc verum,*
artifices diuites sint, & aliunde victum, & con- *etiam si hu-*
fuenta familia commoda habeant. Sie declarat *in modis ar-*
Eugenius IV. anno 1440. Opifices (ar) suas artes tisces diui-
excentes, aut aloni colendis, ferendis que agris. tis. sint.
aut alia eiusmodi rebus operam dantes, sine sint
diuites, sine pauperes, ad ieiunia sub peccato mor-
tali non tenentur. Nataur. summ. cap. 21. numer.
16. Sylvestr. verb. ieiunium, q. 9. Fagund. prae. 41.
l. i. c. 8. n. 2. p. 16. 84

l.c. 8.m. 17. 16. 83
Certe operari; huiusmodi non solum à i-
unio excusantur eo, quo laborant, die: verum
etiam eo die, quo intermitteunt laborem, v. gr. intermitteunt laborem.
si dies festus interueniret. Quia & preceden-
ti, & subsequenti labore mos est gerendus, in
nature subliidum. Quod intelligo, quando vno
aut altero die contingat, ab opere laborioso
cessare: nam si cessatio longior existet tunc
diebus intermedii excepto primo & ultimo,
praeceptum virgeret. Medina sum l. 2.c. 4. §. 10,
Diana p.i. tr. 9. resol. 9. Sanchez l. 5. consil. c. 1. dub.
7. min. o. Pal qualig. decif. 293. Sylvi. 2. 2. q. 147.
art. 4. 84

CAPVT VII.

*De secunda causa excusante à leiuniū
obligationē, quæ est Labor.*

80 A v s a secunda à ieiunio excusans
Exculcatur est Labor, quo cum laboranti vnicar
quis, etiam si p
praeideat, refectio non sufficit Etiam si quis labo
voluntariis rem ineat prudens quod sit superuentura la
aborem. ficeum eum impotentem ad ieiunandum red
dēs. Quia praeceptum hoc obligat tantum ad
abstinentiam secundum talem formam prae
criptānam autem ad conseruandas vires cor
porales, ita vt quis ieiunare valeat Bonac. tom
2. d. 2. q. 8. pun. 1. n. 16. Lublin p. 1. sum. v. ieiunū
n. 2. 9. Diana p. 1. r. 9. refol. 40. C. 52. Sancti in se
lect. d. 5. 4. num. 14. & 20. Laym. lib. 4. r. 8. cap. 3
num. 5. Sanch. l. 5. confil. c. 1. dub. 7. Pasqualig. de
cisi. 1. 17.

81 Eximuntur quotquot suo labore victitantes,
Et qui labore suo, cum quo ieiunium apte confistere nequit, g.
Agitox, Fabri ferrarij, monetarum cultores,
cum quo ieiunium appetit, ut textores: requirit enim haec ars ma-
gnam continuè corporis agitationem, maxime
nequit, ut quando panni sue lanei sue linei, sue serici-
elitantes. &c. texutur. Furnarij, quia furnarij ars est val-
de laboriosa, & vires robustas requirit. Satores
conficietes calceos. Coqui, qui pro pluribus ha-
bet fercula praeparare, ita ut ferre totum diem
in eiusmodi praeparatione influantur, maxime
cum ex igne, cui continuè afflantur, corpus
modice fassetur. Molitores per totum die mō-
lentes, qui deportant triticum imponuntque

Explanatio
art. 4. Explanatio
Excusantur iter pedestre conscientes Quia
continuus ille motus exigit, ut abundantes
animales instrumentis quies exerceatur mini-
strentur spiritus, quod non poterit per vicinam
refectionem praestari. Toler. 16. c. 2. n. 2. Bonac-
de prec. Ecl. 1. dub. ultim. question. 1. p. 1. vol. n. 11.
Nauar. summ. cap. 2. 1. n. 16. Sanci. in select. d. 54.
num. 2. 1. 83

Iter autem in curru gerentes regulariter non
excusantur. Quia modo illo labore vires non
atteruntur. Nec equitantes sunt immunes, quando iter est breue & placidus equus, facili
gressu & sine agitacione incedens. Si autem
iter plurium dierum sit, & praesertim in estate
immunis erit equirans a ieiunio, etiam ab iti
neris initio. Quia non est solum praesens sta
tus, sed etiam futurus attendendus. Filiuc. 11.
27. p. 2. m. 12. Bonac. de pract. Ecl. d. v. t. q. 1. p. m.
v. l. m. 11. Fagund. pract. 4. l. i. c. 8. m. 17. Sylui. 2. 2.

9.147.4.
Non excusant à ieiunio artifices, quorum
labor est exiguis, ut sunt pictores, sculptores,
præterim illi, qui non per diem totam sed tā-
tum aliquam partem, & potius recreationis
causa hinc exere itamenis operā impendunt.
Quia nulla excusationis adest causa, cū exlon-
ga ac continua attentione corpus non atteri-
tur. Layn. libr. 4. tr. 8. c. 3. num. 3. Sanci. in
selett. amb. 54. num. 16. Diana part. 1. tratt. 9.
refol. 8.

Sect. I. De Præcep. IV. Recep. Sentent. 79

87 Sartores, & barbitonores non eximuntur. Sartores, & Quia horum exercitamenta vires non exhausti, & sunt. Lessi. lib. 4. cap. 2. num. 43. Tolet. lib. 6. numer. 216. Bonacim. dub. ultim. quest. 1. punct. ultim. numer. 12.

88 Scholaris ad iejunium tenentur. Quia si Et Scholaris non possunt iejunare, debent extraordinarium in reguli studi laborem remittere, ut valeant satisfacere præcepto. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 17. question. 8. Molfel. part. 1. summ. tractat. 10. cap. 4. num. 43. Bonacim. dub. ultim. quest. 1. punct. ultim. numer. 12. Profecto quando studium est continuum præcipue si in Republica cedat vtilitatem, verbi gratia, in Advocato, causam esse sufficientem existimo, ut iejunij obligatio solvatur. Quia studium huiusmodi magis debilitat corpus, quam quodlibet mechanicum exercitium.

89 Denique omnes, qui officio suo fungi nequeunt cum iejunio, excusantur etiam si labor non sit nisi ingenij. Quia patum refert, qualis sit labor, si non patitur secum iejunij vltum. Et quia labor ingenij assulet laborem corporis ad afflictionem, & debilitatem ingerendam longo intervallo superare. Bonacim. de præcep. Eccles. dub. ultim. quest. 1. punct. ultim. num. 10. Pasqualig. decis. 339. Sanci. in selec. d. 54. num. 22. Nauarr. summ. cap. 21. num. 16. Non autem requiritur, quod iejunium reddat opus pietatis absolute incompossibile; sed sufficit notabilis difficultas in opere huiusmodi, simul cum iejunio, exercendo.

90 Hinc excusantur Concionatores qui singulis diebus in Quadragesima, vel quiter, Concionatores, quatuor in hebdomada concionantur. Quia res excusatione ministerium viuidas requirit vires, que in iejunio atteruntur. Secus dixerim de iis qui semel tantum in hebdomada suffigunt ascendunt, nisi essent debilis, & delicata complexionis; quod quidem prudentis arbitrio remittendum censeo. Sylvi. 2. 2. question. 147. articul. 4. Bonacim. de præcept. Eccles. dub. ultim. question. 1. punct. ultim. numer. 15. Diana part. 1. tractat. 9. refolut. 10. & 11. Sanci. in selec. dub. 54. numer. 17. Lessius lib. 4. capit. 2. num. 42.

91 Sribas, qui per totum diem scribunt, à iejunio excusantur. Quia labor est ingens ex capitulo defatigatio. Diana part. 4. tractat. 4. refolut. 13. Pasqualig. decis. 335. Angles de iejun. question. 6. difficult. 10. profatus. Tres digitii scribunt cetera membra dolent. Eadem est ratio de Notariis, qui per totum diem laborant transcribendo scripturas. At si vident componendis instrumentis, à iejunij onere non absoluuntur. Quia modicus, & non continuus labor. Gordon. lib. 6. question. 18. capit. 6. Sanchez lib. 5. consil. cap. 1. dub. 7. Azor. part. 1. l. 7. cap. 17. quest. 8.

92 Equidem in Typographia non excusantur Prelatio typi, à iejunio typos colligentes. Quia nullus feret gracio ac labor mentis interuenit: labor autem corporis, ex. rens valde est moderatus, cum absque corporis fatigatio. Verstantes verò prelum omnino excluduntur. Quia grauis est labor, cum debeat ducere, ac comprimere prelum. Diana part. 4. tractat. 4. refolut. 134. Gordon. l. 6. qn. 18. cap. 6.

CAPVT VIII.

De tertia excusante à iejunio causa, quæ est Pietas.

93 Tertiam excusandi à iejunio causam Pietatem assigno. Ob illam excusantur omnes, qui operibus præstantibus incumbunt, quæ cum iejunio geri non possunt, qualia sunt opera misericordia spiritualia, & corporalia, & Re-

ligionis. Quia præcepta Ecclesiæ non impedunt maius bonum: ita enim bonum præcubunt, vt si maioris sit impedimentum boni, obligatio cesse. Hac Ecclesiæ quidem intentio, que sicuti sequitur chætitatis directio- nem, ita semper intendit maiorem Dei glori- ram, que in maiori bono comparatione minoris operatur. Opera autem pietatis sunt maius bonum, excellentioris virtus virutis, quam sit iejunium. D. Thom. in 4. di. 15. qua-
tion. 3. articul. 1. question. 2. Sylvi. 2. 2. qn. 147. articul. 4. Fagundez præp. 4. libr. 1. cap. 8. numer. 19. Pasqualig. decis. 339. Sanci. in selec. d. 54. num. 22. Nauarr. summ. cap. 21. num. 16. Non autem requiritur, quod iejunium reddat opus pietatis absolute incompossibile; sed sufficit notabilis difficultas in opere huiusmodi, simul cum iejunio, exercendo.

93 Hinc excusantur Concionatores qui singulis diebus in Quadragesima, vel quiter, Concionatores, quatuor in hebdomada concionantur. Quia res excusatione ministerium viuidas requirit vires, que in iejunio atteruntur. Secus dixerim de iis qui semel tantum in hebdomada suffigunt ascendunt, nisi essent debilis, & delicata complexionis; quod quidem prudentis arbitrio remittendum censeo. Sylvi. 2. 2. question. 147. articul. 4. Bonacim. de præcept. Eccles. dub. ultim. question. 1. punct. ultim. numer. 15. Diana part. 1. tractat. 9. refolut. 10. & 11. Sanci. in selec. dub. 54. numer. 17. Lessius lib. 4. capit. 2. num. 42.

94 Lectores Theologie, Philosophia, Iuris Civilis, & Canonici, Medicinae, &c. non sunt excusandi absoluē à iejunio, sed sollemmodo Theologie, cum labor est improbus, & debilior comple-
xio, quam qua suo muneri cum satisfactio-
ne obeundu lufficiat. D. Thom. quodlib. 5. a. 8. Fernandez p. 2. c. 8. §. 2. n. 12. Sylvi. 2. 2. qn. 147. articul. 4.

95 Confessarij à iejunio eximuntur, quando commode iejunare non possunt. Quia melius, Confessarij ac vtilius confessio audire, quam seruare eximuntur, iejunium, quod non debet esse boni maioris quando co-
impeditiu. Ast id intellige pro iis diebus modè ie-
tantum, queis maior ex parte diei id munus nare non
exercetur. Profecto opus hoc est valde labo-
rificum, cum continua attentionem, mentis
que agitationem requirat, tum in interrogan-
dis penitentibus, tum in discernendis pecca-
tis, & circumstantiis, &c. Ast si vel per plures
horas Confessarij venialium peccatorum
confessiones audire, non excularetur. Quia
mens non defatigatur. Azor. part. 1. libr. 7. cap.
18. question. 1. Sæ verb. iejunium, num. 9. Pasqualig. decis. 331. Diana part. 1. tractat. 9. refolut. 10. Lublin. part. 1. summ. verb. iejunium, numer. 5. Fagund. præcept. quart. libr. prim. capit. octau. nu-
mer. 10.

96 Tempa ornantes iejunij obligatione non arctantur. Quia huc illuc discurrunt, ornata
menta deportantes, scalas ascendunt, & in ornantes,
aliis huiusmodi defatigantur: unde labor ipso-
rum potest labori artificum equiparari. Bo-
nacim. præcept. Eccles. dub. ultim. quest. 1. punct.
ultim. num. 13. Molfel. part. 1. summ. tractat. 10.
cap. 4. n. 42.

97 Excusatur coniux, qui cum iejunio debitum reddere coniugi non valet. Quia hoc in casu
duo præcepta concurrent, nempe iustitiae qui cum ie-
junio debet redd.

ieunia debi. reddendi debitum, & Ecclesiæ ac ieunio: ceterum reddere non posse.

ieuniorum qua obligatio iustitia stricior est; tunc quia præceptum reddendi debitum est naturale diuinum, & id est præcepto humano ieunij anteponendum. Sanchez de matrimon. lib. 9. d. 3. num. 10. Bonac. dub. ultim. question. 1. p. 1. ultim. num. 14. Sanci. in select. d. 54. num. 2. 3. Sylvi 2. 2. question. 147. articul. 4. Pasqualig. d. 280.

Excusatur etiam vxor, quam maritus ieunare non permittit, eo quod eius valetudini, aut formæ metuit, aut quia esse nimis debilem arbitratur. Quia bonum matrimonij exigit, ut mutuus coniugalis conseruetur: bono autem status matrimonialis cedit Ecclesiæ præceptum, quando per accidens est ipsi contrarium. Monuerim tamen, vxorem censendam ad hoc esse in tali statu constitui, ut obieunium minus viro placeat. Quod si forte maritus id faceret in Ecclesiæ contemptum, potius esset nex appetenda, quam parentum. Sanci. in select. d. 54. num. 24. Nauarr. summ. cap. 21. num. 16. Fagundez præcept. 4. libr. 1. cap. 8. numer. 18. Pasqualig. decision. 81. Bonac. de præcept. Eccl. dub. ultim. quæst. 1. punt. ultim. num. 14.

Nec tenebitur vxor, quando à marito frangere non poterit, si exinobedientia graves essent discordia oritur. Quia præcepta positiva cum scandalo non obligant, hoc est, quando ex scandalo sumpto ab alio, temporale documentum præceptum seruanti sequeretur. At si dubium rationabile adest, an rixa magnæ considerationis, vel lenis clementia censenda, opus esset prudentis consiliarii declaratione Sanci. in select. d. 54. num. 26. Sylvi. 1. 2. question. 147. articul. 4. Sanchez de matrimon. lib. 9. d. 3. num. 13. Tolet. libr. 6. capit. 4. numer. 4.

100 Catholica mulier hæretico nupta potest non ieunare, si maritus hæreticus præcipiat, secluso Religionis contemptu. Quia cum vir id in odium Religionis non agat, non adest alia obligatio nisi illa, quam secum afferat præceptum de ieunio: hæc verò cessat; agitur enim de viranda familia perturbatione. At si vxor posset facilè maritum inducere, ut sibi ieunare permittatur, inducere, & ieunare teneretur. Quia signum esse illum non magnam habere repugnantiam, vtique quia non præponderaret ieunij obligationi. Fagund. præc. 4. lib. 1. c. 9. n. 10. Lublin. v. ieunium. n. 15. Azor. p. 1. l. 7. c. 18. q. 7.

101 Nubere volens scemina à ieunio excusat, si ob illud esset deformis notabiliter redenda. Quia forma iniuria in ordine ad coniugium notable malum censetur præceptum verò ieunij cum tanto detrimento non obligat. Monuerim tamen, posse tantum in Quadragesima excusari, non in aliis per annum vigiliis, aut in singulis ipsius diebus Quadragesima: tenebitur enim bis, aut in hebdomada ieunare: nisi forte complexio tam delicata sit, ut ex his quoque ieunis notabiliter muliebris forma lœdat. Sanchez de matrimon. lib. 9. d. 3. num. 12. Pasqualig. decis. 285. Fagundez præcept. 4. lib. 1. cap. 8. num. 18. Sanci. in select. d. 54. num. 25.

CAPVT IX.

De quarta causa excusante à ieunio, qua est
Dispensatio.

Olli potest per dispensationem ieunij obligatio. Quia Tolls potest cum ieunia, que in Ecclesiæ dispensatione obseruantur, de humano satiatione sint iure, obligatio ad ipsa obligatio. potest per dispensationem auferri. Omnes sic.

Hanc dare absolutum potest Summus Pontificis non solam concedendo alicui, ut nunquam ieunet, sed etiam omnino ieunij legem absoluere. Et hoc verum, etiam si lex de ieunio testis Papino Apostolica sit, vel in generali Concilio præscripta. Quia lex humana debet esse sub potestatis humanæ dispositione, & cum nulla humana potestas sit potestate Pontificia maior, sub illius dispositione omnis lex humana Ecclesiæ erit. Couarru. part. 2. Decretal. cap. 6. Paragraph. 9. numer. 6. Sylvest. verb. ieunium. question. 7. Azor. part. prim. libr. 7. cap. 18. question. secund. Nauarr. summ. capit. 21. numer. 21.

Possunt etiam Episcopi dispensare cum aliquo in ieunio, quando rationabilis adest causa. Potest, & sicut tamen possunt præceptum de ieunio, Episcopi si vniuersale sit, abrogare. Ratio prioris est, dispensare quia leges debent sufficienter communiatum prouidere, vnde debet adesse in quacumque si adiutorio illa regenda, ac prouidendo in iis, in quibus non potest ad supremum superiori re curritalis autem est dispensandi in lege ieunij facultas. Posterior pars probatur. Quia inferior non habet suprà leges superioris iurisdictionem. cap. Cium inferiur. cap. Quod super his, de maiorit. & obediens. D. Thom. in 4. dist. 15. question. 3. articul. 2. question. 4. Lezana verb. ieunium, numer. 10. Nauarr. summ. capit. 21. numer. 21. Sylvi. 2. 2. question. 147. articul. 4.

Portò quando lex localis de ieunio lata est ab Episcopo, aut ab eius prædecessore, in quo ab eo potest ab ipso abrogari. Quia quilibet legislator potest propriam revocare legem, & ieunij ab etiam sui prædecessori, cum ipso enim passo, vel à etiam habet autoritatem. At si præscribatur prædictum ab Episcopo, licet possit in ipso dispensare. Verum si tantum Synodus sit lex in Synodo Diocesana sancta, poterit abrogari ab Episcopo. Quia qui dat vigorem legi, potest etiam per abrogationem eam auferre. Sicut de legibus libr. 6. capit. 26. numero nono, Sanchez de matrimon. libr. oœt. dub. 17. numer. 33. Pasqualig. decision. 384.

Regulares Prælati, attento iure communio, possunt cum suis subditis (sicut Episcopus cum Dispensare suis)

Sect. I. De Pracep. IV. Recep. Sentent. 8

suis) circa ieiunia Ecclesiastica, comeditionem
carnium, otorum, & lacticiniorum in Qua-
dragesima dispensare: & a fortiori, vt aliam
horam prandij ante nonam anticipare. Quia
sunt fuorum subditorum Praelati Ordinarii, ac
proinde iurisdictionem spiritualem circulpos
obtinent. Caet. 2.2. q.147. a.4. Sylvi. ibi. Miran-
da tom. 2.9. 30. a.11. concl. 2. Hieron. Rodrig. in
comp. res. fol. 75. n.1. Portel. in dub. reg. v. leiumum,
n.5. Nauar. c.21. n.21. Tambur. de iure Abbat.
tom. 2. d.12. q.5.

CAPVT X.

De dubio circa Ieiunij obliga-
tionem.

107 **Q**ui dabi-
ta. et au-
tor. et
munda-
bula. vel nū dubium Parochi. vel Confessarij con-
tra. ieiuni-
filiō deponat. vel alia ratione a dubio libe-
rate tene-
tur. **Q**uia in dubio fauendum possident. pro-
lege autem tunc adest possessio. **T**olet. l.6.6.4.
9.9. **L**eſſi. l.4.c.2. **dub.** 5. n. 34. **S**anch. de mat. l. 2.
4. n. 1. n. 8.

108 *Dubit quis, an vigesimum primum an-*
qui dubi- num expulerit. Post adhuc tam sufficien-
ta an annū diligenter, non tenetur ieiunare. Quia pos-
sigesimum lefio est pro libertate, & dubium de præce-
sumo ex- pto, nec ius incertum debet contra ius certum
pleruerit, no-
tenetur it-
videtur. *Stante autem dubio de comple-*
mento anni vigesimi primi, adest ius certum
propriam possidendi libertatem, & ius præce-
pti obligantis incertum est. Quid si probabili-
le sit tempus esse completum, & completum
non esse: sequi potes vitrum liber. Quia non
est maior ratio de vna parte, quam de altera:
ideoque de libertate tua poteris te determi-
nare. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 8. n. 7. Laym. l. 1. n. 1.

c.5.8.4.m.3. Sanci. in selec. d. 5.4. num. 5. Diana
p.1. tr. 2. resol. 49. & p.4. tr. 3. resol. 21.

At si quis dubiteret, an die Iouis sit hora ¹⁰⁹ duodecima media noctis, adhuc potest carni. *Qui dubibus veseli. Quia est in possessione dies Iouis, tat, an die & non tenetur credere diem Iouis præterit, loris sit hora quovisque id evidenter agnoscatur. Et quia ^{ra} media quando quis dubitet, an sit media nox, dubi. noctis donata, an incipere abstinendi a carnis obli. decima, pugatio: vnde ius præcepti est dubium, num pro ^{te} carni illio tempore valeat: ius autem edendi carnes bus vesci, in die Iouis, (vel non ieiunandi, si dies Veneris aut cenare ris dies sit ieiunij) est certum: ius autem dubius ^{instante die} non potest contra ius certum præualere. *Sancte Venerei ieiunio de matr. l.2.d.41.m.40.Fagun. præc.4.l.1.c. iunio.**

109. num. 2. Diana p.4. tr. 3. resolute. 18. Pasqualig.
dies. 16:

Et contrà si hodie sit dies Veneris, vel ieiunij, & dubites, an sit media nox, vel hora diuina. 110 *Qui die decima sonuerit, non poteris carnibus vesci, Veneris, vel nec cenare. Quia possesso est pro praecepto, ieiunij, dum cum confiteri, hodiernam diem esse abstinentias, an sit tia, vel ieiunij, & dubiteris, num si hora trá-media nox facta. Non enim potest quis prudenter crede, ne poteris re, iam iam præteriisse, quoniamque aliqua pro-carnibus babilis ratione nitatur. Sanch. de marit. 2, d. 4, 1. vesce, ant n. 40. Diana p. 4, tr. 3, ref. 18. Fagund. præc. 4, l. 1. cenare. c. 10, n. 2. Ghilinus summ. v. ieiunium, n. 18.*

Profecto praeceptum de seruando ieiunio, III
vel de abstinentia à carnis à media nocte Intelligen-
in medium noctem, intelligendum est de me- dum deme-
dia nocte moraliter computata, non vero ma- dia nocte
thematis. Quia non potest imponi ab Eccl- moraliter
sia praeceptum nisi eo pacto quo potest affir- matore
vari, alioquin ad impossibile obligaret; non matice cō-
potest autem seruari, nisi media nocte moralis- putara.
ter computetur cum media nocte matutina.

ter computetur media nox mathematica non potest cognosci, nisi stellarum cursus obseruantur, quod est impossibile: tum quia pauci obseruare sciant: tum quia obseruari non possunt, quando nubibus ecclam ostenditur: tum quia horologia nunquam ita exacte indicant, ut praeceps horam certam assignent. Pasquafig. decision. 158. 159. & 160.

SECTIO SECUNDA.

De Præcepto obseruandi Ieiunia, Dubia:

CAPVT XI

Circa leunij Ecclesiastici Naturam

DV BIVM. I.

An preceptum ieiuniū sit affirmatiuum

est enim hoc præceptum de ieiunio affirmatum, ut tanquam negatiuum exponatur. Sic Ledesma 2. p. 4. question. 17. articul. 5. Bonacindub. ultim. de præcept. Eccles. quest. 1. citans Valentianum, Nauarrum, Azorium, Sa, Reginaldum, &c. alios. Fagundez præcept. 4. libr. 1. cap. 4. numer. 6. Pafqualig. in praxi ieiun. decis. 33. numer. 2.

Non est affirmatum, sed negatum. **Quia** 113.
continet essentialiter negationem non ve. **Non affir-**
scendi carnis, & non comedendi plusquam matrum,
femel in die, & non endeti ante horam con- sed nega-
fuetam: ergo negatum omnino est. Ita Co-tium.
uar. libr. 4. variarum cap. 10. num. 13. Beja part. 1.
caſa 45. Villalob. tract. 23. diffi. 6. n. 6. Sancius

82 Theologie Moralis. Lib. XLIV.

in select. d. 5. 4. num. 42. Sanchez lib. 4. Decalog. cap. 11. num. 42. Medi. Cod. de ieiun. question. 5. Maior. in 4. d. 15. question. 6. Sylvi. 2. 2. question. 14. 7. articul. 3. question. 3. Durand. d. 15. question. 11. numer. 9. Sylvest. verb. lemmatum, nu. 22. & alij.

¹¹⁴ **E**go autem existimo praeceptum ieiunij esse affirmatum, ac negatum primò ac per resolutio. affirmatum, negatum verò quasi ex consequenti. Nam quod primò, & per se per ieiunij praeceptum intenditur est cibi moderationis, ac certa mensura illius. Quod autem id consequi intendatur ab ipso praecepto per negationem non manducandi carnes, non comedendi nisi semel in die, &c. est quid consequiuum: ergo ieiunij praeceptum primò & per se est positivum, ex consequenti autem negatum. Mecum Pasqualig. citatus.

D V B I V M III.

An consuetudo possit ex toto Quadragesimale ieiunium abrogare?

Svpono, consuetudinem posse inducere ¹¹⁹ Noua ieiunia, que sub lethali obligent. ^{Nominalia} Quia potest legem inducere, leg. De quibus, Digest. de legibus, Cod. Qua sit longa consuetudo, suppono. doc. cap. 1. de constitutio. 6. cap. 1. d. 1. Et è contra posse ieiunia. Quatuor temporum vigilias, & abrogare, ob eandem rationem: de factò abrogasse ieiunia Adventus, Rogationum, quartar. & sexta feria, & alia Apostolorum; imò posse ex parte abrogare Quadragesimale ieiunium. Quia de facto apud Mediolanenses primos quatuor Quadragesimæ dies soluit: & in quießdā Germania locis consuetudine est introductum, vt ter tantum in hebdomade ieiunium Quadragesimæ instituatur. Quæsiherim verò, num consuetudo possit ex toto ieiunium Quadragesimæ abrogare?

Non potest. Quia est diuino iure institutum, contra quod haud potest consuetudo ¹²⁰ Non potest. prævalere: nec talis consuetudo potest rationalis existere. Recentiores aliqui, quos presso nomine, referunt Fagundez precep. 4. libr. 1. cap. 5. numer. 4. & Azor. part. 1. libr. 7. cap. 12. question. 1. Pasqualig. decision. 36. numer. 3. Villalob. tom. 2. tractat. 23. difficult. 5. numer. 1.

Potest planè. Quia consuetudo de facto aliqua ieiunia Quadragesimæ abrogavit, vt super. ¹²¹ Potest planè. posui: ergo potest etiam omnia, cum omnia sint in dignitate aut solemnitate paria. Ita Belarmin. tom. 3. lib. 2. cap. 27. Azor. citat. Lessi. 1. 4. cap. 2. dub. 9. Reginald. lib. 4. numer. 1. 3. Trull. lib. 3. Decalog. cap. 2. dub. 5. num. 2. Palud. Maior. Antonii. & alij. quos referit, ac sequitur Fagund. vbi sup.

Probabiliorēm hanc sententiam esse existimo. Quia certum ferè est, Quadragesimæ male ieiunium institutum non fuisse iure diuinō, sed humano Canonico, contrà quod potest consuetudo prævalere. Nec consuetudo contra ius humanum censenda irrationalis est.

QVÆSTIO INCIDENS.

Num pater possit per filium ieiunij praeceptum adimplere?

POTEST quidem. Quia pater ac filius eadem persona censetur. Imò potest quicquam terrentur patres in filiis, dem. ¹²² ^{hac mīli} causā, l. I. quidem, §. ultim. Sic Hugo. ad cap. Presby.

Præbryer, dist. 8. Cuius sententiam refert, & approbat Glossa, cap. Pænitentia, el. 4. verb. Pænitentia in se.

124 Minimè potest. Quia præceptum iejunij obligacionem propriam personalem inducit ad corpus proprium effigendum, quæ non quæ per alium impleri. Ita Azor. part. 1. lib. 7. capit. 15. question. 7. Palqualig. decision. 83. numer. 1. Bonac. de præcept. Eccles. sub. ultim. question. 1. punct. 6. numer. 6. Trull. libr. 3. Decalog. capit. 2. sub. 6. numer. 8. Reginald. libr. 4. numer. 187. Lublin. Mofsel. & alij apud Palqualig.

125 Hoc mihi omnino certum. Admitto enim, ^{Heb. mibi patrem ac filium in iure unam conferi personam sed id verum esse affirmo in iis, in quibus pater, & filius fictione iuris, loquendo moraliter, eandem personam representat: non autem in iis, in quibus pater, & filius proprietates distinctas agnoscunt, quale est Ecclesiæ præcepta obseruare.}

QVÆSTIO INCIDENS.

Utrum qui in quodam præcepto die iejunare non vult, alio non præcepto iejunare teneatur?

126 **Q**ui eo die iejunare non potest propter infirmitatem, debilitatem, &c. haud tenetur alio die supplerie iejunium: eum enim ab huiusmodi obligatione absolute liberum potest. At qui potens iejunare non vult, præter lethale piaculum, quod admissit, tencit alia die omisso supplerie iejunum. Quia duo præcepta præcipientis Solui iejunum certa die, scilicet, solui, & certa die. Si ergo illa die solutum non fuerit alia die est soluendum. Sic Palud. in 4. dist. 15. qu. 4. Cuins sententiam probabilem esse asserit Abbas de obser. iejun. c. 1. n. 1.

127 **M**inimè tenetur. Quia sic fert omnium fidelium praxis, & colligitur ex c. 2. de ob. iejun. Ita Angel. v. leiu. 1. num. 21. Rosel. num. 24. Tabien. num. 14. Nauart. cap. 21. mu. 27. Bonac. de præc. Ecc. d. vlt. 9. 1. pun. 6. n. 3. Reginald. l. 4. n. 188. Leffi. l. 4. c. 2. d. 3. n. 18. Palqualig. decis. 184. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 10. n. 5. Trull. l. 3. Dec. c. 2. d. 3. n. 6. & alij.

128 **O**mnino certam hanc sententiam esse reor. Nam iejunij obligatio affixa diei, cum illo omni hæc transire quis dubitet: An si Officium hodie recitare non vult, teneris illud alia die recitare, ut sapples? Minimè. Peccasti quidem iejunum omitendo, sed non teneris die alia iejunare.

CAPUT XII.

Circa à carnibus abstinentiam?

QVÆSTIO INCIDENS.

Num carnis nomine oua, ac lacticinia prohibeantur?

SUPONNO abstinentiam à carnis esse de substantia iejunij ¹²⁹ Questionis Ecclesiastici, ex ipsis Ecclesiæ statu. institutione, quod vno dempto Corduba in summa ques. 143. & vno, vel alio relato à Baldello lib. 2. d. 18. numer. 18. omnes Doctores profidentur. Quisieris verò, nūm carnis nomine etiam oua, & lacticinia comprehendantur?

Comprehendi videntur. Quia ouum nihil aliud est, quam caro liquida, & lac sanguis ¹³⁰ Comprehendi calore maturatus, seu sanguis albus. Sic Glos. ad duntur. cap. Admonere 53. question. 2. verb. Carnem. Didacus Narbona de etate ad omnes auctus anno 1. question. 2. numer. 25. & anno 7. que. 1. 6. numer. 5. Barbola ad cap. Denique dist. 4. numer. 1. fatus. Vulgo colligitur, prohibito usu carnium, prohiberi usum ouorum, lattis, & aliorum huiusmodi, que a carne originem trahuntur.

Non comprehenduntur. Quia carnes, & ¹³¹ oua, ac lacticinia ut res distincte referuntur. Non com. in cap. Presbiter, dist. 82. & per diversa præcepta in iure prohibentur, cap. Denique, tur. dist. 4. Ita omnes communiter postmodum citandi.

Mihi hoc certum omnino videnti, sèpè ¹³² sepius concedi usum ouorum, ac lacticiniorum, ¹³² Hoc mihi nec idem usum carnium concedi; quod non certum. contingere, si nomine carnium oua, ac lacticinia venient, aut si oua, ac lacticinia caro essent. Porro si ab aliquibus caro liquida ouum & lac sanguis albus vocatur non idem est, quia formaliter sint caro, & sanguis; sed quia ex carne, ac sanguine suum trahunt originem ut ex cap. Denique deducitur.

D V B I V M IV.

An quis in die ieiunij, vel in diebus, quibus usus carnium prohibetur, dedita opera, dimidiam circiter unam carnis absunt: Peccatne lethiser?

Recolo ex section. 1. in usu carnium diebus ¹³³ Nonnulla prohibitis dari materiae paruitatem. Quia recolo, sicut

SCORAP
col. Mer.
V. VI. VII.
E. IV.

sicut in aliis negatiis præceptis etiam naturalibus datur materie paruit, excusans à mortali, ut patet in furo, & iniuria proximo illata, que sunt contra præcepta naturalia negativa, ita etiam in carnium comedione dabitur, ut communiter Doctores profitentur. Adiicio, minorem quantitatem in eis carnium sufficere, ut præceptum violetur, quam in aliis; quia cibus carnium magis est nutritius, id est que specialiter in ieiunij diebus prohibetur. Quæstionem ergo, an qui dimidiam cœciter carnis vñciam edere in die prohibito, præceptum graniter violaret?

134 Non violaret graniter, sed venialiter so-
Non viola- lùm. Quia huiusmodi quantitas parum equi-
ret graui- dem nutrimenti afferens parua censenda est.
ter. Sic Pasqualig. decisi. 4. 2. num. 5.

135 Grauiter violaret omnino violaret. Quia huiusmodi quantitas magis corpus reficeret, quam alio-
violaret. rum ciborum vberior sumptio. Ita Diana
part. 10. tractat. 14. resolut. 32. citans
Leandrum.

136 Ego quidem existimo laxam esse Pasqualig.
Laxam esse doctrinam, nec tamen omnino eam probabi-
primam se- litate carere audeo assertere. Sequor autem,
teniam in Magistri, ac propinqui mei P. Petri Hurtado
dico. de Mendoza sententiam afferentes part. 1. de
Fide, d. 8. s. 3. s. 2. 1. materiam parvam esse
minimam carnis particulam, scilicet, que sex-
tam vnius vñciae partem non excedat. Infuso
hinc, eum, qui in principio anni voluntatem
gereret edendi diebus singulis prohibitis car-
nem in assignata materie paruitate, solum veni-
cialiter delinquere. Quia quilibet illarum com-
estionum ob parvitudinem materie solummodo
veniale piaculum continebit; ergo etiam
omnes simul sumptus: non enim inter se vni-
tetur, cum obligatio illa abstinendi à carnibus
sit diei affixa.

D V B I V M VI.

An Catholicus qui in terris heretico-
rum famulatum præstat: posuit in
diebus ieiunij vesci carnibus, eo so-
lum prætextu, quod præcepto Ecclesie
non obligetur?

140 Poteſt quidem. Quia illud ipsum inter inſi-
deles conmoriari, ſufficiens videtur eſſe Poteſt qui-
cauſa, ut famulus ille præcepto illo non illi-
getur. Si videtur ſentire. Layman. libr. 4. tract.
8. cap. 3. num. 3. dum ait: Addo, laborantibus, &
famulantibus Catholicis apud nos in Oppido her-
eticorum, permitti poſſe, ut diebus ieiuniorum
carnibus vescantur, dummodo scandalum tolli
poſſet; nimis dicant, ſe in tali caſu neceſſitatis,
Eccleſia præceptio non obligari. Verum Societ-
at̄ LESV in hiſ ſepemtrionalibus paribus, ob
maiorem ſecuritatem à Summo Pontifice priuile-
giū accepit, diſpendi cum talibus. Certe il-
lud, Ob maiorem ſecuritatem innuit, eos id poſſe
ſecuere fine diſpensatione.

141 Minime potest Catholicus vesci carnibus
eo ſolum prætextu, quod non ligetur Eccle- Non potest.
ſia præcepto carnium abſtentiam imperan-
tis. Quia excludit graui neceſſitate, aut alia
cauſa Catholici habitantes apud inſideles
præceptis Eccleſia illigantur, cum haec non
locum, ſed personam tequantur. Ita Pasqualig.
decisi. 5. 2. num. 5. & 6. Leand. præc. 4. tract. 5. d. 1.
queſt. 2. 2.

142 Poteſt primam ſententiam veram eſſe
crediderim non in omni caſu, ſed ſolum quando Catholicus non poſſet ſine magno incommodo cibos permifſos habere, aut her-
etici nolent ei (abſtracto Religiosis con-
temptu) ministrare. Nec credo Petr. Laymanum diſentire. Particula enim illa clauſula, caſu relata, Si nimis dicant, ſe in tali caſu neceſſitatis Eccleſia præceptio non obligari, aperte indicat, non id abſolute intelligendū, ſed quando caſu neceſſitatis aderit, puta ſi diſtinti alijs cibis permifſi, aut ministrare.

D V B I V M V.

Quis in die hoc ieiunij nullum præter pa-
nem cibum obtinet, quo vesci va-
leat: potestne carnem pani
adhibere?

137 Vesci car- Si per vnicum tantum diem cibis
nibus po- concessis, potest vesci carnibus. Quia lex
test. carnes prohibens intendit ſolummodo mace-
rationem, & abſtentiam illam, quæ ex ſub-
ſtratione carnium prouenit, & non aliam
maiorē: ergo quando leſ ſeruari non valet
ſine extraordīnari abſtentia, ac maceratio-
ne, deſiñit obligare. Deſiñit enim legis inten-
tio, quæ curat moderatam tantum abſtentiam: alias namque nimis onerola exiſteret,
ſi noua cauſa non accedat. Sic Pasqualig. de-
cisi. 49. numer. 3. & 4. Vidal. in Arca
Theolog. Moral. de ieiun. inq. 1. prim. num.
mer. 7.

138 Si per vnicum tantum diem alijs præter
panem cibis concessis caret, non potest car-
nibus vesci: ſecus ſi per plures dies careret, ut
in longa nauigatione, & in atroci bello vbi
deſt viſcus. Quia maior neceſſitas requiritur,
quam vulgaris, ut fas ſit, in diebus prohibitis

D V B I V M

D V B I V M VII.

Dilectus quis manē ex loco ieiunij vespere peruenit ad locum, vbi incolae non ieiunant: potestne ientaculum ex carnibus præsumere?

¹⁴³ *N*on potest. Quia tenuerit in eo loco lege ^{Nuptijs.} ieiunij, cum sit præceptum negatiuum, habet via obligati pro sepe. Sic Basil. de matr. 1.5.c.8.n.3. adiiciens: *Quamvis autem certus sit de profecione adhuc violatur lex ieiunij supradicta, quādūlibet ieiunat, quia lege tantum liberatur, quando exiit extra territorium proprium. Conimic. de Sacr. 9.74-a.4.d.3.n.103. Granad. 2.2. controu. 7.vr.3.d.6. scilicet 4.m. 1. Palao p. tr. 3.d. 1.pn. 24.9.5.n.10. & 1. Sanch. 1.3. de matr. d. 18. mun. 2.2.*

¹⁴⁴ *P*otest planè. Quia qui absoluuntur ab abstinentia à pluribus coactionibus eo ipso absoluuntur etiā à præcepto ieiunandi. At qui egreditur à loco ieiunij, & peruenit vespere ad locum, vbi nō est de ieiunio præceptū, absoluuntur ab abstinentia à pluribus coactionibus, cū in loco, vbi ieiunū possit prændere, & vespere in loco vbi ieiunū nō vigeat, cenare: Ergo pro ilia die absolutus est à ieiunij præcepto, & consequenter poterit mane comedere, prīusquam exeat à loco, vbi adest de ieiunio præceptū. Ita Säch. 1.i. sum. 6.12.n.34. Lessi. 1.4.c.2. dub. 8.n.8. Filluc. tr. 27.m. 109. p.2. Salas de legib. d.14. scilicet 5.n.6.8. Sanci. 1.3. selec. d. 5.4.n.27. Trull. 1.3. De cal. c.2. duc. 6.n.6. & alij. Igitur si ille absoluuntur ab obligatione ieiunij, simul absoluuntur ab obligatione à carnibus abstinentiā. Si ergo hi Autores concedunt illum à ieiunij lege liberari, consequenter debent concedere, ex carne posse ientaculum præsumere.

¹⁴⁵ *Hoc probabilitate illud probabilitius sit reor.* Ego quidem probabilem satis hanc sententiam esse iudico. Dicere enim, quod huiusmodi discedens à loco ieiunij ad locum peruenit, vbi non ieiunant absoluatur ab abstinentia à pluribus coactionibus, non vero ab abstinentia à carnibus sine fundamento procedit. Quia potius abstinentia à carnibus est propter ieiunij: Ergo præcepto principali sublato, asfertur etiā illud aliud, quod est propter ipsum. Quia probabilitius est, illum minime à præcepto ieiunij abfolui, dum in loco, vbi viger, cooperator. Certum enim est apud omnes, sed, qui exiit à proprio loco, vbi vrgit festi præceptum, ad laborandum in alio, vbi tale præceptum non adest, non posse mane antequam exeat, laborare notabilis temporis parte absumptu, etiam sciat, per maiore reliquā diei partē posse in loco, vbi nō est festū labori incumbere: & hoc nō ob alia rationem, nisi quia vbi manu interest, vrgit festi præceptum, ad quod seruandū pro tunc tenetur à seruili opere abstineret. Ergo similiter ob eandem rationem, qui recedit à loco, vbi præceptu ieiunij vrgit, sciens se peruentur ad locum, vbi non vrgit, haud poterit antequam discedat aut carnem, aut non carnem ientaculum in notabilis absuamere quantitate. Palao mecum.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

D V B I V M VIII.

Vescitur quis carnibus ex dispensatione diebus prohibitis, ut sanitati consular: Delinquere lethaler. (si carnes nocivus gustus indulgens, in magna absument quantitate (contra hoc præceptum?

¹⁴⁶ *D*elinquit quidem. Quia ad carnes illas nocivias non se extendit dispensatio, que ^{Delinquit} vt valetudini consular, impenditur. Sic Hen- quidem le-
tiq. 1.7.c.30.n.3. Ioan. de la Cruz p. i. sum. præc. lethaler.
3.a. 1. dub. 12.n.3. Et allici potest ad hanc senten-
tiam Manu. p. i. sum. c. 24.n.3. docens, si Me-
dicus licentiam alicui daret edendi ouia, vt va-
letudini indulget, non posse edere laetitiae,
si saluti nociva essent.

*N*on delinquit lethaler contra hoc præceptum abstinendi à carnibus. Quia Ecclesia ¹⁴⁷ Non delin-
quit, per dispensationem omnino tollit carni pro-
hibitionem: prohibitio autem hæc omnes car-
nes includit: Ergo & dispensatio abstinencia debet ablationem abstinendi à qualibet specie
carnium tam profusa, quam nociva include-
dere. Ita Villalob. p. i. sum. tr. 23. dub. 8.m. 11. Dia-
na p. i. tr. 9. resol. 47. Sanch. lib. 8. de matrim. d. 1.
num. vlt. Machad. lib. 2. p. 4. tr. 1. 3. docum. 2.m.
5. Trull. 1.3. Decal. c. 2. dub. 1. n. 9. Sanci. in selec.
d. 5. 1.n. 20. & 21. Pasqualig. decisi. 46.

*E*xistimatim, probabilius esse, cum peccare contra naturale præceptum, quo tenetur ad nō inferendum sibi aliquo grane damnum circa corporis valetudinem; sed non contra præceptum abstinendi à carnibus. Quia licet motu di dispensandi sit necessitas illius, cum quo dispensatur, non tamen sit dispensatio iuxta necessitatis mensuram, sit enim absoluta, unde absolute tollitur abstinendi à carnibus imposita ab Ecclesia obligatio.

D V B I V M IX.

An qui ex dispensatione in diebus prohibitis carnes, vel ouia ac laetitiae comedit: posse est etiam simul pisces comedere?

¹⁴⁹ *M*inime potest. Quia si pisces ei afferunt ^{Minime} nocum, etorum comedere est peccatum, si non nocent, non tenet dispensatio, potest. ¹⁵⁰ *P*otest om-
tenus prohibet, ne simul pisces vescaris. Ex-
nino. *E*t ego cum alias horum eius sit licitus in his die-
bus, in quibus carnes prohibentur, licite poterit carnis ac pisces simul vesci. *Q*uo quidem damno graui, vel leui, graue ille vel leue piaculum contra naturale præceptu pro-
spiciendi corpore salutis perpetrat. Ita Henr.
1.7.c.13.n.3. liter. F. Azor. 1.7.c.10. qu. 5. Regi-
nal. 1.4.m. 168. Manu. præc. 4.l. 1.c.2.n.18. Trull.
1.3. De cal. c. 2. dub. 2. nn. 10. Lezan. v. ieiunium.

86 Theologiz Moralis. Lib. XLV.

n.11. Villalob. tr. 23. diff. 8. n.10 Diana p.1. tr. 9. refol. 26. & alij communiter.

151
Cum his
opinor.

Cum his opinor. Quia si piscium eius no-
cet, peccat ille, non quia ieiunij legem vio-
lauit, sed quia cibo minimè sibi salubri vtitur.
Si vero ei non nocent, non delinquit, quia suo
fungitur priuilegio, & priuilegium Principis
valet, quando solum sive legi derogat, non iuri
diuino, aut naturali.

lum lardo vesci ei, cui ouorum, aut lacticinio-
rum eius conceditur?

Licet equidem. Quia sagimen seu pinguedo
non est caro: vt enim Arist. l. 1. de generat. ani-
mal c. 18. probat, finito naturali animalis au- 156
gimento, pinguedo accrefcit: & sagimen calore
liqueficit, non autem caro. Igitur sagimen, vel
pinguedo potius se habet in genere lactis, &
ouorum, quam in genere carnis: ergo lactici-
niis, & ouis concessis, concessum etiam sagi-
men censeri debet. Adde, in cap. Presbyter, diff.

8. 1. Sagimen apponi simul cum ouis, & caseo.
Agenti enim penitentiam ob fornicationem
conceditur, vt in certis diebus possit vti sagi-
mene, quando venia datur vt ouis, & caseo
vesci valeat. Vnde innuitur, sagimen potius ad
oua, & lacticinia, quam ad carnes pertinere.

Sic Gloss. ad cap. Presbyter, ver. Sagimine, & ad
c. Admonere, v. Carnem 3. qu. 2. Sylvest. v. Iei-
num, q. 5. n. 16. citans Hostiensem, & Abbatem.

Angel. v. Ieiunium, fine. Table. §. 7. Pasqual. deci.
7. 4. n. 4. & 6. citans Azorium, & alios Barbosa
ad cap. Presbyter.

Non licet. Quia probabilius est, sagimen ma- 157
gis ad carnem, quam ad lacticinia pertinere: est Non licet.

enim pars verè animalis cōstitutiva, sicut aliq.,
quæ propriè & strictè sunt caro, vt nerui, me-
dulla, cartilagineas. Ita Sanch. l. 5. consil. c. 1. d. 19.

n. 7. Fagund. præc. 4. c. 2. n. 49. in vlt. edit. Laym.
l. 4. tr. 8. c. 1. n. 5. Villalob. p. 1. tr. 23. diff. 8. n. 16.

Bassæ. v. Ieiunium, 1. n. 3. citans Sylvium. Filliæ.

n. 27. p. 1. n. 61. Manu. in Bull. §. 6. m. 1. Vega. p. 1.

sum. c. 14. casu 1. Henr. l. 7. c. 13. n. 11. Medi. sum.

c. 14. §. 10. Trull. in Bull. l. 1. §. 4. dub. 3. num. n.

Profecto si sagimen idem sit quod porcina
caro pinguior, crassior, & solidior, eius eius in
diebus prohibitis mihi videtur illicitus lethali- 158
ter, si vero idem sit sagimen atque adops
porcini, existimo, primam sententiam esse
quidem, quam par est, laxiorem. Nam dato,
quod sagimen non sit propriè, & in rigore ca-
ro (vt vult Aristot.) non inde colligo, quod illo
vti licet, quando prohibita sunt carnes, ac
oua, & lacticinia concessa; sanguis enim ani-
malium, medulla, nerui, & ius carnium non
sunt propriæ caro, & tamen eis vesci non pos-
sumus in diebus prohibitis, eo quod sint pro-
xime caro, vel animalium partes, vel in existi-
matione hominum pro carne habita. Ergo
quāvis gratis demus sagimen non esse carnem,
nō inde sequitur, quod eo in diebus prohibitis
vti possimus; quia sufficit, vt vel sit animalis, vel
proxime caro, aut pro tali cōmunitate existima-
ta, vt ab illo abstinere debeamus. Ex Trullenc.

Autem
resolutio.

152
Nō poteris. Non poteris. Quando iuriu communi derogat, strictè de-
bet interpretari, non latè, ita vt saluentur tan-
tum priuilegij verba, & ad aliud non exten-
dantur: vnde cui vnum conceditur, non idē
conceditur alterum. Sicut è contrario si alii
concedatur facultas lacticinia vescendi, non
ideo conceditur vescendi ouis. Sic quidam,
quos nominibus pressis memorat Azor. p. 1. l.
7. cap. 10. q. 4. innuens esse probabile Bonac. de
præc. Eccl. vlt. q. 1. punt. 2. num. 4.

153
Poteris planè. Quia oua, & lacticinia eius-
dem videntur esse rationis, cum ex carne du-
cant originem. cap. Denique, diff. 4. Igitur cui
vnum ex his conceditur, censetur simile alterum
concessum esse. Ita Medi. sum. l. 1. c. 14. §. 10.
Azor. p. 1. l. 7. c. 1. q. 4. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 2. n.
17. Sanch. 10. 2. de matr. l. 8. d. 1. n. 39. & l. 4. sum.
c. 11. num. 57. Trull. in Bull. l. 1. §. 4. dub. 3. num. 8.
Pasqual. deci. 76. num. 2. Villalob. tom. 2. truct.
23. diff. 8. num. 16. Barbos. ad cap. Denique,
diff. 4. numer. 2. Lezana verb. Ieiunium, nu-
mer. 11.

154
Longe probabiliorem hanc reor esse
Longè hoc sententiam. Quia plerūque lacticinia
probabilis cum ouis assolent in cibos parari. Porro
primæ sententiae fundamentum verum ha-
bet, quando vnum pro alio in iure non su-
mitur in iure oua pro lacticiniis, & lacticinia
pro ouis sumuntur, cum omnia senten-
tiam ducant originem à carnis, vt ex cap.
Denique citato liqueficit.

DVBIVM XI.

Cui licet vesci in diebus prohibitis ouis,
ac lacticiniis, potestne etiam
porcini sagimen co-
medere?

155
Questionis 159
Rerum mihi, (quidquid in contrarium.
C. Ananias, & Felinus ad cap. consiluit dicti-
tient) eum, cui conceditur vesci ouis, ac lacticiniis, minime posse animalium sanguinem edere.
Nam sanguis censetur esse in eodem ge-
nere cum carne: est enim præcipua pars con-
stitutiva animalis, & in proximo statu, vt in
carnem convertatur. Quæsi rem vero, nūn
licet sagimine porcino, aut aliorum anima-

Venit quis certa die à carnis abstinere, aut
ouis, aut lacticiniis; peccatne toties, quoties
comedit?

R. Eccl. st. 159
comoderis. Quia præceptu id prohibēs, est ne-
gatiū, & pro semper obligat. Requirō autem,
nūn qui voulit certa die à carnis, vel ouis,
aut lacticiniis abstinere, toties delinquat, quo-
ties carnem, oua, aut lacticinia comedit?

Non

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 87

160 Non delinquit toties. Quia votum non contumeliam. Non toties medendi carnes pro aliquo die emisum semel peccatum, quia fractum non potest amplius obligare: est enim de ea priuatione carnis pro illo die: ergo si semel delinquit per vnum actum, haud potest amplius obliterari. Sic Palud in 4. dist. 15. qu. 4. n. 39. D. Antonin. p. 2. tit. 11. c. 2. §. 2. Tabien. v. Votum 3. n. 8. Pasqual. de if. 66. num. 3. non benedictans Trullenchem, & Dianam.

161 Toties delinquit, quoties comedit. Quia votum non abstinendi a carnis, ouis, seu laetitiae, mediatis, nisi etiam pro aliqua die, est negatuum, ad in- star quidem precepti Ecclesiastici de abstinen- tia a carnis indicti. Ita Bossi. 10. 3. 11. 1. §. v. 1. n. 357. Diana p. 10. 11. 14. resol. 32. citans Lean- drum. Maior. in 4. dist. 18. qu. 6. Suppl. Gabr. 9. 1. a. 3. Angel. v. Votum 3. n. 27. Sanch. 1. 4. sum. c. 11. n. 41. Navar. sum. c. 21. n. 57. Suar. de Relig. tom. 1. 4. de voto. c. 7. n. 12. Azor. p. 1. lib. 12. c. 20. qu. 8.

162 Certe sicut preceptum indicens a carnis abstinentiam, per vnum actum non extingui- tur, ita & votum: preceptum namque cum negatuum sit, pro semper obligat, cuius natu- ram pro semper obligandi votum huiusmodi imitatur. Vnde longe probabiliorem hanc sen- tientiam esse credidicim.

D V B I V M XIII.

Vouit quis certa die iejunare. An toties peccet, quoties esus carnium di- stinctos moraliter mul- tiplicat?

163 Toties delinquit, quoties multiplicat car- nium esus. Quia votum ieunandi absti- cit quies nentiam a carnis includit: Ergo qui voul- tunc esus iejunum, voulit simul a carnis abstinentiam multiplicat, iejunio quidem essentialiam. Sic Azor. p. 1. l. 11. c. 10. 9. 6. Suar. tom. 2. de Relig. l. 4. de voto. c. 7. n. 12. Oppositum vocitans absurdissimum.

164 Non peccat toties, quoties carnis ves- cini delin- tur, sed prima vice. Quia in hoc voto non in- quis toties, cluditur directe a carnis abstinentia, sed in- directe solum, quatenus est pars essentialiter ad iejunum requisita, & accessoria ipsi ieju- nio. Quare cum semel violato iejunio cesseret obligatio circa principale, circa accessoriem a carnis abstinentiam etiam cessare videatur. Ita Sanch. 1. 4. Decal. c. 11. n. 42. Laym. 1. 4. tr. 4. c. 3. n. 1. Diana p. 1. tr. 9. resol. 37. Barth. à Sancto Fausto in Thesau. Relig. l. 1. g. 140. n. 2. & alij.

165 Hanc sententiam probabilem quidem pre- fero. Quemadmodum enim, quia promissio ieju- nio non promittitur directe vnicam comelitio, sed indirecte, & accessoriè, quatenus est ad iejunium necessaria: semel hoc violato, non amplius ob- ligatis in nostro calu dicendum, cum non di- recte, sed indirecte, & accessoriè promissa sit a carnis abstinentia, tanquam pars ad iejunium necessaria: vel maxime, quod magis essentia- lis sit iejunio vnicam comelitio. De ea enim om- nes consentiunt, non autem de abstinentia a carnis. Secus autem continget, vbi quis ex- precessit, vnicam in die comelitionem: peccaret enim absque dubio toties, quoties prae- vnicā illa die comederet. Sācius mecum. F. cob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

D V B I V M XIV.

An si ante septenium puer vnu pollet rationis, liceat ei in diebus prohibitis carnis, ac laetitiae vesici.

166 S Vppono, pueris septenium, in quo eis rationis vnu elucelcit plerumque, id licitum est. Quia positiva leges, seu rationis non ob- ligant eos, qui rationis sunt expertes. Quæsti- oni autem do, an eis liceat carnis, aut laetitiae vnu, si ante septenium vnu pol- leant rationis?

Minime licet. Quia lex abstinenti a carni- bus, & laetitiae pueros obligat statim, ac vnu Non licet, rationis attigerint, siue id illis contingat ante septenium, siue postmodum. Nā in quacumque etate vnu rationis contingat, pueros efficit culpe capaces: ergo, & obligationis per legē: nūlī alias materia legis, aut legislatoris inten- tio, aut confuctudo aliud declareret. Sic Baldel. l. 5. d. 30. n. 8. Fagund. prec. 4. l. 1. c. 8. n. 8. Diana p. 1. tr. 9. resol. 4. Trull. in Bull. 1. §. 4. d. 2. n. 4. & l. 3. Decal. c. 2. d. 2. n. 11. & d. 6. n. 1. Azor. p. 1. l. 7. c. 17. q. 2. Villalob. p. 1. sim. tr. 23. diffic. 8. n. 7.

Licet omnino. Quia positiva leges ante illā 168 etatem, in qua communiter lumen rationis est Liceat plati- solitum illicescere, obligare non intendunt: & per accidentem est, ita vel alio puero rationis vnu accelerari. Ita Sanci in select. d. 5. n. 31. Ioan. de Escobar de viroque foro a. 6. n. 34. citas male Castrum Palao 10. 3. d. 1. pum. 4. §. 2. num. 3. Nec enim inibi vnu verbū circa questionem inueni. Pasqual. deci. 50. n. 2. Did. Narb. de etate ad human. a. 7. requisi. anno 7. qu. 6. num. 3. Fauent Henr. l. 13. c. 49. n. 2. lit. N. & Ledelma 2. p. 4. qu. 17. a. 6. dub. 2. quatenus docent, consuetudinem ferre, vt parum post rationis vnu pueris in diebus prohibitis laetitiae dentor.

Quamvis ante septenium puer dolii sit capax, nullo precepto positivo obligari reor: cū Verius hoc leges positivi juris ante etatem illam, in qua mihi communiter rationis lumen oriri est solitum, obligare nō intendat. Nā ad ea, quæ frequenter accidenti leges adaptantur, ex l. Nā ad ea, ff. de legib. Palao 10. 1. tr. 3. d. 1. pum. 24. §. 2. num. 3. Hinc colligo, ante septenium expletum licitum esse cuique, (licet consuetudo non adsit) pueris carnes, oua, & laetitiae ministrare. Quia pueri ante septenium nulla obligantur positiva lege etiam orta ex consuetudine.

D V B I V M XV.

An peccat qui perpetuò amentibus carnes, aut laetitiae in vetricis diebus mi- nistrat?

170 Peccat quidem, quamvis ipsi sint peccandi in- capaces. Quia licet ebrius non delinqueret Peccat qui- hosce cibo comedendo, peccaret quidem qui eos dem. illi ministraret. Nec obstat, amētia esse perpe- tuā, & absque culpa incurri, ebrietatē verō tē- poraneā, & culpabilem. Impedimentū, enim tē- porale, & culpabile ita excusat tēpore, quo du- rat, sicut perpetuū excusat perpetuo. Sic Sāci. in select. d. 5. n. 30. Azor. p. 1. l. 7. c. 1. 8. n. 3. docēs

H 2 fas

88 Theologiae Moralis. Lib. X LV.

fas esse ministrare hos cibos p: rp tuo amen-
tibus, vbi fuerit recepta hos ministrandi con-
suetudo. Vnde clare videtur sentire, seclusa
confuetudine, non liceat.

171 **No** peccat. **Minimè peccat.** Quia si amentes sint ad
tempus, vel in vna solum materia, aut incidis
interuallis fruantur, cum recuperandæ salutis
spes adsit, & amentia sit morbus grauissimus,
indigent cibis salutariibus. At si amentia per-
petua sit, ac salus desperetur: dixerint credo
Medicos, eos his cibis indigere, sicut perpetuo
paralyticos, ne cibis minus salubribus humor
ille melancholicus angeat. Præterea cum non
sint capaces operandi modo humano, non sunt
obnoxij obligationi. Ita Sanc. 1.1. Decal. c. 12.
n. 16. Angl. p. 1. q. de ieiun. diff. 6. Fagund. præc. 4.
1.1. c. 8. n. 8. Diana p. 1. r. 9. resol. 42. Ludo. de S.
Iuan. p. 1. sum. tr. de ieiun. a. 6. Pasqualig. decision.
34. Trull. l. 3. Decal. c. 2. d. 1. n. 11.

172 **Idem opinor.** Ite cibi illi amentibus necessarij non ef-
fici, cum hi perpetuus excusentur ab impletione
præcepti illiusque sint incapaces, iure op-
timo reputarim eos ut infantes rationis vñ
carentes, ut credendum sit. Ecclesiast. habere
illos ut omnino suis legibus solitos ac proin-
de quicquid poterit eis cibos vettitos minis-
trare. At cibis credo non posse. Quia ebrietas
non est morbus his cibis indigens, cum potius
indigat inedia, & est temporalis, breuisque
vñs rationis præfatio.

CAPVT XIII.

Circa ouorum, ac lacticiniorum abſi-
nentiam.

DVBIVM XVI.

An oua, & lacticinia sint in ieiunis Quad-
ragesima prohibita à iure sub lethali?

173 **Non sunt** sub lethali, sed solum sub
veniali prohibita. Quia Pontifex in
cap. Denique respondebat pluribus quæ-
stionibus ab Augustino Anglorum
Episcopo sibi propositis, & omnes resoluit per
verba clare, & ab solutè affirmativa, aut nega-
tiva, at quando responderet questioni, *An in*
*Quadragesima abſinendum sit ab ouis, & laci-
cinis, aut fementinis, mutat modum respon-
di, & non dicit abſolutè esse abſinendum, sed*
Par est, ut abſinamus. Ergo aperte innuit P̄
ontifex, se hoc non præcipere, sed tantum proponere
ut quid conueniens. Ut enim lex inducat
obligationem sub lethali, debet verba clare
præceptiva continere, ut habetur ex cap. erit
autem, diff. 4. ibi: *Manifesta quoque, ne aliquid per*
obſcuritatem conineat. Glosa, *Ne alicui la-
quem pareatur per ipsam.* Addo, neque ex Canone
36. Sextæ Synodi Trullanae colligitur, abſi-
nentiam ab ouis & lacticiniis sub mortali ob-
ligare: Quia Canones Trullani non fuere Ca-
nones illius Concilij generalis, quod quidem
nullos fanciuit, sed quorundam Orientalium
Episcoporum, qui post dissolutionem Synodi
Constantinopoli conuenere, sine Pontificis

authoritate, in Palatio Iustiniani II. Impe-
ratoriis (quod Trullani appellatur, à quo & Ca-
nones Trullani dicti fuere,) & illos Canones
sub nomine Sextæ Synodi diuulgauerunt. Ergo
ex nullo iure scripto talis obligatio sub mortali
colligitur: siquidem nullus alius locus in
toto Iuris corpore reperitur, vnde hæc lethali
obligatio deducatur. Sic plura alia cogere
P. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 1. n. 6. 10. & 12. in edit. 1. in
2. verò Lugdunensi anni 1632. latius à n. 15.
vñque ad 36. citans Dominicū ad cap. Denique
Glosā, Palaciū, Caetanū, Innocentiu, Fer-
dinandi Perez, Iacobū de Geylneros, Baptista
Fragosum è nostra Societate in manu scriptis.
Alagonā, Gratianūq; ad c. Denique. Quis ad-
derim Pasqualigū de c. 17. & noctū Pellizariū
in Manu. Regul. to. 1. tr. 5. c. 5. n. 20. 21. & 22.

Sunt prohibita sub lethali. Quia in cap. De-
nique prohibentur oua, & lacticinia in Qua-
dragesima sub peccato, vt Doctores primæ sc̄. li prohibi-
tentia proficitur non sub veniali, nā ma-
teria est grauis, vt constat, capax vñque grauis
obligationis: ergo si prohibita sub peccato fuit
debet censeri sub peccato graui prohibita. Et
quia talis ororum, ac lacticiniorum prohibi-
tio lata in cap. Denique, intimata est fidelibus
sub præcepto, & non proposita sub consilio.
Quisut enim Augustinus Anglorū Episco-
pus à Papa Gregorio, (vti Gratianus ait) *An si-
cū in ieiunis Quadragesima abſinendum est à
carnibus: ita etiam abſinendum sit ab ouis, &
lacticiniis?* Ac si requireret, nā præceptum
prohibens in Quadragesima carnes, extendat-
tur ad oua, ac lacticinia prohibēta: Et respon-
dit affirmatiuē Pontifex: postmodumque ra-
tionem conuenientem assignavit, ob quā præ-
ceptum de abſinēcia carnium ad oua, & laci-
cinia prohibita extendatur. *Par* (inquit) *est,*
*ut quibus diebus à carnibus abſinamus, ab om-
nibus quoque, que fementinam carnis trahunt ori-
ginem, sc̄iunemus.* Quare cum ibi Pontifex non
constituit nouum præceptum: sed declarat ex-
tentio præcepti iam existentis, necessariū
non fuit, vt aliis verbis præceptuīs, præter
verba affirmatiuē respondentia interrogatio-
ni Augustini, quæ vim habent præcepti. Ad-
do, prohibitionem ouorum, & lacticiniorum
facta in Sexta Synodo generali cap. 5. 6. obligat
sub mortali, & prohibetur enim Clericis vñs
ouorum, & lacticiniorum in ieiunis Quadrage-
sima sub lospendio pena, laicis vero sub
pena excommunicationis, quæ pena grauem
supponit culpā, vt cōmuniter Doctores pro-
ficiuntur. Deminū quia Pontifices dispensant in
Bulla Cruciae ad oua, & lacticinia, cum illis,
qui eā accipiunt: si autem non essent sub mor-
tali prohibita, dispensatio necessary non esset.
Ita ex Canonis Bellamera ad cap. Denique
to. 1. Decret. Hostiens. sum. de obſeru. ieiun. m. 2. &
3. Innocent. ibi. n. 5. Abbas m. 5. citans Innocē-
tium. Nauac. sum. o. 21. n. 15. Couar. l. 4. varia. c.
20. Et Theologis verò D. Thom. 2. 2. q. 14. 7. 4. 8.
ad 3. Couar. ibi, & in sum. vi. ieiunium. c. 1. Durā-
dus. Armil. Angel. Medina. Sylvestre. Gratian.
Conciliū Tolentanū IV. c. 10. & VIII. c. 9. Graf.
Medina alter. Molſel. Llamas. Sancius. Ioannes
à Cruce. Manu. P. Ledesma. Villalobos. Diana.
Leand. de Murcia. Beja. Machado. & dīj. quos
citat, & sequitur Leand. præc. 4. r. 5. d. 3. q. 2. Et
ex Societate nostra Hen. l. 7. c. 13. n. 8. lit. P. Sua-
tom.

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 89

175 *nm. 1. de Relig. cap. 13. m. 3. Azor. p. 1. l. 7. c. 10. g.
2. Sanch. l. 4. fum. c. 11. m. 5. & l. 5. consl. c. 1. dub.
19. Lefsi. l. 4. c. 1. dub. 2. m. 8. Sà v. c. ieiunium, m. 8.
Tolet. l. 6. c. 3. m. 2. & 3. Reginal. l. 4. m. 14. Lui-
fus Turi. fum. p. 1. c. 2. 6. dub. 3. 4. concl. 1.*

*Profecto P. Stephani Fagundez mei libens
heterem sententia tot rationibus roboretur,
tot graibus obfirmiter Doctoribus. Non enim
iudico, multiplicari debere obligationes ex
iure, & Sacris Canonibus, nisi de ipsis clarè
confer, nec extendenda, quando lex eas non
extendit iuxta illud: *Odia sunt restringenda, Be-
nignior in penis est interpretatio facienda, de-
Regulus iuris in 6.* Attamen secundam senten-
tiam probabilem admodum esse iudico
vnicie huic nitens rationi. Obligatio legis hu-
manæ in foro conscientiæ maximè colligitur
ex communi hominum estimatione, & obser-
uatione, ut probat textus in l. *Minimè leg. Si
de interpretatione, de legibus, & cop. Cum dile-
ctu. de consuetu. 1.* At communis hominum esti-
matio, vñus, & obseruatio vñque modo semper
tenetur; quæ capiuntur. Denique textus sub mortali
obligatione ex vi illius sub mortali censenda
est abstinendi ab ouis, & lacticiinis in Qua-
dragesimali ieiunio obligatio.*

D V B I V M X V I I .

*An oua, & lacticiinia sunt sub letali
prohibita vi iuris in ieiunis extra Qua-
dragesimam?*

176 *Prohibita non sunt. Quia nullus textus re-
pertior in iure, qui ouorum, ac lacticiini-
orum estum extra Quadragesimam prohibere
videatur. Nam Caput Denique, & Canon. 5. 6.
Sexti Synodi generalis, manifestè de ieiunio
Quadragesimali loquuntur. Sic D. Thom. 2. 2.
9. 147. a. 8. ad 3. Henr. l. 7. c. 3. n. 9. Sanch. l. 4.
Dec. c. 1. m. 5. 2. Azor. to. 1. l. 7. c. 10. q. 2. Fagund.
pree. 4. l. 1. c. 2. n. 10. Bonac. de pree. Eccl. d. vlt. q.
1. pun. 2. n. 1. Filliuc. tr. 2. 7. p. 2. m. 4. 5. Trull. l. 3. Dec.
c. 2. dub. 3. m. 3. Diana p. 1. tr. 9. reolut. 4. 1. Pas-
qual. decis. 6. 8. m. 2. citans Reginaldum, Villalo-
bos, Ledefmam, & alios.*

177 *Sunt prohibita. Quia quamvis in cap. Denique
que, & Canone 5. 6. solum prohibeantur oua, ac
lacticiinia in Quadragesima, ratio tamen pro-
hibitionis, quæ inibi apponitur, in omnibus
militat ieiuniis. Illa autem ratio est, nam oua, &
lacticiinia originem à carnibus trahunt, & qui-
bus ex effentia ieiunij necessariò est abstin-
dum, que ratio eadem est in omnibus ieiuniis.
Ita Alexand. ad cap. Denique, dist. 4. m. 6. & ibi
Præpositus Dominic. ad cap. Rogationes, de con-
fess. dist. 3. Graff. to. 1. l. 2. decis. 6. 36. n. 10. Gome-
zius in Bul. clau. 7. m. 3. Couar. l. 4. variar. c. 20.
n. 1. 5. Machado l. 1. fum. p. 4. tr. 3. docum. 4. m. 3.
alios citans Asteni. fum. p. 1. tit. 2. 8. a. 3. q. 5. Ri-
chard. in 4. dist. 9. 1. 5. a. 3. a. 5.*

178 *Existimo, omnibus ieiuniis extra Qua-
dragesimali edendo lacticiinia abque Bulla satis-
ficiuntur fieri. Quia est probabilior opinio, id iure m̄
nime interdic.*

Eccob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. p. II.

D V B I V M X V I I I .

*An teneamur ex vi consuetudinis, (vbi vi-
ge videatur,) abstinere ab ouis, & la-
cticiinis in ieiunis extra Quadragesi-
mam?*

179 *T*enetur planè. Qui consuetudo legitimè
introduceda exerit obligandi. Sic Tam-
bürin. tom. 2. de iure Abbat. d. 12. q. 9. m. 7. Bonac. planè.
de pree. Eccl. d. vlt. q. 1. pun. 2. n. 2. Lefsi. l. 4. cap. 2.
dub. 2. n. 8. Angles in floribus, de ieiun. q. 9. diff. 2.
Nauar. fum. c. 2. 1. m. 1. 5. Medina l. 1. fum. c. 14. §. 10.
Alcozer fum. c. 2. 4. Candelab. aureum in ap-
pend. c. 15. m. 16. & Synodus Granaten. sub D.
Petro Guerero coacta anno 1572. l. 3. tit. 32. de
obseru. ieiun.

180 *Non tenetur. Quia ut aliqua consuetudo
obliget ad mortale, non sufficit, quod ab im-
memorabili sit tempore introduceda requiri-
tur, introduceda esse cum animo se obligandi
ad mortale, cum de huiusmodi animo minimè
confer, in modo adsit in contrarium presumptio-
nem ex ignorantia esse introducedam, qua
vulgariter creditur, id sibi esse prohibitum. Ita*

Nō tenetur.

*Sanch. l. 4. Decal. c. 11. m. 5. 2. citans Concilium
Provinciale Toletanum anni 1583, & Syno-
dum Granatensem anni 1568. Trull. l. 3. Dec.
c. 2. dub. 3. m. 4. Pasqual. decis. 6. 9. m. 2. Boss. de
Inbil. f. 4. ca. 1. 18. m. 3. 2. Sanci. In select. d. 5. 1.
n. 19. Vasq. 1. 2. tom. 2. d. 177. c. 6. num. 15. Diana
p. 1. tr. 9. reolut. 4. 1. Henr. l. 7. c. 1. 3. num. 6. Filliuc.
tr. 4. p. 2. n. 49. Manuel. tom. 1. fum. c. 2. 3. conclus. 3.
& alii.*

*Cum his opinor. Nam eiusmodi consuetudo
181, vt vim legis exerat, debet esse præscripta
quadragesima annorum spatio, & sponte indu-
cita animo obligandi. Quare examinanda est
consuetudo Regionis, aut Vrbis. Unde existi-
mo consuetudinem in feriæ cunctis Hispaniæ
locis haud fuisse scienter seu sponte introdu-
ctam, sed ob frequentes Ballarum expeditio-
nes, quas penè omnes capiunt, reputare sim-
pliciores viros ac feminas per errorem, se ob-
ligari, ab ouis & lacticiiniis non solum in iei-
uniis extra Quadragesimam, imo in diebus
cunctis Veneris abstinere.*

D V B I V M X I X .

*An oua, & lacticiinia sunt in Quadragesima
Dominicis prohibita per Cap. Denique?*

182 *Sunt quidem prohibita. Quia cap. Denique ex-
182
pree. prohibetur ouus ouoru, & lacticinio-
rum in Quadragesima: sed dies dominici sunt bura.
Quadragesima dies, ut constat ex c. Quadragesima,
de confecr. dist. 5. vbi diebus omnibus
Quadragesima dicitur ieiunandum, præter
dominicos: ergo dies dominici sunt dies Qua-
dragesima. Igitur si in diebus Quadragesimalibus
illicitus est ouorus, ac lacticiinorum*

H 3. ouus,

SCOPARI

col: Mor.

VI. VII.

Ex. IV

90 Theologix Moralis. Lib. XLV.

elus, in Dominicis Quadragesimæ edi non possunt. Sic Lopez p. 2. Instru. c. 112. Barthol. tom. 1. in Decret. in addit. ad dist. 4. Diana p. 10. tr. 11. resolnt. 46. Palud. in 4. dist. 15. d. 18. Caiet. 2. 2. q. 147. a. 6. Couar. 1. 4. var. 2. 10 n. 11. Sanch. 1. 4. Decal. c. 11. n. 53. & l. 5. consil. c. 1. dub. 19. n. 3. Sancius in select. d. 51. n. 25. Trul. lib. 3. Decal. c. 2. dub. 2. n. 3.

183 Prohibita non sunt. *Quia in cap. Denique permisit Pontifex velci carnibus in diebus Dominicis Quadragesimæ, vt ex secunda capit. parte constat.* Ergo à fortiori minus prohibetur ouorum, & lacticiniorum vñus. Adde, per cap. Denique solum prohibet oua & lacticinia in diebus ieuniorum, vt ex interrogatione Augustini constat. Quæsierat enim Augustinus (p. 3. huius cap.) an ieuniorum tempore siu ab ouis, caseo, & lacte abstinentum? & Gregorius Papa affirmatim respondit. Tunc scilicet dies Dominicis Quadragesimæ non sunt ieunij dies ergo per cap. Denique non prohibetur in illis ouorum, & lacticiniorum vñus. Ita Machad. sum. l. 2. p. 4. tr. 3. docum. 4. n. 4. afferens, hæc sententia esse communioem. Did. Narb. de statu, anno 60. q. 3. n. 3. & 4. Fagund. l. 1. c. 2. n. 44. Pasqualig. decif. 2. Llamas p. 3. Meth. c. 5. §. 26. Gom. in Bul. Cruci. claus. 7. n. 7. Leand. præc. 4. tr. 5. d. 3. q. 8.

184 Prinam sententiam probabilem admodum, Hanc teneo imd Machadi venia, communioem esse reor. opinionem. Attamen adhære secundæ. Nam cap. Denique solum prohibet ouorum, ac lacticiniorum vñus in Quadragesimæ ieunii. Cum igitur Dominicis dies Quadragesimæ non sint dies ieunij, minime in illis huiusmodi cibi prohibentur. Profectò licet lubeat concedere, quod hi Dominicis dies Quadragesimales dicantur, autamen non ideo est, quia in illis seruanda sit Quadragesimalis abstinentia, sed quia inter dies Quadragesimæ incidunt.

D V B I V M XX.

An ex vi decreti alterius ex consuetudine oua & lacticinia prohibeantur, sub mortali in Quadragesimæ Dominicis?

185 Prohibentur ex vi decreti alterius. *Quia Sexta Synodus generalis can. 56. reprobavit vñus edendi oua in Dominicis Quadragesimæ* reprobavit sub graui pena ergo sub mortali. Et ex vi consuetudinis. *Quia in vñiueria Ecclesiæ viget antiquissima consuetudo abstinendi in Dominicis Quadragesimæ ab ouis, & lacticiniis, vt patet ex verbis præfati can. 56.* At huiusmodi consuetudo obligat sub mortali, cum sit de re graui introducta quidem, cum animo se obligandi, à fidelibus. Sic Rodrig. in Bul. §. 6. n. 8. Vega p. 1. sum. c. 14. casu 26. Lop. p. 2. Instr. c. 22. 1. Lezana v. Ieiunium, n. 3. Diana p. 3. tr. 6. resol. 80. & p. 5. tr. 14. resol. 13. Leand. de Mursia in expos. Regula D. Francisci, cap. 3. qu. 1. numer. 3.

186 Nec ex vi alterius decreti, nec ex vi consuetudinis sub mortali vñus ouorum ac lacticiniorum in Dominicis Quadragesimæ prohibetur. *Quia per Sextam Synodum non prohibe-*

tur, cum canon. 56. citatus illius Synodi non sit. Et quia consuetudo generalis abstinendi ab ouis & lacticiniis in Quadragesimæ Dominicis, non est introducere animosè obligandi ad mortale: nec enim id constat: ergo solum est ex devotione, & pietate popularum inducta. Ita Pasqualig. decif. 72. à n. 3. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 2. n. 44. in vñ. edit. Corduba, sum. quæst. 168. Llamas p. 3. Metho. cap. 5. §. 26. Gomez in Bul. claus. 7. num. 7.

187 Crediderim, quamus olim ex vi decreti Sexta Synodis Canones Trullani illius sint aut saltem ex vi consuetudinis prohibitus fuerit generaliter sub mortali ouorum, ac lacticiniorum in Dominicis Quadragesimæ vñus: nunc autem non esse ita vñiueralter prohibitusnam in multis Provinciis præsertim Hispaniæ est illa lex Synodi generalis, aut consuetudinis per contrarium vñum abrogata. Unde absolute loquendo veram esse crediderim primam sententiam secundam autem solummodo esse certam in Provinciis, vel Regnis, in quibus aut nulla introducta fuit consuetudo circa huiusmodi abstinentiam; aut si introducta fuerit per contrariam consuetudinem abrogata.

D V B I V M XXI.

An abstinentia à carnibus Rogationum triduo, que ex consuetudine est introducta, obligat ad lethale?

188 Non obligat. *Quia post abrogatum præceptum de ieunio in his seris, consuetudo huiusmodi sit à fidelibus cum animo legata, obligandi introducta.* Sic Pasqualig. decif. 79. num. 7. & probabile ait esse Leander præc. 4. trah. 5. d. 3. quæst. 15.

Obligat planè. *Quia probabilius est eam consuetudinem introducram fuisse à fidelibus animo se obligandi, vt ex communione hominum quidem patet testimonia.* Ita Leander citat. Barbo. ad cap. Rogationes de consecr. dist. 3. num. 1.

Ego quidem existimo certum, quod licet olim esset abstinentia ex iure à carnibus Rogationum triduo, nunc autem minimè. *Quia esse probabile abstinentia præcepta erat eo, quod rim. tribus hisce diebus erat præceptum ieunij, cessante vero præcepto ieunio, cessauit abstinentia à carnibus obligatio.* Unde solum ex consuetudine retinetur. *Vbi autem hæc consuetudo viget, obligat ad lethale talis abstinentia; vim enim obligatiuum illis adstruit communis hominum existatio.*

D V B I V M XXII.

An satisfaciat ieunio Quadragesimalis, qui sine dispensatione, aut Bullia ouis, seu lacticiniis vescitur?

191 Non satisfacit. *Quia ieunium Quadragesimalis eodem modo exigit abstinentiam.* Non satis.

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 91

ab ouis, & lacticiniis, sicut exigit a carnis abstinentiam, ut colligitur ex cap. Denique Sed qui carnis vescitur, ieunium non seruatur, go nec qui ouis, aut lacticiniis reficitur. Angel. v. ieunium, initio. Manu. 10. 1. sum. c. 184. n. 10. L. edel. 2. p. 4. dif. 17. art. 1. Sylvest. v. ieunium, qu. 3. Tabie. q. 1. Armil. n. 1. Inquit Henr. l. 7. c. 10. n. 4. Et apud Pasqualig. dec. 78. Azorius, Cor- dub. Filliuc. Medina, & alij.

192 Satisfacit profecto. Quia ieunium Quadrage-
simali nō est diversus esset aliter ab aliis ex-
tra Quadragesimam ieuniis, sed hęc non ex-
igit esset aliter ab ouis & lacticiniis abstinentiā:
Ergo nec Quadragesimale ieuniū. Igitur prae-
cepto formalie ieunandi satisfacit qui sine Bul-
la, aut dī p̄slatione ouis ac lacticiniis vescitur.
Ita D. Antoni. p. 1. tit. 6. c. 1. §. 3. Palud. in 4. dif. 15. qu. 4. art. 4. Ludovic. de la Cruz d. in Bul. Cruc. 5. dub. 14. Pasqualig. dec. 81. Sanch. l. 5. sum. c. 1. à n. 50. ad 53. Portel. in dub. Regul. v. ieunium. Addit. n. 8.

193 Peccabit proculdubio, qui ouis, aut lacticinia
in ieuniis Quadragesimae sine Bulla, aut dis-
pensatione comedet, si alibi ex confutandi
non excusat. Attamen ieunandi prae-
cepto satisfacit. Quia non eodem modo ieunium
Quadragesimale abstinentiam ab ouis, ac la-
cticiniis exigit, sicut a carnis: hanc enim
exigit ieunium secundum substantiam & es-
tentiam, quam ex Ecclesie habet institutione:
illam vero ex accidente, adiuncto ex alio prae-
cepto. Etenim praeceptum de abstinentia ab
ouis, ac lacticiniis pro diebus Quadragesimae
sive de novo impositum, sive per extensionem
praecepti de abstinentia a carnis de iure ha-
bitur in cap. Denique, & can. Sexta Synodi.
Hoc probabilis iudicō, fateor tamen primam
sententiam valde esse probabilem. Ex Sanch.

194 Eticinia diebus prohibitis, si non possunt co-
mode pisces habere, & oua & lacticinia domi
subsistit: vel possunt hęc facile inuenire, non
vero pisces. Fateor, securius esse id cum dispen-
satione gerere, sed vbi necessitas est patens,
haut erit dispensatio necessaria. Eadem autem
causa seu necessitate exigente, poterunt oua
& lacticinia domesticis suis die vetito exhibere
illique licet careant Bulla poterunt sine scrupulo absumere.

D V B I V M XXIV.

An seclusa consuetudine licitum sit panem
biscoctum eam in quantitate magna
in ieunio Quadragesimae sine Bulla, aut
dispensatione comedere?

197 Licitum
est.
E

Et licitum. Quia licet tunc quantitas oua
in notabilis esset teorsim sumpta, im-
mixta tamen huismodi pani ita est absorpta
in panis substantia, ut nunquam quis velci
ouis censeatur. Prohibentur namque oua prout
sunt moraliter oua, & cibi, qui constant ex ip-
sis, ut ex parte componente: non autem id,
quod non est moraliter ouum, nec constat ex
ouo, ut ex parte constitutina. Sic Pasqualig. dec. 85. num. 3. Nonnulli, quos citat pressis nomi-
nibus, Ioan. de la Cruz part. 1. Diabol. prsc. 3.
art. 1. n. 4. dub. 8. concil. 4. Et Bossius de habi-
tac. scilicet 4. casu 18. rumer. 138. probable
reputat.

198 Licitum non est. Quia quando prohibetur, Non est li-
oua ab soluē & abf. v. illa limitatio prohibe-
tur. Igitur siue adisceantur farinæ triticeæ si-
ue alii cibis, cibus erit prohibitus ex huismodi
enim admixtione nullatenus deperditur
substantia ouorum, alias frustra adhiberentur.
Ita Vega tom. 1. sum. c. 14. cap. 9. Ioan. de la
Cruz citata. Bossius vbi supr. Diana part. 10.
tract. 16. resol. 17. Trull. lib. 3. Desat. cap. 2. dub.
3. num. 8. Manu. part. 1. sum. cap. 23. art. 1. concl.
Villalob. tom. 1. sum. tr. 2. 3. dif. 7. num. 3. Ledef-
ma 10. 2. sum. tract. 27. cap. 2. dif. 5. pos. 3. concl.

199 Ceterum hoc
credo.
Certam omnino hanc sententiam esse cre-
diderim. Nam cum oua pars constitutiva panis
biscoeti sint, cibus constans ex parte illa pro-
hibita, absolute prohibitus remanet. Addo
huismodi panem minimè vfolem esse, alias
validè posset consecrari, quod nemo admittet:
Ergo ideo est, quia in pane biscoeto remanet
ouorum substantia. Abngeo autem notabilem
ouorum quantitatem ita reddi in farina absor-
ptam, ut ouis vesci non censeatur. Experi-
entia enim propositionis huinc aperit fa-
cilitatem, cum ex majori quantitate ouorum, ma-
nente eadem farinæ quantitate, panis bisco-
etus maior in quantitate fiat, quod non con-
tingeret, si ouorum quantitas in substantia fa-
rinæ absorberetur.

H 4

CAPVT

194 Poffit planè. Quia Ecclesia non intendit
195 tam incommode ieunium indicere, quale
forer a pisibus abstinentia, si ab ouis etiā &
lacticiniis esset abstinentum. Vnde dum pisces
defant, sufficiens adest motuum interpretandi
Ecclesie voluntatem. Sit Pasqualig. dec. 80.
Pent apud Henr. l. 7. c. 13. lit. Y. Trull. l. 3.
Decal. 2. dub. 7. n. 6.

195 Ex hoc praeceps capite minime possunt.
Quia licet pisibus careant, possunt ex aliis
cibis sufficiens alimentum habere sufficiens
namque rusticis in montanis degentibus
reputantur. Si substitutus, herbae, legumi-
na, &c. ut constat experimento. Leand.
dec. 4. tr. 5. d. 3. qu. 16. Sanch. l. 5. conf. c. 1.
dub. 19. n. 4. citans Henr. quum, & doctos alios
tuniores.

196 Eḡ existimo, posse agricolas & quosquis
pauperes ratione paupertatis edere oua, & la-

DUBIVM XXVI.

CAPVT XIV.

Circa unicum in die Ieiunij prandium.

QUÆSTIO INCIDENS.

Num potus vini in magna quantitate sumpit unice confessioni contraretur?

200
Status qua-
stio. is.

201
Contraria-
tur.

202
Non con-
trariatur.

203
Cerit et iā
non contra-
riari.

SUPPONO potum lactis, iuris & aliorum liquidorum similem vnicæ comeditionis essentiali ad ieiunium contrariari. Quia huiusmodi liquidia habent rationem cibi, per se primo ad nutritionem ordinati.

Quæsicerit vero num potus vini in magna quantitate ei contrarietur. Contrariari videntur. Quia vinum ad nutriendum ordinatur; cum ad robur corporis adaugendum pluribus non inualidis cibis sit præponendum. Sic apud Antonium de Leon in q. de chocolate part. 2. §. 5. num. 4. Chrysoft. Clemer. Cyril. Ierosolym. Theodoret. Theophylus Alex. Origen. Basil. & August. Alexander. Alenf. part. 4. memb. 8. artic. 1. §. 3. Ciat ille & Azorium. Antonium Rofellam. Martinam. Reginaldum, sed non bene, cum contrariae adhaereant opinioni. Porro Couar. tr. de quatuor virtut. Cardin. diff. 6. s. asserit potum ante prandium ieiunium soluere, post prandium minime.

Non contrariatur, etiam si ante prandium, & in magna quantitate sumatur. Quia vinum nec est cibus, nec ex natura sua ad nutriendum ordinatur, sed ad finit extinguidam. Ita D. Thom. in 4. diff. 15. question. 4. articul. 4. Nauar. cap. 21. summ. num. 13. Syluest verb. Ieiunium question. 3. Rosel. numer. 3. Tabie. numer. 24. Valent. tom. 3. dub. 9. question. 2. punct. 3. Filliuc. tract. 27. parte 2. numer. 62. Lessil. lib. 4. cap. 2. du. 2. num. 10. & omnes fere Doctores.

Fateor, olim veterum Christianorum more inductam fuisse vini abstinentiam in ieiunio non contrariari. Attamen huiusmodi abstinentia iam est per contrarium vnum sublata obligatio. Vnde iam est licita vini potio, primaque sententia nullam habet probabilitatem. Poterit magna meri quantitas londere temperantiam, non autem soluere ieiunium.

An vinum, cerasia, ac similia liquida soluunt ieiunium, si non ad finit extinguidam sed ad famen sedandam absumentur?

Soluit quidem. Quia cum vinum, siceria, & simile quolibet liquidum vim habeat re-soluit ieiunium, etiam si id primo nūm. & per se non habeat, nec ad id manus sua ex natura ordinetur; attamen intentio sumentis efficit, ut iam ex se reficiat & nutritat ciborum in morem. Si D. Thom. in 4. diff. 15. q. 3. a. 4. Richard. a. 3. q. 7. ad 2. Palat. d. 8. Gabri. diff. 1. 6. qu. 3. a. 3. Abul. q. 16. 4. a. 1. 6. Matth. Medi. C. de ieiun. Reginald. l. 4. n. 13. Sylui. x. 2. q. 147. art. 6. Rosel. v. ieiunium. n. 4. Tabie. q. 2. Syluest. qu. 3. dūtio 1. Angel. n. 5. Ghetius c. 1. n. 6. Tho. Hur. tado d. de cho. olate.

Minime soluit. Quia Ecclesia vinum non prohibens, consequenter non prohibet *Non soluit*, nutritionem illam, que ex illius sumptione prouenit. Ceret cum potus meri, cerasia aut similia liquidorum per se primario ad nutriendum non ordinetur, sed ad finit extinguidam, etiam si suinatur in eam finem, in quem sumitur cibus, haud poterit sumi ut cibus, aut per modum illius. Ita Paul. Palac. sum. v. ieiunium. Vega to. summ. c. 14. casu 3. Filliuc. tr. 27. p. 2. nū. 4. 2. Leym. l. 4. tr. 8. c. 1. nū. 7. Molfes. to. 1. sum. tr. 10. c. 1. n. 4. 5. Lezana v. ieiunium. n. 2. Fagund. prec. 4. l. 1. c. 1. nū. 47. Diana p. 1. tr. 1. tract. 9. resol. 2. 3. Sanch. l. 5. consl. c. 1. dub. 2. 3. numer. 4. Bossi. de Iobil. sect. 4. casu 18. nū. 12.

Cum his opinor. Quia sumentis intentio nō potest meri, cerasia &c. mutare naturam, quoniam vis per se, & ex se non ad nutritionem, sed ad extinctionem finit ordinatur.

DUBIVM XXVII.

An potus aqua Saccharo att. melle mixta con-
tradicat vnicæ refractioni, vel leui
piaculo?

Contradicit. Quia Sacharum, aut mel habet cibationem. Vnde parua materia *Ceradici*, peccatum veniale constituet, notabilis vero lethale. Sic Sanch. l. 5. consl. c. 1. dub. 2. 3. n. 1. citas doctos Recentiores Trull. l. 3. Dccal. c. 2. dub. 2. nū. 15.

Nō contradicit vel leui piaculo si materia in-
fusa parua quantitate non excedat. Quia *Non con-*
licet Saccharum aut mel habeat cibi ratio, tradidit.
nem, non tamen per modum talis adhibetur,
sed per modum electuarij ad aquæ cruditatem
inhibendam. Ita Anton. de Leon. question. de
chocol. part. 1. §. 6. nū. 6. & §. 11. nū. 4. Lui. Tur-
rian. parte 1. summ. capit. 256. dub. 24. con-
cl. 1. 2. & 3. Palqualig. decision. 118. nū.
mer. 2.

Ego quidem horum menti subscribo, dum
mo

Sectio II. Dubia, De Precepto IV.

93

*Hoc mī, modo in aquā major valde facchāti aut
substrībi, mellis quantitas non infundatur, sic enim cibi
rationēm habēt. Hinc sine veniali piaculo
alīo sumi posse mulsum, quod vulgariter vo-
cītūt Alīa Hippocras, Limonada &c.*

D V B I V M X X V I I I .

*An potio, que Chocolate vocītūt, lada
unicā ieiunij refētōnēm, si in magna
sumatur quantitatē totēs quōdēs libue-
rit?*

¹¹⁰ *Idem plāt.* **L**edit plane Quia omnia quā ex se seu ex
natura sua habent cibi rationēm ieiunium
violant, etiamē potabili modo sumantur. Sed
Chocolate natura sua est cibus, cum potius ad
nutriendū, quam ad sūtim sedāndā ordīnētūt:
Ergō etiamē potabili modo sumat-
tur ieiunium violabit. *Sic Diana p. 4. r. 4. ref. 194. part. 5. tract. 5. refol. 11. Anton. de
Leon. quās. de chocol. part. 3. num. 20. Trull.
lib. 3. Decal. cap. 2. dub. 2. num. 15. Pasqualig.
decis. 14. 1. num. 2. Leand. de Murcia qu. 15. ad c.
3. Regula D. Iwanis n. 8. Ioan. de Sancto Tho-
ma in exp̄. Doctr. Chriſt. ad 4. præc. Solerzano
in Tolt. lib. 2. cap. 10. citans Patrem Fagundez
præc. 4. lib. 1. cap. 4. num. 14. Sed non aptē, cum
ille de pociis quis est cibus permixtus &
que præcipūt nutrīt, de sua primaria institu-
tione ad nutriendū ordināntur, loquātur.*

¹¹¹ *Nun lādīt.* Non lādīt. Quia Chocolate ex sua primaria
instituētione non est cibus, nec ut telis institu-
tus ad inēdām sedāndā, sed ut potus ad si-
tūm inhibēndā, pētūque refrigerandū.
Sed quodlibet poculum, quod ex natura sua
non est ordinātū ad nutriendū, aut ad fa-
mēm sedāndā, ieiunium non lādīt. Ergo pot-
tio hec etiamē in magna quantitatē sumat-
& quōdēs libuerit, ieiunium non soluerit. Ita
Loīs. Tūrīan. summ. part. 1. cap. 256. dub. 24.
concl. 4. & 7. Lezana verb. ieiunium, num. 2. Lu-
douic. Lopez tom. 2. Inſtruct. cap. 112. Thom.
Hurtado d. de chocol. memb. 3. citans Magist.
Antolinez Compostellānum Archiepisco-
pum, Basiliūm, Cornejo, aliosque doctissimos
vitōs. Leander præc. 4. tract. 5. d. 5. ques. 5.
me citato, & alii.

¹¹² *Memor ex-
pon.* Recolo, quod non semel in libello Hispa-
nico, & in Latino Confessiōnōrū Examine
affīrmi. Chocolate lacē aut ouis admixtū
ieiunium violat, quia cibi ex se habet rationēm.
Si potio hec sit admodum crassa, ita ut in
quantitatē valde aquā excedat, ieiunium
violabit, quia in rationē cibi simpliciter rema-
nebit. Si vero ita aquā hac materia Indica tē-
pētetur, ut liquida satis potio exponatur, sine
violationē ieiunij potest toties quōdēs libue-
rit vel in magna absumi quantitatē; potus
namque proculdubio est. Quod si requiras
qualiter mixtio hec gerēndā sit, ut potus ra-
tionēm nō excedat, à timorā didicī, ad val-
cūlum, quod Gicāa vocītūt, implēndū si-
ne ieiunij lāsōne, posse vñciam Chocolate
cum vñcia facchāti admīsceri. Cum vero
eiūsmodi admīxtio semper maneat in rationē
potus, poterit quōdēs libuerit & in qualibet
quantitatē epotari. Scio à pluribus Auctōrībus

citari Pontificis summi declarations circa
materiam hanc, quā licet verā sint, & authē-
ticē constent (de quo dubito) non inde collig-
endum, quod quālibet potio cholocatīca sit
absolue licita, sed illa salutē declaratū potū
habere rationēm, quā modica p̄fata ma-
teria condītur. Profe. & dō huic morem gero sent-
tentia, non ut approbem hūius potus vñsum tā
oppositū ieiunij merito, cum omnīo repel-
lat inēdām; sed ut à piaculo valeam excusa-
re illos, qui hoc admīsculo non tam vires ad
ieiunāndū refīcunt, quam totam fere ieiun-
āndā molestiam auferunt. Porrō quia malē
me cīrca materiam hanc à multis citari legi,
principē ab amicissimo Antonino Diana,
vberius mentem exprimere opera p̄tium duxi.

D V B I V M X X I X .

*An Poma, vñas, mala masilica, Hispa-
nē limon & naranja sumptā ad sūtim
extinguēndā soluant
ieiunūtū*

Non soluant. Quia quamvis comestibilia
hāc sint, non tamen ad nutriendū or-
dinātū, sed potus in morem sumuntur, vnde
cum licet ieiunij biberē poma hāc licet
absumere. *Sic Bossi. de Iabil. ſect. 4. caſu 18. n. 13.
Gabri. in 4. diſt. 16. quēſt. 3. art. 3. dub. 1. Trul.
libr. 3. Decal. capit. 2. dub. 3. fine. Fil-
liūc. tract. 27. part. 2. cap. 1. num. 43. Pasqualig.
decis. 135.*

Soluant plane. Quia ex natura sua sunt
cibus ad nutriendū ordinātū. Ergō si in ma-
gna quantitatē sumantur grauter ieiunium plane.
Violabuntur, si in parva vērō leuiter. *Ita Paludan.
in 4. diſt. 15. quēſt. 4. art. 1. 4. concl. 3.
Leand. præc. 4. tract. 5. dub. 5. quēſt. 6. 7.
& 8.*

Existimo, poma, vñas & similia per se vio-
lare grauter ieiunium, leuiter vēro ex mate-
riā paruitate. Quia si ex se, & ex natura sua vērum
ordināntur ad nutriendū, hāc poterunt vñ-
quā aliter, quam ut cibus sumi: intentio enim
sumentis nequit naturā pomi, vñas ac similiū
mutare.

D V B I V M X X .

*An possis ad sūtim sedāndā, pomorum,
vñarum, &c. succum dentibus expre-
sum absumere, ſubſtantia ſolida ex ore
reiecta.*

Potes plane. Quia idem est, ac si biberes.
*Vnde etiam ex eismodi ſucco pomorum Potes quidē
& vñarum potus ſicet, ac vini fieri aſſolet,
qui licet potest ſedāndā ſit in die ieiunij
quōdēs libutrit exhausti. Sic Pasqualig. decis.
135. num. 4.*

Minime potes. Quia cōterere poma ſeu vñas
Minime
dentibus, eaque masticare, ac deglutire ſuccum potes.
ex

SCOPARI

col: Mor.

XVII. VIII.

ED. IV

94 Theologie Moralis. Lib. XLV.

ex illis expressum, nil aliud est, quam aliquid per modum cibi trahi, quod ieiunium violat. Ita Antonius de Leon, q. de hoc. p. 2. §. 6. numer. 1. & Paragraph. 5. numer. 14. Diana p. 10. tract. 14. resol. 56. Leander p. 4. tr. 5. d. 5. quæf. 9.

218
Cum his
sentio.

Cum his sentio. Nam difficile mihi est, posse quem ita dentibus poma, seu vias conterere, earumque deglutiare succum, quin aliquam substantiam cibi rationem gerentem trahi. An non, si inedia afficiari, tam aptè poteris ad succum pomorum, seu viarum hoc modo expressum accurrere, cū aliis non subest cibus, quam ad situm extingendum? Quis autem id concedet?

D V B I V M X X X I.

An, ne potus noceat, possit quis cuiuscumque generis portiunculam assumere?

219
Quæf. 9.
statu.

Certè ne potus noceat, poterit quis quoties bibit aliquid cibi lumere, modo in ieiunij fraudem non gerat. Nā Ecclesia ieiunij potum, quoties libuerit illi, concedit: Ergo simul permitit quidquid ne noceat, erit necessarium. Sic Doctores communiter. Quæshierum verò, num dimidiae vniæ quæ conceditur, ne potus noceat portiunculam possit, quis ex quocumque genere cibi lumere?

220
Non potest.

Non potest. Quia cum per modum medicamentis ne potus noceat, assumatur, necessarium est, ut sit ex rebus, ad id appositiis, ut parum sacerchari rosacei, quinque vel sex amygdalæ sacercharo præparatae, aut similia: non autem pomum, vel olera, quo quidem potus potui addunt nocumentum, quam ne noceat, efficiunt. Sic Azor. lib. 7. cap. 10. quæf. 7. Sylvest. v. Ieiunium, num. 9. Abul. quæf. 169. ad cap. 6. Matth.

221
Non potest.

Potest quidem. Quia cibus cuiuscumque generis in modica, seu minima illa quantitate poteris per modum medicamenti adhiberi. Ita Fagund. p. 4. lib. 1. cap. 2. numer. 20. Laym. lib. 4. tract. 8. cap. 8. num. 7. Bonac. de p. Eccl. d. ultim. quæf. 1. p. 1. 3. num. 4. Molief. tom. 1. sum. tract. 10. cap. 5. numer. 23. Diana part. 1. tract. 9. resol. 24. Sanchez lib. 5. Conf. esp. 1. dub. 22. numer. 3. Boffi. de subtil. casu 18. numer. 16. & alij.

222
Hoc proba-

Hanc sententiam longe probabiliorem esse existimo. Nam quod adiicit P. Azorius: Dumbiliu[m] mibi. modo cibus non sit panis, aut fructus arboris, eius venia non approbo. Panis enim fructulum, & pyrum seu pomum parvulum per modum medicinae posunt assumi, materiae enim paruitas cibi supplet ineptitudinem.

D V B I V M X X X I I.

Etiam si nihil sumas cibi, scis, tibi potum minime nocere: Potesne tamen id præsumere sine veniali, semel, sine letal[i] sapientia?

223
Potes qui-
dem.

Potes quidem. Quia ex se potus solus stomacho non confert, accidentaliter autem

huic, vel illi non nocet. Et quia cum materia parua sit, quoties sumitur sine causa, gravis culpæ scrupulus non est admittendus. Sic Pasqualig. decis. 19. n. 7.

Minime potes. Quia ideo solummodo licetum est, quidquam cibi ante potum sumere. Non potes, ne hic noceat stomacho. Igitur si certus sis, quod tibi non noceat, licetum non erit, cum cesseret cœlum, ob quam erat licetum. Unde si semel præsumas sine causa venialiter delinques, si vero semper ita ut notabilem quantitatem exæquas, letal[i] criminis reus exiles. Ita Leander p. 4. tr. 5. d. 5. q. 13.

Hanc sententiam veram esse crediderim, de sententia vero Pasqualig. maxime dubitarim. Nam si peccatum veniale sit, paruam cibi quætitatem sine cibo sumere: & lechale, si sepius quis sumat refectiunculas, quæ simul sumptus notabilem quantitatem reddant, id etiam certum erit in nostro casu, cum certus es, tibi potum minime nocere. Ratio namque illa, quod potus ex se stomacho non confert, non virget, cum adeo circa contrarium certitudo. Si tanè aliquis adesse dubitatio, secus dicerem, quia stat utris possesso.

D V B I V M X X X I I I.

An ab amico rogatus, poteris absque veniali, aliquid cibi in die ieiunij sumere?

224
An dolor
resolutio.

Non poteris nisi per ignorantiam, vel obliuionem bona fide gesceris. Quia non videtur causa legitima ab omni culpa excusans voluntas ex petitio amici. Inter Christicos enim non est censensus inurbanus, qui amico responderit, se a cibo abstinere, quia virget Ecclesiæ præceptum, quod fas non est vel leuiter violare. Sic Palud. in 4. d. 15. qu. 4. a. 2. Richard. ibi. q. 3. a. 4. Antonin. p. 2. tit. 6. c. 1. §. 6. Caier. 2. 2. qu. 147. a. 2. Sylvest. v. Ieiunium, qu. 1. Nauar. sum. cap. 21. num. 13. Azor. l. 7. c. 9. qu. 1. Manu. p. 1. sum. c. 2. 3. n. 1. Villalob. p. 1. sum. tract. 2. 3. diffic. 5. n. 4. Leander p. 4. tr. 5. d. 5. q. 14.

Potest equidem. Quia legitima causa est, Poteris quia ne quis amico roganti inurbanus appareat. Ita Medina sum. l. 1. c. 14. §. 10. citans Victoriam. Sæ v. Ieiunium, m. 8. Fagund. p. 4. c. 1. c. 4. num. 3. Cenedo qq. canon. qu. 4. 1. Bonac. de p. Eccl. d. ult. q. 1. p. 1. 3. n. 4. Reginald. l. 4. n. 174. & 189. Lezana v. Ieiunium, num. 4. Sanch. l. 5. confil. i. dub. 2. n. 6. Diana p. 1. rr. 9. resol. 29. & alij.

Hoc probabilius esse reor. Nec video rationem congruentem, ob quam te ab amico rogatum à veniali piaculo non excusem, cum bilius esse tunc modicum cibum capias non ex intentione comedendi, & voluntate propria; sed ex intentione obsequiū iusti & vribaniter amico. Nam vti addit Fagundez) vniæ est reputanda ex intentione comedendi, non ex calu occurrenti, vti hic accedit. Ex Fagund. accepi,

D V B I V M

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 95

D V B I V M XXXIV.

An possit sine veniali culpa, & non possit, parum cibi sumere, si prandium ex urgenti causa valde sit differentium?

¹¹⁸ **N**on potest. Quia ieiunanti vnicā come-
nū pueſt. Nūtio indicit, que quidem abstinentia
aliquam supponit futuram esse incommodi-
tatem. *Sic Caiet sum.v. Ieiunium. c.1. Sanch. l.*
5. confil. cap. 1. dub. 2. 4. numer. 2. Pasqualig.
decif. 129.

¹¹⁹ **P**otest quidem. Quia diutina prandij dilata-
tio communiter loquendo, nunquam non de-
bilitatem cauſat, propter quam vitandam lici-
tum est, manē aliquid cibi præsumere. *Ita*
Abul. question. 144. ad cap. 6. Matth. Diana p.
10 tract. 14. resol. 6. 1. citans Leandrum, & Pal-
qual. n. 4. his subſcribit.

¹²⁰ **E**go equidem illum ob dilationem prandij
affiliatio minime excuso, nam si debilitate non laboreb-
et, non video, unde possit licet gerere: ex debili-
tate vero quia ex huiusmodi dilatione prandij
quis affloet laborare, certum iudico, posse ali-
quid abſumere. Id profecto experimento
edifices.

D V B I V M XXXV.

An ieiunientes mensa tam seculares, quam Religiosi, vel lecturi, dum Religiosi prandent, possint aliquid cibi præsumere?

¹²¹ **N**on possunt, nisi ministraturi sint sole-
mni coniūcio, quod longo téporis interſtio-
tio perdurat. Quia ordinario prandio ieiunere
nullā aut exiguum molestiam afferit. *Sic Angles*
9.9. de ieiun. a.2. diffic. 1. Append. 3. Abul. qu. 145.
ad c.6. Matth.

¹²² **P**ossunt plane. Quia futurus labor, sufficiē-
tē tem cauſam ad id gerendum exhibet. *Ita Ca-*
iel. sum.v. Ieiunium. c.1. Sylvestr qu. 4. Angel. m.
16. Nauar. sum.c. 2. 1. nn. 1. 3. Fagund. præc. 4. l. 1. c.
4. n. 2. Diana p. 4. rr. 4. resol. 1. 4. 2. Layman l. 4. tr.
8. 2. n. 3. Lessi. l. 4. cap. 2. dub. 2. n. 11. Filliuc. tr.
27. p. 2. n. 40. Tolet. l. 6. o. 2. n. 7. &c. alij.

¹²³ **C**ertum hoc puto. Quia tam pro dominis,
Cerum hoc ac Religiosis, quam pro ieiunientibus pran-
dium censetur incepit, quod post ministerium
abſoluere possunt. Hæc à Doctoribus ratio lo-
rat communiter afferti. Ast ego absolute ex-
ſimo ratione laboris excusari.

D V B I V M XXXVI.

¹²⁴ **A**n ob graueolentiam oris licitum sit absolute, aliquid cibi aromatice præsumere?

¹²⁵ **N**on est licitum abſolute, sed ſolum quan-
do quis cum primatibus debeat, negotia-

gerere, qui quidem delicatioris natura faci-
lius affolent ex graueolentia offendit. Quia
horum respectu id intra medicina latitudi-
nem computatur. *Sic Angles qu. 9. de ieiun. a.*
2. diffic. 3. Append. 2. Ludov. de San. Juan. sum.
queſt. vnic. de ieiun. articul. 12. diffic. 2.
Append. 2.

Absolute est licitum. Quia licet non occur-
rat cum primoribus confabulatio, vel vulga-
ris quisque ex oris graueolētia offendit. *Vnde*
Absol. me. 2. licitum.

²³⁵ *l. 1. n. 7. in nota edit. Trul. l. 3. Decal. c. 2. dub. 3. nn.*
11. Sanch l. 5. conf. c. 1. dub. 2. citans, preſto no-
mine, doctos Recentiores. Filliuc. tr. 27. p. 2. nn.
37. Pasqualig. decif. 131.

Sine leuis piaculi scrupulo existimo posse
illum aliquid per modum medicina abſumere. ²³⁶
Hanc tene-
quamus nec primores, nec vulgares alloquu-
turus sit. Graueolētia enim oris etiā ipsum, qui
ea afficitur, non leviter offendit. Quod sufficit,
ut eiulmodi medicamine ad eam vitandam
vtatur.

D V B I V M XXXVII.

An ieiunientes mensa, vel legentes possint in magna quantitate cibum præsumere?

Minime possunt. Quia ideo eis est licitum ²³⁷
ſolummodo, ne hinc ministerio incū-
bentes deficiant. At sufficit ad debilitatem
vitandam modicum alimenti præsumere: Er-
ge ſine ieiunij violatione nequept in nota-
bili præsumere quantitate. *Sic Abul. ad cap. 6.*
Matth. question. 144. Bonac. de 4. præc. quæſt. 1. pun.
3. num. 10. Fagund. præc. 4. libr. 1. cap. 4. numer. 2.
Angles question. 9. de ieiun. art. 2. diffic. 1. ap-
pend. 3. Azor. lib. 7. cap. 9. q. 1. Lessi. l. 4. c. 2. dub.
2. num. 11.

Possunt quidem. Quia præfata cibi præ-
ſumptio eſt veluti prandij inchoatio post mi-
nisteria illa futuri. *Ita Pasqualig. decif. 1. 28. nn.*
²³⁸ *6. & 7. Sanchez lib. 5. confil. cap. 1. dub. 2. 4. nn. 2.*
ex Caiet. Diana part. 10. tract. 14. resol. 6. 1. citans
Leandrum.

Existimari, probabiliorem eſt primam ²³⁹
ſententiam, ſatis vero probabilem eſt ſecun-
dam. Nā præſumptio illa cibi in notabili quā-
titate cum ſequenti moraliter colligatur, præ-
cipue ſi duratio mensæ, cui illi ministrant, ſi
moderata.

D V B I V M XXXVIII.

An si vnicā comeditione ventrem ades opples, q̄i ieiunij difficultatem mini- me experiare: Violes ieiunium?

Violas quidem. Quia ieiunium eſt abſti-
nentia viciſt ab Ecclesia præſcripta ad ²⁴⁰
Violas qui-
pationes infrenandas, corporiſque maceran-
dem.

SCORAP.

col: Mor.

VVI.VII.

ED. LV

96 Theologiae Moralis. Lib. X LV.

dum: quod redundantia cibi vel semel sumptū minime præstatur. Sic Martinus Ayala Episc. Guadixien. l. 2. de tradit. Eccl. c. de ieun. Major. in 4. diff. 15. q. 3. & Couar. l. 4. variar. c. 20. n. 11. hanc questionem dubiam sibi esse profitetur, licet nihil resoluat.

241 Non violas. *Quia licet ieunium sit abstinentia vietus ad corporis macerationem, tamen in ieunio non tantum abstinentia atteditur, sed & Ecclesiæ consuetudo spectatur. Ita Innocent. in Rubr. de obser. ieun. n. 4. Caer. 2. 2. q. 147. a. 3. Ioan. de Med. C. de ieun. c. de num. ref. & c. de iis, quibus ieun. soluitur. Abul. ad c. 6. etat. q. 166. Reginald. l. 4. n. 163. Bonac. d. vlt. de præc. Eccl. q. 1. pun. 2. n. 7. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 4. n. 1. Pasqual. decif. 1. 20. citans Gerium, Trul. lenchum, Bassæum, Laymanum, Syluum, Llamas, Lublinum.*

242 Hoc mihi indubitatum. Quamvis enim Eccl. clesia definierit, semel tantum in diebus ieuniorum esse comedendum, prandij autem quantitatem nec definit, nec definire potuit commode propter varias hominum complexiones.

DVBIVM XXXIX.

An violet ieunium, qui ex necessitate (aliquo occurrente negotio urgenti) per longum tempus prandium interrupit?

243 Non violat. *Quia cum illa interruptio sit No. violat. ex necessitate, secunda comestio pars, & complementum prioris comestio censetur, quæ quidem imperfecte fuit relata. Sic Pasq. decif. 12. n. 15.*

244 Violat planè. *Quia longa illa interruptio efficit, ut non vniac, sed duplex comestio contra ieunij legem existat. Ita Sanch. lib. 5. consil. c. 1. dub. 24. n. 1. Portel. q. 9. regular. v. ieunium, in addit. n. 10. Azor. l. 7. c. 9. q. 1. Diana p. 1. n. 9. ref. 33. Reginald. l. 4. n. 17.*

245 Ego quidem existimari, cum qui prandij per duas circiter horas intersecut, non posse illud rursum intire, si eibi quantitatem corpori resciendo ieunanti sufficientem absumpit, scimus si per minoris temporis spatum interrupit, aut in prima comestione haud sufficiens ad tolerandum ieunium assumpit alimento. Mecum Lessi. l. 4. c. 2. n. 11. Sancius in select. d. 52. n. 4. citans Angles. Diana que p. 10. tr. 14. refol. 6. plures adducens.

DVBIVM XL.

Surgi à mensa animo non redeundi, sed mutata intentione prandium nondum absolutum refumis: Violasne ieunium?

246 Violas planè. *Quia per intentionem amplius non comedendi, comestio illa physicè, ac moraliter interrupitur. Sic Navarr. sum. c. 13. n. 15. Pedraza præc. 3. Angl. qu. 9. de ieun. a. 1. diff. 1. append. 2. & alii.*

247 No. violas. *Non violas. Quia licet intenderis amplius*

non comedere, redi sicut ad comedendum, nondum prandio absoluto, quod sufficit, ut moraliter vniac eadēmque comestio censetur. Ita Trull. l. 3. Decal. c. 2. d. 3. n. 3. Diana p. 1. tr. 9. refol. 3. 2. Villalob. tr. 13. diff. 6. n. 2. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 6. Lessi. l. 4. c. 2. num. 11. Pasqual. decif. 12. 4.

Existimo, cum vnitate morali posse huiusmodi interruptionem sumptionis consistere, cum prandium illud nondum sit absoluto. *Virumque* *quæ probabile mihi.*

DVBIVM XLI.

Surgis à mensa animo non comedendi amplius, cum prandium est omnino absolutum: Si modicum tempus intercessit, poteris ne rursum comedere?

248 P. Oteris quidem. *Qui modica illa temporis intercedo efficit, ut moraliter secunda Poteris illa comestio continuatio primæ censetur. Sic dem. Getius v. ieunium, c. 1. num. 4. citans Dianam. Bonac. d. vlt. de præc. Eccl. q. 1. punct. 10. Bassæ. v. ieunium. n. 1. 15. Molfel. p. 1. sum. tr. 10. c. 5. num. 17. Filliuc. tr. 27. n. 4.*

Non poteris. *Quia cum prandium sit omnino perfectum, refumatio illa cibi noua comestio censetur contra ieunij essentiam, nec moraliter potest, cum prima colligari, etiammodi intercesserit temporis distantia. Ita Sanch. l. 5. consil. c. 1. d. 24. n. 4. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 6. Sanci. in select. d. 5. 1. n. 4. Lublin. v. ieunium, n. 26. Fernand. p. 2. Exam. c. 8. §. 2. n. 18. Valent. 2. 1. d. 9. qu. 2. pun. 3. Portel. q. 9. Regul. v. ieunium, in addit. n. 10. & alii.*

*Hanc sententiam probabiliorē esse duxerim. Nam absolutio prandij prælapsa efficit, ut resumptio prandii noua esse comestio censetur. *Miki hoc probatum.* Concesserim tamen, eum, qui plicato linoleo, proposito, nil amplius comedere, posse, mutato proposito, de ferculis nouiter appositis aliud sumere.*

CAPVT XV.

Circa refectiunculam, seu collationem, quæ in diebus ieunij solet absumi.

DVBIVM XLII.

An Refectiuncula hac inducta fuit ratione medicina, non nutrimenti?

252 *Vit. inducta ratione alimenti, non medicina. Quia humana fuit induc. fragilitas vix posset sine huic modi subsilio integræ diei ieunij alimenti non molestiam sustinere. Nam aliquibus fortioribus facilis sit inedæ tolerantia, commu-*

Sectio II. Dubia De Præcepto IV. 97

communiter intolerabilis sine refectiuncula
fulcimento existet. Sic Abul. ad cap. 6. Mat. q.
170. Sylvestr. v. Ieiunium, n. 10. Lublin. p. 1. sum.
v. Ieiunium, n. 3. Getius in Theſau. anima, v. Ieiunium,
c. 1. n. 4. citat Pafqualig. de if. 87. n. 3. To-
letum, Medinam, Leſſum, & Azorium, qui
quidem oppolitum docere legenti conſta-
bit.

¹⁵³ *Fiat induc-
tione
ratione
medicinae
medicamen-*
tū. Quia olim prandium ſemper propè noctem
ſiebat: Ergo non cauſa nutritionis, ſeu roboris
naturæ, ſed medicaminis ratione refectiuncula
fuit induc̄ta, videlicet, vel ad caprandū ſom-
num, vel ne porus noceret ſtomacho. Ita D.
Anton. p. 2. tr. 6. c. 2. §. 9. Villalob. p. 1. tr. 23.
diffic. 7. Tolet. l. 6. c. 2. nus. 5. Angel. v. Ieiunium,
n. 3, citans Caſetanum, ac Paſtoranum. Leſed.
2. p. 4. qu. 17. art. 5. Boſſi. de Inbil. ſect. 4. caſu 18.
n. 124. Molſel. ſum. tr. 10. c. 3. n. 4. 3. & alij.

¹⁵⁴ *Hab. proba-
bilius que
nra* Probaſilius exiſtimo, induc̄tam fuſſe ex
medicamine, ne ſcilec̄t porus noceret, ne ſom-
num ab eſtiente aufugere. Aſt nunc con-
ſuetudo obtinuit, vt eiusmodi refectiuncula
ad naturæ nutrimentum vtamur. Vnde in
hunc ſinem communiter ab omnibus allo-
let adhiberi. Imo & quanitas, qua licite po-
tēt abſium id haud obſcure manifestat.

D V B I V M XLIV.

*An poſſit ſumi pro refectiuncula octo vni-
cium quantitas?*

Suppono, debere pro refectiuncula ſerotina ²⁵⁸
certam quantitatem communiter assignari, *Nomihil
ſuppono.*
nec vniſcuſque relinquendū conſcien-
tia, vti vult Getius in Theſau. v. Ieiunium, c. 1.
n. 4. Quia ex oppoſito lequeretur maxima in-
ter fideles conſuſio, quorum conſcientia in
numeris ſerupliſ ſungerentur.

Minime poſſet. Quia huiusmodi quanitas ²⁵⁹
refectiuncula terminos nimium excedit, cum *Non poſſet.*
alicui valeat pro principali coemſione ſuffi-
cere. Sie Graffii, part. 1. deciſ. lib. 2. cap. 27. num.
29. Azor. Hōmōbon. Viſtorel. Naldus, Leza-
na, & Saāpā Leandrum de praec. Ecl. tr. 5. d.
12. Hieron. Perceſ ſum. part. 1. praec. 3. Parag. de
ſeſum.

D V B I V M XLIII.

*An huius refectiuncula quantitas men-
ſuranda ſit pro personarum, ac con-
ſuetudinis Regionum va-
rietate?*

¹⁵⁵ *Nra. q.* **N**on eſt mensuranda pro varietate per-
ſonarum. Quia daretur anſa, vt quis ſibi
nimium indulget, exiſtanti, ſe maiori,
quam par ſit, quanitatem indigere. Nec pro
Regionum conſuetudinis varietate. Quia mi-
nime conſtat de quanitatem per conſuetudinem
nem determinata, vnde etiam daretur maiori,
quam par ſit, quanitatem ſumendi occaſio. Sic Paſqualig. deſiſ. 88. numer. 2. 3.
¶ 4.

¹⁵⁶ Mensuranda eſt pro personarum varietate
Quia plus concedēdum refectiuncula magis in-
digent natura, quam minus egeni. Idem di-
cendum de conſuetudinis locorum varietate.
Nam qui in frigidioribus Regionibus degunt
maiori cibi indigent portione ad virium fri-
gore atteritum recuperationem; vnde vſuum
ſeu conſuetudinum exorta varietas. Ita Azor.
p. 1. 7. c. 8. q. 8. Boſſi. de Inbil. ſect. 4. caſu 18.
n. 149. Reginal. l. 4. n. 185. Filliuc. tr. 27. nu. 31.
Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub.
3. n. 9. Leſſi. l. 4. c. 2. dub. 2. nu. 11. & alij commun-
niter.

¹⁵⁷ *Nra. q.* Hanc ſententiam certam eſſe iudico. Nam
cum iam refectiuncula hæc ad naturæ nutri-
mentum abſumatur, eius quanitas iuxta per-
ſonarum indigentiam erit assignanda. Nobis-
lores enim perſonæ, & qua ſtudij vacat ampliori
poſſunt refectiuncula vti; quia fa-
cilius in hiſce natura deficit. Porro qui apud
frigidiores Regiones commorantur maiori in-
digent refectiuncula quanitatem. Vt valeant
ieiunij pondus luſtine. Hinc Regionum ob-
Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

Poſſet plane. Quia huiusmodi quanitas ²⁶⁰
terminos refectiuncula non excedit, ſi quidē *Poſſet* pla-
iam ad nutriendam aliqualiter naturam ordi-
natur, & ad adiiciendas ei vires, vti ſuis valeat
functionibus operam impendere. Ita Fagund.
prac. 4. l. 1. c. 4. n. 13, citans Suarium Villalob.
tom. 1. ſum. tr. 2. 3. diffic. 7. n. 4. Sancius in ſelect. d.
52. n. 7. Sanch. l. 5. conſil. c. 1. inb. 25. n. 3. Henrīq.
in compen. caſum conſcien. c. 18. n. 2. & 3. Diana
p. 1. tr. 9. refol. 1. Leand. citat. Luſi. Turrian. p. 1.
ſum. c. 256. dub. 38. concl. 1. Trull. l. 3. Decal. c. 2.
dub. 3. n. 9. & alij.

Scio. Doctores in assignanda certa refectiū-
culæ quanitatem varie ſcripſiſſe. Quidā enim
assignant quatuor vniſcarum portiunculam *Auctoriis
refolutio.*

Azor ſic p. 1. 7. c. 8. q. 8. Lezana v. Ieiunium, n.
4. Sā v. Ieiunium, n. 8. Alij ad lex vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum quanitatem
abſum. Nam cum refectiuncula hæc iam ſu-
matur ad aliquod naturæ fulcrum, non oportet ſerupliſ ſumendis timoratis conſcientiis
iniſcere. Adidicerim diuidiam hanc libram re-
fectiuncula poſſe abſque vila necessitate ſu-
mari conſuetudinis ratione. Nam id per accidē-
de putatur. Alijs qui vniſcaras exten-
dunt. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 32. Molſel. ſum. tr. 10.
c. 3. num. 7. Communiter verò hodie Auctores
affirmant, poſſe octo vniſcarum

D V B I V M X L V .

An in vigilia Natalitij Domini possit sumi refectiuncula absque mensura, aut limite ex his cibis, quos licet in collatione abs sumere?

²⁶²
Nonnihil
suppono.

Suppono contra Nauarum *sum. c. 21. n. 1.* Manuelem *sum. 1. c. 23. n. 9.* & alios posse in vigilia Domini sumi refectiunculam in maiori quantitate. Quia iam est consuetudine induitum ob tanti festi solemnitatem, ut duplo maior solito ad minus refectiuncula existat, ut Fagund. *præc. 4. l. 1. c. 4. n. 9.* ex communione, affirmat. *Quæsto est,* an absque mensura seu limite valeat absumi, ex rebus, quies vesci in collatione licet?

²⁶³
Non potest.
Non potest qui quantum libuerit sumere.
Quia duplex comedio contra ieunij elleniam existet. Sic Nauar. *citatus*, ac Manuel. Pedraza *præc. 3. Decal. fol. mibi 64.* Boffi. *de Inbil. s. 4. casu 18. num. 150.* Fagund. *vbi supra.* Fillius. *træst. 17. num. 34.* Turtian. *sum. part. 1. cap. 256. dub. 38. concl. 3.* Diana *p. 1. træst. 9. resol. 35.* Trull. *lib. 3. Decal. cap. 2. dub. 3. num. 9.* & alij.

²⁶⁴
Potest qui
dem.

Potest equidem. Quia iam apud timoratos hec inualuit consuetudo, *Prælatis annuntiis*, imo id geribus. Ita Medina in *Inst. Conf. p. 1. c. 14. §. 10.* Llamas, quæ citat, & sequitur Leander *præc. 4. r. 5. d. 4. q. 16.* Cenedus *q. 41. n. 5.* Sancti in *selecl. d. 52. n. 10.* citans Ledesma, Azorius, Cenedum, Vegam, Ludovicum de San. Juan. Nieuia, Chacon, summarum Coronam, Sanchez & Ioannem de Medina. Sed male Azorius, Fillineius, Fagundez adducuntur. Anton. de Leon, *q. de chocol. p. 2. fandam. 5. §. 1. n. 9.* & alij.

²⁶⁵
Hoc satis
probabile
esse indico.

Hanc sententiam fatis probabilem esse reor. Et quidem non video, qua ratione concedi debeat, ut valeas ieunans eo die pro refectiuncula sexdecim vnicarum, imo iuxta P. Sanchez viginti & quatuor quantitatem absumere ex cibis quies licet in collatione vii & non possit maiori refici quantitate: si quidem sexdecim vnicarum epulum omnino violat vnicam comedionem? Crediderim itaque ieunium hac die usque ad refectiunculae instantiae vigere, postmodum autem dispensari ab Ecclesiæ, ut ex cibis collationi adhiberi solitus ob tanti festi solemnitatem possit absumi, quantam quis non ieunans absumere valeret.

²⁶⁶
Statu
questionis.

Suppono, posse quem sine lethali piaculo sinuertere prandij ac refectiunculae tempus, sumens mane refectiunculam, prandiumque differens in vespere, de quo inferius: &

rogito, an in Natalitij Domini per vigilio qui mane vult refectiunculam sumere, possit eam sumere in qua libuerit quantitate?

Potest quidem. Quia ratioinducendi consuetudinem refectiunculae adeo magna est ex parte ²⁶⁷ placentia festi, & non solus labor nocturni officij: At hec ratio æque procedit siue collatione meridi sumatur, siue vespere, ut patet: Ergo. Si Pellizar. in *Man. Regul. 10. 1. tr. 5. c. 5. n. 13.* Diana *p. 9. træst. 6. resol. 17.* id probabile putat, eo quod hoc ieunium sit plane latitiae. Leander de *præc. Eccl. træst. 5. dub. 4. que-*

tion. 16. Non potest. Quia huiusmodi consuetudo in refectiuncula nocturna sollemmodo præsumitur. Ita Sanchez. *10. 2. confil. 1. 7. c. 1. dub. 3. 6. n. 6.* Trull. *3. Decal. cap. 3. dub. 6. num. 11.* Diana *citamus.*

Hoc probabile esse existim. Quia Ecclesia ²⁶⁹ permittit ieunij laborem, hac die lauta *Hoc probat* collatione terminari, non autem ut laborem *bilium esse latitiae præcedat.* Et quidem in re ieunij re. *existim.* *cepta consuetudo est attendenda.*

D V B I V M X L V I I .

Per vigiliū Nata'litij Domini in Sabbathum incidit, festum autem in feriam secundam nescit: refectiunculam sumere, in qua libuerit quantitate?

Minime licet. Quia quamvis Vigilia Nativitatis sit, non tamen adest ut per illum ²⁷⁰ illius festi, cuius causa hac in Ecclesia inuoluta consuetudo, imo instat eo die ieunium. Quatuor temporum strictio obseruantia. Sic Boffi. *de Inbil. s. 4. casu 18. num. 156.* Ioan. à Sancto Thoma in *ex pos. 1. 2. tr. 1. 1. 17.* *de præc. 4. Eccl.*

Licet omnia. Quia cum hoc priuilegium pro huius solemnitatis ieunio vigeat, ipsum, ²⁷¹ quocumque die fiat procul dubio sequitur. Ita Sanchez. *1. 5. confil. 1. dub. 12. 6. n. 3.* Sancti in *selecl. d. 52. n. 10.* Luis Turtian. *sum. p. 1. c. 25. dub. 38. concl. 4.* Pasqualig. *decil. 92. num. 7.* Caramo. in *Reg. S. Benedicti d. 128. n. 16. 1. 3.* citans Basilius Legionensem. Pellizar. in *Man. Regul. 10. 1. tr. 5. c. 5. n. 13.* Diana *p. 9. træst. 6. resol. 6. p. 10. træst. 12. resol. 41.* Leander *tr. 5. d. 4. q. 17.* quem Magister Jordan immerito carpit.

Hanc sententiam probabile esse crediderim, licet illo sabbato simus ieunium. *Qua-* ²⁷² *tuor temporum occurrat.* Adhuc enim est *Vigilia Nativitatis,* & id quod dignius est trahit *tempus.* ad se (vti) Sanchez inquit minus dignum. Porro hoc priuilegium Per vigiliū Nata'litij Domini sequitur ob tanti festi solemnitatem?

D V B I V M X L V I I I .

In per vigiliū Paschalis, & Pentecostes, licet ne sumere refectiunculam largiorem, ubi non adest consuetudo?

Non licet. Quia quæcumque commodata ²⁷³ res ad ieunij molestiam nesciendam spectat. Non licet ex

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 99

ex praescripta iuste consuetudine habent exortum: At nullam talem videmus vigore consuetudinem. Ergo absolutè non licet eiusmodi licentia vti in Paschatis, ac Pentecostes per vigilio. Sic *Filliuc. tr. 27. n. 34.* id solum concedens vbi adest consuetudo assistendi officio noctis. *Fagund. præc. 4. 1. i. c. 4. num. 20.* *Gregor. Gobat de Inbil. duplii capit. 28. numer. 208.* & alij.

174 Licit profecto. Quia non ob aliam rationem licitum est in Natalitij Domini vigilia collationem abfumis solita maiorem, niū ad letitiae ostensionem: At festiuitas Resurrectio- & Pentecostes ineffabilem fidibus latitatem indicit: Ergo debet, quemadmodum Natalij vigilia largiori refectiuncula celebriari. Et quia probabilis est, quod consuetudo vte- di largiore collatione in vigilia Natalitatis, non fuit introducta ob assistentiam ad Officium Sacri nocturno tempore. Alijs qui nocturno officio non assisteret, non posset largiori refectiuncula vti: sed ob huiusce festiuitatis excellentiam. Ita Lublin Dominicanus in *sum. v. Ieiunium, n. 4.* *Pasqualig. decif. 93. n. 2.* qui non bene pro hac sententia citat *Azov. Iann. Leander tr. 5. d. 4. q. 18. & 19.*

175 Primam ego sententiam præfero, afferens abfumis nō licere, sed solummodo in Regionibus, vbi id fuerit vslu receptum. Tunc autem sumendum non est quidquid quisque voluerit, sed viurus collatione paulo largiori. Et quidē auctore Ioan. Maiore in *4. dīs. 15. q. 5.* Britanni majori in vigilia Paschatis refectiuncula assolēt vti, quam Hispani, & Galli. Addiderim affirmare *Basilium Legion. l. 5. de matrim. c. 8. n. 2.* licet esse apud Granatenenses refectiunculam solito largiorem in *D. Ioannis Baptista per vigilio.* Attra menus *Fagundez præc. 4. 1. c. 4. num. 20.*

D V B I V M X L I X.

176 An licetum sit Regularibus, vti amplioris refectiuncula sumenda priuilegio cum liceat secularibus?

Non licet. Quia cura licentia hæc pēdeat ex recepta consuetudine, huiusmodi apud Regulares consuetudo non inualuit. Sic *Diana p. 1. tr. 9. refol. 35.* *Bossi de Inbil. sect. 4. c. 5. n. 18. n. 160.* *Villalob. tr. 23. diffic. 7. n. 5.* Et sub dubio id versat *Petr. Leder. tr. 27. c. 2. concl. 4.*

177 Licit planè. Quia probabilis est, id etiam apud Regulares esse vslu receptum. Sic *Luis. Turrian. sum. p. 1. c. 25. 6. dub. 3. 8. concl. 4.* *Sanci. in select. d. 5. n. 10.* *Llamas p. 3. sum. c. 5. §. 2. 5.* *Pasqualig. decif. 94.*

178 Poet equidem Regulari vti collatione secularium, si non sit contra statutum aliquod peculiare sua Religionis. Nam etiam daremus, quod apud Regulares hæc consuetudo non inualuerit, vti assurerit prima sententia Auctores, vt beneficio priuilegij seu consuetudinis secularii possint gaudere, sufficit, quod in malo gerit consuetudo hæc apud illam secularium Rem publicam, seu communitatem, cuius ipsi pars existunt.

Ezob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.

D V B I V M L.

An qui voulit, in vigilia Natalitatis ie- nare, posset refectiuncula vberioris illius vti licentia?

179 **S**i voulit absolute ieiunium, non potest lar- giori collatione vti. Quia ampla illa ref- & *ctiuncula sive potius refectio duplē contra ieiunij communis clementiam comeditionem constituit. Sic *Manuel. p. 1. sum. c. 23. num. 10.* *Petr. Leder. tr. 27. c. 2.**

Potest quidem. Quia secundum interpre- tiam voulentis intentionem, intelligendū est. **Potest qui- voluisse eum exercere ieiunium iuxta Eccle- & *sciam. In eo die consuetudinem Ita *Sanch. lib. 4.* *Decal. c. 11. n. 6. & 1. 5. consil. c. 1. dub. 26. n. 3.* *Pasqualig. decif. 95. n. 3.* *Barch. à Sancto Fausto l. 1. Thef. q. 151.* *Leand. tr. 5. d. 4. q. 24.****

Verius hoc esse puto, nisi voulens alias ha- & *Verius hoc* buerit expressā ab ampliori refectiuncula ab- & *tinendi.* Nam illius diei ieiunium absolute esse puto. ieiunij ex Ecclesia priuilegio implet essentiā, vnde voulit ille, & implet ieiunium iuxta illius conditionem.

D V B I V M L. I.

Curia Romane incola extra illam pergens, potestne refectiunculam largiorem more Romano sumere?

180 **C**onsuetudine est introductum & à summo **Praesole toleratum, vt in Romana Curia *Questionis* possit quilibet aliquanto vberiorem consue- *statua.* *ta alibi refectiunculam sumere. Aliquanto di- xi vberiorem, non autem ita largam, vt valeat pro cena sufficere, vti concedit Bossius de Inbil. sect. 4. casu 18. n. 154.***

Potest quidem. Quia leges loci peregrinos **283** non obligant ibi existentes. Ergo iuxta pa- **Potest qui- triani legem, aut consuetudinem poterit ali- dem.** quanto largiorem collationem abfumere. Sic *Pasqualig. decif. 97.* *Vega part. 1. sum. cap. 14. casu 5.*

Non potest. Quia peregrini legibus ac con- **284** *Non potest* fuetudinibus locorum, vbiique existunt, vel per quæ gerunt iter tenentur. *Leand. tr. 5. d. 4. q. 27.* Idque affirmare tenentur qui docent, peregrini legibus locoru, vbi commorantur, teneri. Hi sunt *P. Sanch. l. 3. de matrim. d. 18. n. 9.* & *tom. 1. in Decal. cap. 12. n. 3. 8. & plures alij, quos citat, & sequitur Leander tract. 1. d. 3. ques. 19.*

181 **H**uic menti subscribo, indicans tamen, pri- **285** *Huic menti* mani sententiam sua probabilitate non care- *subscribo.* re. Minime autem toleranda est sententia, quam *Vega vbi sup. tuerit, nempe vbiue ter- rarum ieiunium non violare, qui Romano more refectiunculam largiorem abfumeret.*

D V B I V M L I L

An qui exercitiis ingenij non continuo, sed certis horis vacat possit largiore collationem sumere?

aut fructus mortuorum absumetur? Ergo necessarium non est liquid ex quantitate accidentaliter accrescente repellere. Me quidem ac Pellizarium citans, probabile dicit Diana p. 9. r. 6. resol. 29.

286
*Non pos-
sunt.*

Qui studiis vacant, vel ingenio laborant, scilicet Procuratores, Aduocati, Iudices, &c. si continuo labor non existat, sed certis horis eiusmodi ministeriis curia impedit, neque quinque vel sex, non possunt hac utilitatem. **Q**uia ea mentis desatigatio non est tam grauis iudicanda, ut debeat largiori refectiuncula reparari. **S**ic Pasqualis. *decis. 99.*

287
*Possunt qui-
dem.*

Possunt quidem etiam labor continuo non existat, dummodo per aliquot horas, scilicet quinque vel sex hisce functionibus occupentur. **Q**uia huiusmodi labor non modicā adfert debilitatem iustā largiori refectiuncula reficiendam. **I**ta Laym. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. **L**eand. tr. 5. d. 4. q. 30. & 31.

288
*Hoc mihi
cerum.*

Hoc certum mihi. Nam si huiusmodi exercitamenta solvunt omnino ieiunium obligacionem, quando sine notabilis incommode haud possunt ieiunando exerceretur multo magis redenti licitam paulo laxiore refectiuncula, quando censetur necessaria ad vitandam debilitatem. **P**rofecto ipse Pasqualis. *decis. 333.* n. 2. docet, eos, qui continuo student etiam recreationis caula non solum posse vti largiori collatione, verum etiam esse a ieiunij obligacione immunes. **M**ale igitur hinc affitmas, locum posse vti largiori refectiuncula, qui continuo vacat studiis. **S**ufficiet igitur, quod per quinque vel sex horas quotidie studio vacent, etiam si id recreationis caula gerant, ut licet largiori possint refici collatione. **E**x Leandro.

D V B I V M L I V.

An herbae, aut legumina queque iuscule condita, tremore amygdalinus vel triticus in assignata quantitate possint pro collatione assumi?

Minime possunt. **Q**uia in collatione solūmodo lumi, possum bellaria, hoc est, frumenta, dulcaria, & alia, que ante prandium ad excitandum appetitum, vel post ad sigillandum cibū solent apponi. **A**t legumina aut olera cocta non sunt ex his cibis communiter. **E**t quia confitudo non induxit ut haec in refectiuncula sumantur. **S**ic Azot. 1. 7. c. 8. q. 8. **L**ezana v. **leinnium**, n. 4. **D**iana p. 1. r. 9. resol. 1. & 31. **F**agund. *prac.* 4. l. 1. c. 4. n. 20. **F**illiuc. 1. r. 2. p. 2. n. 30. **V**illalob. tr. 2. 3. *diff. 7. n. 7.* **R**eginald. 1. 4. n. 185. **T**rull. l. 3. **D**ecal. c. 2. **dub. 3. n. 8.** & alij.

Possunt equidem. **Q**uia legumina, & olera viridia v. gr. fabae, ciceris, amygdalæ & c. **com-** muniter pro collatione assumuntur: **E**rgo & quidem iuscule condita possunt assumi, cum eamdem omnino retineant substantiam, & non miscantur liquori in die ieiunij prohibito, sed aquæ oleo, sali ac piperi, queis conduntur. **I**ta Pasqualis. *decis. 11. o.* **B**onac. d. *vl. 1. de prac.* **E**ccl. q. 1. *pun. 3. num. 3.* **B**ossi. *de lubil. scil. 4. casu* 18. *nu. 128.* **B**izocer p. 4. de 3. *prac.* **D**ecal. c. *vl. 1. memb. 3. n. 3.*

Video, apud doctos admodum, quos constui hanc sententiam probabilem satis habent nec audeo improbare. **N**am omnes communiter admittunt olera, legumina, amygdalas, substantiaeque triticæ posse in collatione assumi: **E**rgo consequenter debent concedere posse assumi haec omnia decoctæ licito conditione tremore, que amygdalæ, triticeo amygdalæ, & tritico expressos. **N**on enim debet pro refectiuncula ferentia negari id, quod alias concedunt, ex eo, quod subeat aliquam accidentalem mutationem, cum hæc virtutem nutritiæ vix augeat.

D V B I V M L V.

*An licet tibi, totam quantitatem panis, aut fructuum siccorum sumere vino ma-
desaltum?*

289
Non licet.

Non licet. **Q**uia ex pane & vino, sex frumenta (v. gr. *orejones*, vel *ciruelas passas*) & vino sit unicus cibus solidus, cuius quantitas mensuram licitam refectiuncula excedit. **V**nde demere debes ex iis, quod debitam mensuram, seu pondus excedit. **S**ic **F**illiuc. tr. 27. p. 2. n. 31. **L**aym. 1. 4. tr. 8. c. 1. n. 9.

290
*Licit qui-
dem.*

Licit quidem. **Q**uia vinum quod panis, aut alij cibo solido admiscetur non auget substantiam cibi in ordine ad nutrimentum. **E**rgo eadem solummodo quantitas cibi nutritiui sufficiat, ac si siccus absumetur. **I**ta Pasqualis. *decis. 106.* asserens sentire sic doctissimos Recetores, & à viris prudenteribus obseruari. **B**ossi. *de lubil. scil. 4. casu* 18. *nu. 128.* **L**eand. tr. 5. d. 4. *qua. 35.*

His adhæreo. **N**am mei **P**illiucij venia, illud augmentum ponederis omnino est accidentale, nec rationem substantiae ad nutritionem ordinatam attingit. **C**omede panem, aut siccum frumentum, mox merū haurianū nō ad rationē nutritiū idē perabuntur, ac si panis madefactus

Est licitum. **Q**uia pisces sunt cibus mace. **R**atiū exiguae nutritiū: vnde si in **L**icitum refectiuncula adhibetur, maceratio proportionē. **E**st. nata ieiunio feruntur. **S**ic **L**auori. p. 1. *de lubil. c. 2. o. n. 10.* **C**aet. *sum. v. leinnium. §. 1.* **G**heti. *v. leinnium. §. 1.* **B**onac. *de prac.* **E**ccl. d. *vl. 1. pun. 3. n. 3.* **A**zot. p. 1. 7. c. 8. q. 7. quos citat, & sequitur Pasqualis. *decis. 11. n. 3.* **V**idal. **M**erchant. **Zan.** **b**ellus, & alij, quos memorat Diana *cicandas*. **L**icit non est. **Q**uia consuetudo, ob quā re. **N**on est illus

Sectio II. Dubia, De Præcepto IV. 101

illos edere illicitum erit. Ita Laym. l.4. tr.8.c. 1.n.6. Reginald. l.4.n.185. Fagund. præc. 4.l.1.c.4. n.8. Filliuc. tr. 17.n.30. Sanch. l.5. confil. c.1. dub. 24.m.4. Ledes. tr. 27.c. 2. Diana p.i. tr.9. refol. 1. & alij communiter.

Ego autem existimo, minime licere octo vniuersitatem quantitatem ex pescibus sumere; erit enim secundum prandium contra ieiunij essestatam. Pesciculos vero patuos, vel gradioris pescis particulam sumere duarum vniuersitatum vel erit solum veniale ob materiæ paruitatem, vel licitum ex sententiæ illorum, qui in collatione non tam ponderant qualitatem cibi quam quantitatem. Ab his autem omnino recedo, vindicoque meum Azorium à Pasqualigi mala citatione. Nullatenus enim ille, afferuit licitum esse pescibus recentibus ad collationem vniuersitatis enim q.8. Ut proinde corrumpela sit, sì cibi sumantur, qui potissimum ad nutrimentum valent, qualia sunt pescis. Vnde qui his, dum refectiunculam capit ut pertinat, vivitur, cœnat proculdubio, & ieiunium soluit. Non denun abnegari alicubi vigore confuetudinem sumendi pesciculos tam leuis substantia, & in tam parua quantitate, ut vix exequet vim octo vniuersitatum ex frugibus. Porro si confuetudo communiter recepta vigeat, licita omnino huicmodi refectiunculae existet.

D V B I V M L V I I .

An licet ad collationem caseum, vel quid, quam ex lacte confictum assumere, cum licitum est in prandio edere lactescinia?

Licit quidem. Quia cum caseus & lactescinia non sint prohibita in die ieiunij, & habeant illas conditions, quas requirunt, qui rigidè in assignandis cibis pro refectiuncula opinantur. non enim inter fercula annumeratur, post prandium vel ante id apponuntur inter bellaria, non appetat ratio, ob quā licite non valent pro collatione assumi. Sic Pasqualig. decis. 114. citans Laymanum l.4. tr.8.c. 1.n.9. Luisium Turrian. p.i. sum. c.156. dub. 38 conel. 2. Sylvium 2. 2. q.147.a.6. quæsto 2. Ghetium in Thesau. v. Ieiunium, c.1.m.4. Bossium de Inbil. fct. 4. caſu 18. Caetanum, Bonacinam n.132. adiicitque in hanc sententiam Dianam inclinare p.5. tr.14. refol. 1.2.

Minime licet. Quia confuetudo estum lactescinorū in refectiuncula nō introdixit. Sanch. 1.5. confil. c.1. dub. 24.m.4. Diana p.1. tr.9. refol. 1. Leand. tr. 5. d.4. q.44.

Ego autem existimo Pasqualigi sententiam infirmo fundamine niti, nec auctoritate fulciri, vnde eam generatim omnino reicio. Ratione non nitiatur, quia fere omnia, quæ ex lacte conficiuntur, inter fercula, in cenis solita apponi enumerantur, ut cibus albus, qui Hispanè dicitur *Manjarblanco*, placenta, quæ ex lacte, caseo, ac butyro constant. Nec auctoritate fulcitur. Nam Diana citans oppositum proculdubio afferuit his verbis: *Multi pescis in collatione sumunt pescis, oua, ac cetera lactescinia quibus possunt ex privilegio vesci.* Ideo afferit in dicta collatione sub onere peccati mortalitatis, quantitatem licitam non posse sumi in pescibus, ouis, & aliis lactesciniis in cena manducari solitus. Adiicitque oppositum esse contra omnes Theologos, & improbabile, falsum. Porro mens Laymanns illam sententiam absolute non docet, ait enim: *In septentrionalibus regionibus, ubi fructum inopia est, multi etiam modico caseo cum pane refectiuncula ieiunij, quod proper confuetudinem reprehendi non potest.* Non aliter reliqui, quos afferit Doctores. Nec enim Caetanus, & Bonacina exprelse id tuentur, & Bossius cum timore pronunciat, adiiciens in fine, tutius esse abstinere à caseo, idque penitentibus consuendum.

QVÆSTIO INCIDENS.

Num cum tibi licitum est ouis in die
ieunij vesci, possis oua in collatione
sumere?

304

Posse quidem videris. Quia cibus hic pro-
portionatus refectiunculæ exiguitati appa-
ret ut sc̄iatur afflictio ieiuniū: plus enim famæ
sedat sumendo nubes, panem, fiscus, & alios
huiusmodi cibos, quā cādem ex ovis quantita-
tem. Et quidem oua inter bellaria aut numerā-
tur: vnde astolēni passim in ientaculis matutini-
nis sorbilia sumi, in vesperinis obdurate. Sic
Pafqualig. dec̄. 115. citans Caïetanum, Bona-
cinam, & Bizozer docentes, non referre, quid
sumatur in collatione, dummodo debita quan-
titas non violetur. Citat & Bassæum probabi-
lem esse sententiam hanc edocentem Caïeta-
nus enim & Bonacina id expresse non asserūt
& Bassæus existimans id Bonacinam docuſſe-
reus sententiam omnino probat. Llamas autem
asserit p. 3. Merb. c. 5. §. 24. citans Sotum, qui
visque ad paris ouorum eſum in collatione co-
cedit. Afferit & D. Garcia de Porras Cathedra-
velperine Canonum in Academia Salma-
vicensi Rector, quem afferit Machado l. 2. p. 4.
tr. 3. docim. 7. m. 5. Vidal in Arca. Theol. Mor. d
ieim. inquis. 1. n. 140.

305

305 Minime poteris. Quia hucusque non est vnu
ouorum in refectiuncula induetus. Non igitur
possunt adhiberi. Ergo ex hoc capite nequeunt
in refectiuncula adhiberi. Ita cuncti Theolo-
gi antiqui, & ex modernis Sanch. l. 5. consl. c. 1.
dub. 2. 4. m. 4. Turrian p. 1. sum. a. 25. 6. dub. 37. &
in fels. Et. centur. 2. dub. 94. vbi opponit senti-
entiam scandalosam, temeritatem, ac contra
bonos mores appellat. Bossi. de Lubri. fels. 4. casf.
18. n. 134. Diana p. 1. tr. 9. resol. 1. & p. 10. tr. 14.
resol. 57. citans Angles, Leandrum, & alios. Vil-
lalob. p. 1. tr. 23. diffic. 7. n. 3. Filiuc. tr. 27 p. 2. n.
30. Petr. Ledef. tr. 27. cap. 2. & alij communiter
306 Primam re-
prob. sen-
tentiam. babilemque esse iudicarim. Nam si quis licet
posset uti pro refectiuncula ouis, posset licet
in ea sumere duo vel tria cum duabus, vel tri-
bus panis vniuersi, cum tota haec quantitas octo
vncias non excedat.

306
Primæmra
probo sen.
tentiam.

bus panis vnciis, cum tota hæc quantitas oct
vncias non excedat.

Mihi licet. Quia non modica ouerum 308
quantitas dum diam panis bicocci perfectura Non licet,
re quinque partem, ut regulariter fieri possint bic-
occi, qui publice diuenduntur. Ita Rodig. sum.
c. 2. 3. ante 1. conclus. Leand. rr. 5. d. 4. g. 48. & Vil-
lalob. p. 1. rr. 2. 3. diffic. 7. n. 8. Trul. l. 3. De a. c. 2.
dub. 4. n. 8. & Diana p. 1. rr. 9. resol. 3. adritten-
tes solum, posse te ablique labe lethali, & fra-
etione ieiunij sumere in collatione exiguum,
id est, dimidiae vnciae quantitatem.

Ego autem hanc tenens sententiam, ad 309
mitterem, sine veniali posse vnum biscoftum, *Autoris*
quod quidem communiter vix dimidiam vn-*sententia*,
ciam superat, cum aliis cibis ad refectuncula
permisit in quantitate debita absumere. In
hac enim modica quantitate, vbi farina adhuc
præualex adē exiguā cui particula relinquitur,
vt pro communi bucella panis aponi
valeat. Vidi scrupulosos viros doctos nullo ex
huiusmodi licentia scrupulo fungi.

D V B I V M LIX

*An sit mortale sine villa causa sumere
collationem mane, aut meridie, di-
lato in noctem prandio?*

Mortale est. Quia refectiuncula est à consuetudine introducta vel contra ius, ut aliqui voluntarie contra vniuersalem Ecclesię le-³¹⁹
Eft morta-
consuetudinem vnicam imperantis refectio-
nem: Ergo non est redigenda, seu amplianda
hac consuetudine ad diuerla temporā ab eo per
consuetudinem inductum, ut collatio fiat ma-
nē, aut hora prandij: Ergo abesse ieiunij gra-
ui violatione nequit ea hora sumi. Sic Azor. p.
1.1.7. & 9.6. Fagund. *prac.* 4.1. & 4.4. n. 16. &c. Co-
sier. v. *ieiunium*, §. 1. Nauar. c. 1. num. 14. & alij à
Boslio de *Inibl.* *seti.* 4. *cafu* 18. m. 105. citantur
nempe Graffius, Cenedo, Lanarius, qui quidē
solū dicunt, non esse licitum absque causa
legitima mane sumere refectiunculam, ac vel-
pere coenationem vero affirmant lethalem esse
eiūsimodi communionem.

Non est mortale. Quia qui hanc gerit commutationem substanciam ieiunij non violat nunc ex prædio vnico, & vnica refectiuncula constans sed solummodo tempus: Igitur ieiunium quoad leuem violat circumstantiam, ve
nialiter solum. Ita Bonac. de præc. Eccl. d. v. l. qu.
1. pun. 3. nu. 6. Bossi. citatu. Quintanadue de lu
bil. c. 8. n. 17. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. nu. 1. o. Filluci. tr.
27. m. 2. 8. Lessi. l. 4. dub. 2. n. 1. Angles de ieiun.
q. 9. a. 2. diffi. 5. Vega p. 1. c. 8. 4. c. 1/2. 5. Tole. l.
2. 2. 2. num. 9.

D V B I V M L V I I I

*An licet ex pane, ouis ac farina perfectum
sumere in refectiuncula totam permisam
quantitatem?*

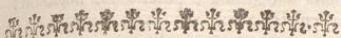
307

Licet quidem. **Q**ui modica quantitas ouorum
lum huic pani (qui Hispano *Vizcoochi* vocatur)
contingit: & minus satisfacit, quam
dimidia libra ex pane visuali fumeretur. **S**ic *S*an-
*c*ti. in *select. d. 5.2.m.7.* locutus de *biscotis*: qui
communiter publice & diuidentur. **P**asqualius
gus vero, qui *decis. 115.* ouorum esum concedit
debet a fortiori huic menti subscire.

Hanc sententiam, mei Azorij ac Fagundij,³¹² venia, longe probabiliorem esse reor. Semata *Hoc probabilius* enim ieiunij substantia, non video, vnde nam bilis, grauis violatio oratur. Lewis quidem violatio proculdubio erit nam qui mane aut hora prandij refecti unculam sine causa fumit, contra Ecclesij receptam consuetudinem agit.

CAPUT

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 103

CAPVT XVI.

*Circa horam, qua in die ieiunij infi-
tuendum est prandium.*

DVBIVM LX.

*An qui sine causa notabiliter horam pran-
dij anticipat, violet grauiter ie-
iunium?*

Recolo ex sectione 1. horam sumen-
di refectionem in omnibus Ec-
clesiis ieiuniis esse sextam, seu
meridianam. Quia ita vniuersali
conſuetudine est introductum, &
contrarium ab ipsa abrogatum. Quæſerit
autem, nūm mortale piaculum sit notabili-
ter hanc prandij horam sine causa anti-
cipare?

Mortale est. Quia qui manē, aut ante con-
ſuetam horam comedit, non ieiunat. Sic Fa-
gundez precept. 4. lib. 1. cap. 3. num. 4. addens,
tempore*reſpectu* hora prandij, quæ est vni-
decima hora diei apud nos, esse tempus nota-
bile. *Nauar. sum. cap. 21. num. 27. Sylueſt. ver.*
ieiunium. num. 13. Tabien. quaſt. 5. Azor. part. 1.
lib. 7. cap. 1. quaſt. 3. Llamas part. 3. Method.
cap. 5. §. 2. 5. Reginald. libr. 4. numer. 16. Barbosa
in coll. DD. ad Decret. difſ. 25. c. vnum hora-
riuum. n. 5. & alij.

Non est mortale. Quia hora sumendæ re-
fectionis non est de ieiunij esſentia, sed illius
circumſtancia, seu conditio quædam. Igitur nō
seruata hora prandij, verè præcepto satisfiet
quod substantiam: nec peccabit grauiter, qui
horam præscriptam pro prandio non seruata.
Ita Pasqualig. decif. 146. n. 3. & 4. citans plures
Canonistas. *Leſſi. 1. c. 2. d. 2. n. 13. Tolet. 1. 6. c. 2.*
n. 3. Filliuc. 11. 27. p. 2. n. 2. Bassæ. 2. Ieiunium 1.
n. 16. Trull. 1. 3. Decal. c. 2. dub. 4. n. 13. Tamburin.
tom. 2. de iure Abbat. d. 12. qu. 10. nu. 9. Bonac. de
præc. Eccles. d. ultim. qu. 1. punct. 4. num. 5. Diana
P. tradiſ. 9. refol. 27. Layman. 1. 4. tr. 8. c. 1. nu. 11.
& alij.

Facto, olim lethalem fuisse notabilem re-
fectionis præventionem, quando vnicum præ-
dium sumebatur cœna tempore. Nunc verò
quia cena mutata est in prandium, mortale
non esse, sed veniale tantum probabilius esse
credderim.

DVBIVM LXI.

*Præueniens, notabiliter absque causa
prandium, peniturne iam ea die
ieiunare?*

Non tenerur. Quia grauiter deliquit, &
ieiunium omnino violavit: ergo iam eo
die sine nouo crimine poterit, quoties ei li-

buerit, manducare. Sic Sancius in seleſt. dub.
53. num. 5. citans Leſſium, Paludanum, ac Syl-
ueſtrum. Et conſequenter tenentur hoc fateri
Doctores pro prima ſententia Dubio prece-
denti adduci.

Tenetur omnino. Quia anticipando nota-
bility prandium ieiunum grauiter non vio-
lavit, ſed tantum leuiter: ergo tenetur cœptum
ieiunium perficere. Ita Pasqualig. decif. 153.
citans Manuelem, Lopez, Azorium, Reginal-
dum, Laymanum, Fagundez, Villalobos, Trul-
lench, & alios. *Viaſald. in append. ad capit.*
15. de ieiun. Quadragesim. numer. 59. Do-
ctorisque pro ſeunda ſententia Dub. 64.
adducti.

Cum his opinor eorum vero fundamine ni-
xus. Nec patiar, Paludanum, Sylueſtrum, ac
Leſſium pro contraria ſententia à Sancio im-
merito citari. Nam Autores hi loquuntur de
eo, qui ſciens ſue cum culpa, ſue fine illa
ſumpli mane ientaculum, aut prandium non
ieiunandi intentione: quo in caſu edocent,
eſſe probabile ea die non teneri ieiunare,
cum ieiunium iam fuerit voluntariè vio-
lulam.

DVBIVM LXII.

*An in Quadragesimæ ieiunio liceat, Cle-
rico, aut ſeculari prandere, priu-*
*quam vſperæ di-
cantur?*

Non licet. Quia in cap. Solent, de conſecr. 320
difſ. 1. dicitur, Solent plures, qui ſe ieiunare Non licet,
putant, in Quadragesima, mox ut ſignum audie-
rint ad horam nonam, comedere. Qui nullatenus
ieiunare credendi ſunt, ſi ante manducauerum;
quam vſperinum celebretur officium. Afficit D.
Thomas 2. 2. q. 147. art. 7. Canonem hunc elle
Concilij Chalcedonensis. Sic Palud. in 4. difſ.
15. q. 4. artic. 4. concl. 1. Albertin. apud Viaſald. in
append. ad Candelab. c. 15. num. 51. Citantur, &
Ledesma, Richardus, ac Sylueſter. Decius cap.
Ad audiendum, de reſcriptis, n. 21.

Licet plane. Quia Vespertini officij recitatio
nullam habet cum vniqa confeſſa in die ieiu- 321
niij confeſſione conneſſionem. Ita Barbosa ad ne.
cap. Solent. cit. de conſecr. difſ. 1. n. 2. Nauar. sum. c.
21. n. 27. Caiet. v. Ieiunium. c. 1. Sylueſt. num. 12.
Pasqualig. decif. 44. Reginald. 1. 4. num. 59. Fa-
gundez preac. 4. l. 1. c. 3. num. 9. Medina Cod. de ie-
iun. qu. 2.

Profecto, quidquid ſit de Canonis vi, quem
apud Concilium citatum, aut alibi non inue-
tio, conſuetudo præſcripta probat eum iam 322
abrogatum, nec neceſſarium eſſe ad ieiunium
debitè implendum, priuſ vſpertinas recitari
preces, que nullum ordinem ad ieiunium du-
cunt: vnde nec Clerici tenentur dicere. Ves-
peras ante prandium. Admittens verò gratis,
quod Canon nunc vigeat, intelligo eum de
hora, in qua vſperæ debent recitari, ut ſcili-
cet, ante ipſam non comedatur: non verò quod
non comedatur ante ipſam recitationem.
Affolent enim vſperæ in Quadragesima vni-
decima hora apta iam prandio recitari. Cum
Fagundez loquor.

SCOPAR

LOS: M. R.

V. VI. VII.

ET IV

si iusta adsit causa, poterit vel notabilitet
præueniri.

D V B I V M L X I I I

*An posse ieiunans per unam integrum
horam ante meridiem absque ul-
lo piaculo prandium
inire?*

323 Non potest sine lethali. **Quia** grauitat
Non potest. **N**on tempus à consuetudine praescriptum, per-
uerit. Sic Azor. p.1. l.7. c.11. q.4. Non potest si-
ne veniali. **Quia** sine rationabili causa pran-
diū anticipat fastem leuitate receptam con-
suetudinem violat. Sic Viguer. c.7. infra tit. 8. 3.
vers. 1. Graffi. p.1 l.7. deciſ. l.2. c.37. n.35. Manu-
in Bul. §.6. Tolet. l.6. c.3. num. 5. Trull. l.3. De-
cal. cap. 2. dub. 4. num. 2. Villalob. tractat. 23. dif-
ficult. 9. numer. 1. Sancius in select. dub. 53
numer. 1.

324 Potest sine vlo piaculo. Quia iam apud
Potest qui- omnes consuetudine est inductum, vt mox
dem. post vndecimam horam ieunans possit pran-
dium incipere. Ita Palqual. decisione 14.7.4. Fa-
gundez prac. 4.1.1.c.3.m.4. Ludou de San.Iuan
quem citat, & sequitur Leand. tr.5.d.5. qu.12.
Angl. de ieun.9.g.4.3. diffic.1. conclus. 2. & ali-
comuniter.

325 Existimò hanc sententiam esse veriorem.
Fie^r verius posseque hodie tam sacerdotes quam Religio-
nihi.
sos undecima hora comedere, id obtinente, &
Roma, & ubique terrarum consuetudine, qua-
vum obtinet legis.

DV BIVM LXIV.

An ieiunans possit absque ulla culpa prandio dare operam ante undecimam (v. gr. horam iam à Doctoribus, aut à consuetudine prescriptam.

Non potest. Quia dum Doctores vel con-
suetudo statuunt, tali hora posse sumi ci-
bum, indulgent totum id, quod possunt: & al-
lignant totum id, quod anticipari potest, ita
nihil amplius anticipari valeat: ergo quacum-
que anticipatio respectu hora ab ipsis pra-
cripta non erit leuis, sed notabilis, & ita con-
stituer non solam leue, sed graue piacu-
lum. Sic Iohann. Sancius in select. dnb. 53
numer. 2.

327. *Potest pl.* Potest licet omnide. Quia hora precripta pro prandio siue à Doctoribus, siue à consuetudine, est hora, que seruanda est moraliter modo: Ergo poterit dari aliqualis anticipatio, iuxto quam absque culpa prandere valeas. Ita Palqual, decisione 147. m. 2. Diana pars 5. tractat 5. resol. 1. 8. Bofforde Inbil. sec. 4. casu 18. num. 20. Leand. tr. 5. d. 5. q. 1.

328 Cum his opinor existimans amicum meum
Cum his Ioannem Sancium alias in re moralibus
Opinor. gnum, circa hanc questionem rigidum admis-
endum fe ostendisse. Vnde crediderim, posse ie-
iunantes, ante horam à consuetudine, vel Do-
ctoribus praefixam per aliquod breue tempu-
nempe dimidie circiter horae prandium anti-
cipare, nulla causa iusta interueniente. Nam

DVBIVM LXV

Quis dum cœnat, pulsus horologij vnicim
diem noctem designantes exaudit: tene-
turne à cœna cessare, si die sequenti ieua-
nate debeat?

Non tenerur. *Quia quando coenans si-
gnum media noctis exaudit, est in cena Non tene- 329
possessione, quæ est actio pertinens ad diem, tur.
quæ tunc finitur: Poterit igitur continuare
coenam quoque illam perficiat; præceptum
namque ieiunij non obligat, ut quis se posse-
sione, quam habet suprà diei antecedentis co-
mestitionem, abdicet. Sic Pasqual. decif. 160. alle-
rens id à virtis doctis admodum affirmari, quos
se consoluisse testatur.*

Tenetur omnino^m, mox ut audierit horam
duodecimam à cena cœlare. Quia dato ultimo 330
horologii pulsū medianū noctēm designantis,
incipit dies sequens ieiuniū: ergo incipit ieiuniū
nandi obligatio. Ita Sanch. l. 2. de matrimon. d.
41. num. 40. Villalob. part. 1. sum. tractat. 1. diffic.
2. 1. num. 7. Trullensis lib. 3. Decalog. cap. 2. dubio
4. num. 8. Sancius in select. d. 42. num. 19. & 20.
Palao part. 1. tract. 3. d. 3. punct. 8. numer. 10. Fa-
gundez praecpt. 4. lib. 1. cap. 10. num. 2. & 3. Dia-
ma p. 3. tr. 4. usf. 36. & p. 10. tr. 16. xsfol. 17. citans
Leandrum.

Ceritum hoc mihi, Nam ex prima sententia sequeretur, posse te salte absq; graui piaculo, carne in die ieunij feclsi, si incepit in die nō ieunij pauci ante medianam noctem cenare. Et licet demus Pasqualigo, dari paritatem materie respectu temporis, non tamen id ei concedam respectu quantitatis notabilis cibi, quæ ex illo perbreui tempore potest absumi, & per quam ieunium violatur. Ex Diana.

CAPVT X

*Circa dies, quaeis ex iure aut ex
consuetudine est seruandum
ieinium.*

DVBIUM LXVI

*An Quadragesimale ieunium sit ex
imme diuino?*

St de iure divino, non solum
de Canonicis. Quia id assertit
Sanctorum Patrum authoritas,
qua locum valide ratio-
nis gerit. Nam D. Augustinus
Epist. 118. ad Ianuar. cap. 5. &
ad Psalm. 100. D. Ambrosius serm. 23. & 24.
D. Leo

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 105

D Leo serv. t. & 12. de Quadrageſim. Beda, Teſephorus, & alij id docuere. Sic graues Doctores quos preſto nomine afferi. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 12. quaſt. 1. Cenedo in collect. ad Decret. collect. 53. n. 3. Fagund. praec. 4. t. c. 5. num. 4.

Non eſt de iure diuino, ſed ſolū de Ca-
p. 111. norico. Quia minime conſtat datum à Chri-
ſtus. flo. Domino de hoc ieunio preceptum: ergo
id non eſt adiuvendum. Ita Syluest. verb. ieu-
nium. question. 1. Nauar. ſum. cap. 21. num. 12.
Azor. citat. Courtrui. lib. 4. variarum. capit. 20.
n. 4. Fagundez. ibi ſupr. Valent. tom. 3. d. 9. q. 2.
p. 1. Laym. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 1. Trull. l. 3. Dec. c. 2.
n. 1. Sylui. 2. 1. q. 147. art. 5. quaſt. 1. Reginal.
lib. 4. num. 130. Bonac. de praec. Ecl. d. vltim. q. 1.
p. 1. n. 5. num. 1.

Longe probabiliore hanc ſententiam
longe haſte reor. Nam ſi hoc preceptum eſſet diu-
niuum, num non ita facilè à Summis Pontificibus
dispenſaretur. Indictum ergo eſt Quadrageſi-
male ieunium ab Apoſtolis in ieunij Domi-
ni apud deſertum memoriam, & ut decimas
temporis Domino reddamus, & propter bona
innumerā, que à ieunio proueniunt, ut monet
Viget. de iſtitu. Theolog. cap. 7. de temper. §. 3.
verje. 1.

D V B I V M L X V I I .

An omnia quatuor temporum ieunia
ſint de iure Canonico?

335 Non ſunt omnia de iure, ſed de Apoſto-
lica ſolummodo traditione. Quia omnes
Non ſunt canones, qui de his ieuniis loquuntur, ſolū
ieunia de decennarii tempore, in quo debeat celebrari,
iplerum ſuſponentes iſtitutionem. Sic ex D.
Leone, & Clem. Romano Pasqualig. decision.
168. & 169. D. verd. Thomas 2. 2. question. 147.
art. 4. 1. 3. Caietan. ſum. verb. ieunium. cap. 1.
& Syluest. quaſt. 1. num. 5. afferunt ieunia cum
a quatuor tempore eſſe de iure præter ie-
unium trium dierum hebdomada. Feſti Pen-
tecoſteſ, quod de iure non eſt.

336 Omnia ſunt de iure communi. Quia ex-
omnia de preſte habetur in cap. Statutum diſt. 79. &
ſunt. cap. ieunium eadem diſt. ibi. ieunium, qua ter in
anno apud nos celebrari didicisti, conuenientius
nunc per quatuor tempora fieri decernimus: ut ſi
cui annu per quatuor voluerit tempora, ita &
nos quatuor ſolemne agamus ieunium per
quatuor annis. Ipaſa. Sic ibi ex Calixto I. &
habeat I pſiſ. 1. Decretal. tom. 1. Concil. Ita Fa-
gundez praec. 4. lib. 1. cap. 6. numer. 1. & 2. Tolet.
lib. 6. cap. 3. num. 3. Azor. libr. 7. cap. 14. quaſt. 1. &
2. Bonac. lib. vltim. qu. 1. punc. 5. numer. 3. Fil-
liu. trah. 27. part. 2. numer. 98. Layman. libr. 4.
n. 8. c. 2. n. 5. Reginald. l. 4. n. 1. 31. Leſſi. lib. 4. c. 2.
dub. 9. num. 67.

337 Certum omnino eſt, quatuor temporum ie-
unia de iure communi eſſe. Continentur au-
tem haec quatuor tempora hoc in carmine,
quod Sylvestri citatus, ne memoria excide-
re, conſtituit:

Vnde Cinx. Encie. & Cinis. & Charismata dia.
Vi ieunem quarta sequens feria.

Id eſt ieunia quatuor temporum celebra-
tur primis quatuor feris, que ſequuntur poſt
Fefum Sanct. Crucis in mense Septembri, poſt
Sanct. Lucianum Cineres, & Pentecostem. Cauſe
verē, ob quas haec ieunia iſtituit Ecclesia, à
Doctribus annotata reſenſeo. Ut ea ieunia
Deo in peccatorum ſatisfactionem offeramus.
Ut Deus ſicut torius anni, moſulque ſolis eſt
moderator, & rector: ſic totius vita noſtræ
actiones, & ſtudia propterea moderetur, & re-
gat. Ut haec ieunia velut quatuor temporum
priuinitas Deo offeramus. Ieunamus autem in
hiſ quatuor temporibus feria quarta, ſexta, &
Sabbato, quia Christus Dominus feria quarta
traditus eſt, feria ſexta occiſus, Sabbato lepul-
tus: & par eſt, ut hifex diebus, qui
bus maximè afflixtus eſt Dominus, triu-
tiam noſtram per ieunij afflictionem oſten-
datur.

QVÆSTIO INCIDENS.

Num quatuor temporum ieu-
nia ſub lethale obli-
gent?

338 **N**on videntur obligare. Quia Non obli-
gat
ſolummodo ex traditione Apo-
ſtolica originem: at haec traditio gant.
nec ratione ſui, nec ratione con-
ſuetudinis ad mortale ergo. Pro-
bo, quod ratione ſui non obligant. Nam con-
ſtitu. Apoſtolica, quam afferit Clemens Ro-
man. lib. 5. cap. 1. 8. ait, aequum eſt, & latrari de
Dei dono, & ieunare poſt hilaritatem. Loqui-
tur de ieunio quatuor temporū Pentecostes.
Ergo ſolū de aequitate, non de precepto hoc
ieunium tenemur obſeruare. Quod verd. haec
ieunia nequeant ad lethale ex conſuetudine
obligare, oſtendo: Nam ſi ratione ſua iſtitu-
tionis ad mortale non obligant, non poſſunt
obligare conſuetudinis ratione; quando enim
per conſuetudinem aliquid recipiatur ut iſtitu-
tum ab alio, tunc conſuetudo non obligat, ſi
alias non obligat iſtituio: nam conſuetudo
recipitur iuxta mēſuram iſtitutionis: nec ad-
eſt animus ſe obligandi in ieunantibus; recipi-
tur enim cum intentione feruandi iſtitutionem, & animus intentioni iſtituentis con-
formatur. Sic Pasqualig. decision. 179.
numer. 3.

Obligant euidem. Quia omnia quatuor
temporum ieunia, (ut Dubio proximo vidi-
Obligant
muſ) ſunt de iure Canonico precepta: ergo plane.
hoc ex capite obligant ad lethale. Imē licet
ex traditione Apoſtolica ſolummodo eſſent,
tamen ex conſuetudine obligarent. Šub onore
enim lethali piaſculi ſunt ab Ecclesia vniuer-
ſali recepta. Ita Sylui. 2. 2. qn. 147. a. 5. quaſt. 1.
4. Villalob. tr. 2. 3. diſſo. 2. num. 4. Viald. part. 3.
cap. 1. 5. num. 8. Machad. lib. 2. part. 4. trah. 3. do-
cum. 1. n. 1. Barbos. ad cap. ieunium. diſt. 36. Lu-
douic. de San. Juan. artic. 3. diſſe. 6. dub. 2. & 3.
Et Doctores citati pro noſtra ſententia Du-
bio 72.

Exi

SCOBAR

Loſ: Mer.

VI. VII. VIII.

Exi

340 Existim, primam sententiam fallam, & imp. Prinam probabilem omnino esse, ne dicam suspectam, sententiam cum expresse sit contra communem fidelium reiiciendam. Quod quidem non solum in ieiuniis. S. duxerim. Crucis, D. Lucia, ac Citherum certum esse affirmo, sed & in tribus Pentecostes ieiunio triplex: in cap. Statuimus, dif. 76. praecepitur, ut ieiunium hoc obseretur; & quemadmodum tria alia temporum ieiunia obligant ad mortale ita, & hoc. Scio, D. Thomam 2.1. qn. 147. art. 5. ad 3. contrarium prima specie innuisse, dum doceat, tunc Paschali tempore nullum esse ieiuniū ab Ecclesia præscriptum; quod Sacri Canones indicant, eo quod sit tempus latitiae. At Paschale tempus quod attinet ad ieiuniorum vacationem computandum est à Paschate usque ad Pentecosten, in quod tempus ieiunia iure communi non cadunt. Addo, D. Thomam solum locutum fuisse de iure, non de consuetudine, propter quam hoc ieiunium iam ad mortale obligat. Imo licet hoc tempus etiam quoad ieiunium tempus esset Paschale, & Canones id eo tempore prohibeant: porest tamen ieiunium legitima consuetudine induci, uti notat Azor. libr. 7. cap. 15. Question. 4.

DVBIVM LXIX.

An obligent sub lethali, ieiunia in D. Ioannis Baptista, Omnium Sanctorum, & D. Laurentij Vigiliis?

Non obligant. Quia non ex iure, vt omnes fatentur: neque ex consuetudine, licet enim inducta sint, non constat, an fuerit ³⁴⁵ sub animo se obligandi, an vero tantum ex lethali, devotione ergo incerta consuetudinis obligatio non potest contra certam possessionem libertatis prævalere. Addo, huiusmodi ieiunia valde esse antiqua, unde si ex consuetudine obligantur in corpus iuris Canonici reducta iam fuisse, cum consuetudo vim obtinuisse legis. Sic Pasqual. decif. 172. num. 2.

Obligant sub lethali. Quia certum moraliter est, hanc consuetudinem fuisse cum animo ³⁴⁶ sub lethali, se obligandi, cum ex immemoriali obligantur traditione habeatur. Ita Fagund. præc. 4.1. t. 5. n. 10. Angel. v. Ieiunium, n. 7. Villalob. tr. 2.3. dif. 2. n. 4. Azor. l. 7. c. 1. q. 1. afferens ita esse decreta in Concilio Oxoniensi in Anglia ab Stephano Archiepiscopo coacto. Bonac. d. 2.1. v. & præc. Eccl. q. 1. pun. 5. num. 1. Machad. Sylvest. Armil. Innocent. Hostiens. Gabriel. Sanchez. Llamas. Sylvi. & alij, quos citat, ac sequitur Leand. tr. 5. d. 7. q. 1. Diana part. 10. tract. 16. refol. 17.

Profecto de tribus hisce ieiuniis nihil est in iure communi expresse institutum, generaliter tamen consuetudine Ecclesiarum Latinarum, quæ placitum vim legis habet, sub culpa est lethali ieiunium feruandum. Certe in Rubrica de ieiuniorum obseruatione, hi etiam dies inter alios ieiuniorum anumerantur. Vnde Pasqualius nequaquam exaudiendus.

CAPVT XVII.

Circa eos qui tenentur, vel non tenentur ad ieiunij Preceptum.

QVÆSTIO INCIDENS.

Num qui ante annum vigesimum primum sunt valde robusti, ieiunium feruare teneantur?

347 Vnde idem scilicet. i. nullum teneri ad ieiunij preceptum ante vigesimum primum annum. Quia usque ad huius anni finem existimat.

343 Obligat quidem. Quia Ecclesiarum generalis consuetudo id habet in cunctis Regnis Gallie, Castella, Nauarra, Lusitania, Rome, &c. vt fuit communis Doctorum sententia. Ita Sylvest. citat. Gabriel. in 4. dif. 16. q. 3. a. 1. notab. 2. Armil. v. Ieiunium, n. 2. Caiet. 2. 2. q. 147. art. 5. Laym. l. 4. tr. 8. c. 2. n. 6. Barbos. ad cap. Scire, dif. 76. Trull. l. 3. Decal. c. 2. d. 5. n. 16. & 17. Valent. tom. 3. d. 9. punct. 4. Tolet. l. 6. c. 3. n. 1. S. v. Ieiunium, n. 2. Tambr. de iure Abbar. tom. 2. d. 12. quef. 1. num. 1. Sanchez lib. 5. consil. cap. 1. dub. 18. num. 1. Lessius libr. 4. cap. 2. dub. 9. numer. 66. & alij.

344 Idem affirmo. Idem affirmo, existimans D. Thomam de

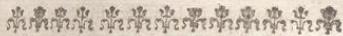
Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 107

tempus Philosophi est tempus augmenti, unde corpus concinuū nutrimento indiget, & quādūque est. Matrem Ecclesiam pie cum his agere hād eos aī ieiunij legem obligantem. Quādū siem vero, an qui valde robusti sunt ante annum vigesimum primum ad ieiunij praeceptum teneantur?

349 Teneri videtur. Quia cum res naturales tenuerū non eodem modo sese in omnibus habeant, & idē liberentur a lege ieiunij adolescentes ut tempus augmenti, ac robori impleant, qui ante vigesimum primum annum tempus augmenti praevenēre, praeceptum implere tenebuntur. Sic Durand. in 4. dist. 15. qu. 10. num. 4. Ioann. Pineda part. 2. Agricul. Chriſt. dialog. 19. §. 20.

350 Minimē teneantur. Quia Ecclesia suis legibus solū ad id attendit, quod regulariter contingere aſſolēt, non quid in vno, vel altero accidentaliter experimur. Ita Valent. tom. 3. 4. 9. part. 5. citans Medinam, Sanchez 1. 5. conf. 6. 1. a. 2. num. 4. Palqual. decision. 249. & omnes communiter.

351 Hoc omnīd certum. Quia regulariter vſque ad vigesimum primum annum protrahitūt augmentum, unde regulariter adolescentes hanc valēt sine danno notabiliter tota spēciatim Quadragesima ieiunare.

QVÆSTIO INCIDENS.

Num adolescentes teneantur ante vigesimum primum annum aliquibus sātem diebus in Quadragesima, & in vigiliis per annum ieiunare?

352 *Timeatur planis.* ENERI appetet. Quia vnum vel alterum ieiunium non impedit corporis augmentum & reūum est, adolescentes ieiunii ante vigesimum primum annum afflēcere, ne repente eis difficultissimum sit tot ieiunia obſeruare. Sic Angel. verb. ieiunium, Sylvest. ibid. quæſt. 6. Maior. in 4. dist. 15. quæſt. 3. Duran. quæſt. 16. num. 4. Corduba summ. quæſt. 6. Manu. part. 1 summ. cap. 23. numer. 1. Ludovic. Granat. Due pector. lib. 2. cap. 11. § 2. Ioan. de Pineda dialog. 19. Angles. de ieiun. quæſt. 9. diffiſ. 3. quæſt. 1. D. Thom. in 4. dist. 15. articul. 2. in corp. id indicat hād obſcurē, dum docet, non arari pueros vſque ad septuenniū tertii finem ad ſeruandū omnia Ecclesie ieiunia, sed debare eis commensurāti ieiunia ſecundūm quod magis ad dictum terminū appro-pinquant.

353 Non teneantur. Quia Ecclesia sine exceptione aliqua eximit a præcepto ieiunij pueros vſque ad vigesimum primum annum expletum. Ita D. Thom. 2. 7. quæſt. 147. art. 4. Nauarr. sum. cap. 2. num. 16. Paludan. dub. 4. art. 2. conclus. 2. Medina summ. cap. 14. §. 10. Azor. lib. 7. cap. 17. quæſt. 2. Fagundez præcept. 4. libr. 1. cap. 8. num. 4.

Didae de Narbon. anno 21. quæſt. 2. num. 4. Sanchez lib. 5. confiſ. cap. 1. dub. 2. num. 4. Sancius in ſelect. 4. 5. 4. num. 7. Palqual. deciſ. 250. & alij com-muniter.

Oportet proſecto pueros, adolescentesque ad ieiunia allēere, ne exāte illa completa diſ. 1a. affer. ſciſ. ad omnia ſeruanda ieiunia adſtrigantur, attamen minimē ad id teneantur. Vnde pri-mam ſententiam prædictē hodie parum, vel nihil probabilitatis habere reor.

D V B I V M LXX.

An Religioſi profeffi vigelmo primo anno minore ſteneantur ieiunia, quæ Regula præſcribit obſeruare?

355 *Suppono.* Religiosos, profeffos non teneri. Sad ieiunia Ecclesie ſeruanda ante annum ſtatiſ. que-vigesimum primum compleatum. Quia eadem eſt in hac re Religioſorum, ac ſecularium ratio, nempe natura ſubiecta, vīque ad augmenti terminū neceſſitas. Quæſtio autem eſt, num ante id tempus ad ieiunia, que præſcribit Regula, ſteneantur?

Non teneantur, niſi legiſtator aperte oſtentat, ſe obligandi etiam adolescentes intentio-nem habere. Quia ſi huiusmodi ſpeciarium in-tentio non aperitur, ſupponendum eſt, Regu-la pietatem Ecclesie imitari voluisse. Sic Graff. part. 1. deciſ. lib. 2. cap. 37. num. 42. Medina lib. 1. ſum. cap. 4. §. 10. in 1. edit. Tamby 2. 2. de iure Abbat. d. 1. quæſt. 4. numer. 4. Palqual. decision. 254.

Tenentur abſolute. Quia Regula obligat ad hæc ieiunia, ergo qui huiusmodi Regulam profiſtuntur licet vigesimum primum annum non expleuerint, eam ſicut in aliis, ſic in ieiuniorum præcepto obſeruare. Ita Sylvest. verb. ieiunium, quæſt. 6. Rosel. numer. 14. Tabien. quæſt. 16. numer. 17. Sà numer. 3. Lezana numer. 6. Azor. lib. 7. cap. 17. quæſt. 3. Sanchez ſum. libr. quart. cap. 11. numer. 56. Filiuc. tract. 27. tract. 2. numer. 11. Fagundez præcept. 4. libr. 1. cap. 8. numer. 6. Reginald. libr. 4. cap. 17. numer. 207. Sancius in ſelect. dub. 54. numer. tert. Trulench. libr. tert. Decalog. capit. 2. dub. 2. numer. prim.

357 *Hoc longe probabilitius effe reor.* Quamvis Religioſi profeffi vigelmo primo anno minore ad Ecclesie ieiunia ſeruanda non teneantur, tenentur tamen ex vi voti ad ieiunia Regula. Quia præceptum Regula omnes profeffos obligat: & quemadmodum adolescentes potest ſpontē Deo votum emittere ad ieiunio ſeruando, ita etiam potest ſe Religioſi obligare, ita ut illius legibus ſit adſtric-tus. Vnde hanc ſententiam longe admodum probabilitioem, imd mihi omnīd certam eſſe crediderim, primāque inſierno niti funda-mento.

QVÆSTIO

verb. *Etias*, n. 3. *Diana* p. 1. tr. 9. *refol.* 4. 9. *Palqu.*
dei *ison.* 2. 5. 2. *num.* 2. *Sancius in select.* d. 5. 4. *nu.* 4.
& alij.

Sententiam hanc probabiliorem esse crediderim; magis enim recepto vbiique ferè vñi *Probabilium* conformatur. Accidentale namque est; seu *ca-hoc* prouida ea die vti, poterat liceat non comedisse priusquam hora 3, in qua vigesimalum primum annum expleuit, aduentaret.

D V B I V M LXXII.

An vir sexagenarius liber sit absolu& à lege ieianij?

Non est absolute liber sexagenarius. Quia sicut aliqui ceteri ad finem augmenti non est ab peruenient, alij tardius; hanc alter alij senes solent libet ceteri, alij tardius deficere incipiunt unde si validi adhuc sexagenarii sunt, à ieianij precepto minime exculantur. Igitur cum non debet certus aetas terminus, in quo senes sunt debiles, cum sapienter videamus dari sexagenarios quadragenariis multis robustiores, hanc determinari debet sexagenaria aetas, ut quis legi ieianij non sit obnoxius. Sic apud *Palqualigum*, *Viguerius*, *Meina*, *Pedraza*, *Philarchus*, *Mauuel*, *Hugolius*, *Leedesma*, & alij. *Valent.* 2. 2. d. 9. 9. 2. *pun.* 5. *Tanner.* d. 3. q. 3. *dub.* 5. *num.* 9. *Layni.* l. 4. tr. 8. c. 3. m. 1. & 2. *Lefsi.* l. 4. c. 2. *dub.* 6. *num.* 11. *Reginald.* l. b. 4. *num.* 109. *Azor.* l. 7. c. 17. q. 4. *Tolet.* l. 6. c. 4. *num.* 1. *Fagundez* p. c. 4. l. 1. *cap.* 8. *num.* 9.

Est absolute liber. Quia aetas sexagenaria est ex se senilis; fed aetas senilis à lege ieianij, iuxta omnes, excusat: ergo aetas sexagenaria absolute liberat à ieianij onere. Maior probatur; quia natura hominis quantum tuis robusti incipit tunc languescere, eo quo calor debilitari incipiat, & spiritus immixtui, *Authore Galeno lib. 5. de sanit. tuenda.* Ita sibi *verb. Ieiunium*, *num.* 9. *Sanchez libr.* 7. de *matrimon.* d. 3. 2. *num.* 17. *Angles in floribus*, *question.* 9. de *ieianij difficult. 6. conclus. vnic.* *Llamas* *part. 3. Method. cap. 5. §. 20. Armil, verb. *Ieiunium*, *numer.* 5. *Caietan.* v. *Ieiunium*. *Molfet.* *part. 1. summa tract. 10. cap. 4. numer.* 37. *Granad.* 1. 2. *controvers.* 7. *tract. 3. part. 1. d. 6. section.* 5. *numer.* 39. *Sancius in select. dub.* 54. *numer.* 8. & alij.*

Hoc probabilius esse iudicio. *Imo & Pius.* anno 1570. (*Authore Llamas citato*) id vi. *Hanc* *voce* *confirmavit.* Et quidem satis iuste, tentia pram cum infirmitas à ieianio liberet, & senectus habilitatem & infirmitatem magna sit, imo infirmitatum esse exigit congeries, morbiisque incurabilis, satis commode annus sexagenarius taxatur, ad quem hisce temporibus vix peruenit, ne dicam robuste ad ieianandum vivitur. Itaque sicut datur aetas iuuenilis viginti supra vnum annorum, quae eximit adolescentes ab Ecclesia ieianio: datur etiam sexagenaria aetas, quae senes à ieianij obligatione liberet. Ex *Sancio accipi.*

D V B I V M

QVÆSTIO INCIDENS.

An qui compleuit post Quadragesimam incæptam annum vigesimalum primum, teneatur diebus sequentibus usque ad eius terminum ieianum?

359
No tenetur.

Non teneri videberis. Quia ieianij præceptum est pro tota Quadragesima impositum: Igitur qui pro aliqua eius parte à ieianio eximitur, etiam pro tota excusat: nam qui totum non potest seruare præceptum, non tenetur ad partem. Sic nonnulli, quos presso nomine memorat *Sanchez libr. 5. consil. capit. prim. dub. secund. numero octavo.*

360
Tenetur
plane.

Tenetur plane. Quia præceptum **Quadragesimæ** ieianij non est vnum indubitate, sed integrale ex pluribus præceptis affixis singulis diebus constans: Ergo per partes potest obseruari. Igitur ad id tenetur etiam ille, qui ad totum non tenetur. *Ita Trullenech. libr. 3. Decalog. cap. 2. dub. 6. num. 1. Lezana verb. Ieiunium. num. 6. Sanchez libr. 4. summa. cap. 11. num. 56. Caietan. v. b. Ieiunium. cap. 4. Filliuc. tract. 27. part. 2. num. 111. Ludouic. de la Cruz in Bul. dub. 1. cap. 5. dub. 19. num. 3. Palqualigus de cision. 2. 51.*

361
Hoc certi.

Ex istimo hanc sententiam esse certissimam etiam casu, quo vñus tantummodo dies **Quadragesimæ** supererat, quando quis vigesimalum primum annum completum attingit. Vnde primam sententiam fallam omnino esse crediderim.

D V B I V M LXXI.

Incæpta iam ieianij die complet quis vigesimalum primum aetas annum, cum adhuc nihil cibi assumpsi: teneturne ea die ieianare?

362
Tenetur
quidem.

Tenetur quidem. Quia tunc iam ille præcepto ieianij obligatur, quod seruare potest, siquidem nondum ea die comedit. Sic *Sanchez lib. 2. de matrimon. d. 24. numer. 24. Bonacini de præcept. Eccles. dub. ultim. quæst. 1. pun. ultim. num. 7. Lezana verb. Etias, num. 8. Ghilinius verb. Ieiunium, numer. 24. litter. A. Portel. q. 9. Regular. verb. Ieiunium, in addit. numer. prim.*

363
No tenetur.

Non tenetur. Quia ieianij præceptum totum integrum diem respicit, ut individuum obiectum non autem partem: Igitur si per aliquam diei partem quis fuit à ieianij obligatione exemplius, totaliter eo die à ieianij lege liberatur. *Ita Narbona anno 21. question. 2. num. 14. Filliuc. tract. 27. part. 2. num. 111. Naldus*

110 Theologiae Moralis. Lib. XLV.

Implere nō singularia; praeipue quæ ad bonum particu-
lare videntis sp̄etant, obligant iuxta vim Ec-
clesiastici præcepti: At præceptum ieiunij nō
obligat viros post annum sexagesimum nec
post quinquagesimum feminas: Ergo nec iei-
unij votum. Ita Sanch. l.4. Decal. c.1. l.ou. 54.
Tambur. 10. 2. de iure. Abbat. d. 12. q. 5. n. 7. Pas-
qualig. decif. 260.

³⁷⁹ *Quid Aut. Dicitur* Ego autem existimo haud teneri eos post
affixatam senectutis ætate ieiunare, nisi alias
expresse intenderint etiam insenectute obli-
gare. Nam votum ex natura sua obligat iuxta
videntis intentionem: Igitur si videntis in-
tentio se extendit expresse ad ieiunandum
in senectute etiam post hanc etiam se le voli
extendet obligatio ex natura sua licet per ac-
cidens cellare possit obligatio ratione inca-
pacitatis subiecti, debilitatis scilicet, ad eiu-
modi obligationem sustinendam. Sanchez
sic.

DVBIVM LXXVII.

*An ut quis à lege ieiunij liberetur ratione
insomni, nec solum sit ut per totam no-
ctem nequeat obdormire?*

³⁸⁰ *Quæstionis platus.* **V** idimus seūt. i. excusari à ieiunio eum, qui
nequit incircus dormire. Quia substra-
tratio somni, notabile infert corpori damnum
cum decoctionem impedit. Quæstionem autem
num sit necessarium, ut tota nocte quis nequeat
dormire, ut à ieiunij obligatione liberetur.

³⁸¹ *Necessarium est.* Quia si quis somnum ca-
piat, sufficet poterit decoctioni cibi operā
impendere. Ergo hoc ex capite non erit à ieiunij
liber obligatione. Sic Nauar. sum. c. 21.
n. 16. Reginal. l.4. n. 209. Llamas. p. 3. Mether.
5. §. 21. alios citans Sanch. l. 5. consil. c. 1. dub. 14.
n. 10. Gabri. in 4. disf. 16. q. 3. notab. 4.

³⁸² *Non est ne-
cessarium.* Non est necessarium, sed sufficit ut notabi-
liter impeditur per maiorem partem tem-
poris, quo quis dormire confuet. Quia ex
huiusmodi temporis vigilia valde corpus pati-
tur, nec percipit debitum virium instauratio-
nem. Ita Ludovic. à S. Ioseph. q. de ieiunari. 7.
disf. 7. in append. Pasqual. decif. 263. n. 11. n. 3.
Leand. tr. 5. d. 8. q. 28.

³⁸³ *Auctoris
resolutio.* Certe non sufficit, ut à ieiunij obligatione
quis sit immunis, quod somnum parum im-
pediat, nec etiam quod totaliter impeditur,
requiritur; sed solum quod notabiliter impe-
diatur. Et hanc sententiam puto esse probabi-
liorē. Ex notabilis nāque cōsueti somnijs por-
tionis defectu nimiū corpus debilitatur, præ-
cipue si crebra ieiunia, ut in Quadragesima, oc-
currat. Nam si vñica solummodo dies ieiunij
se offerat difficulter te à ieiunandi obligatio-
ne absoluere, eo quod maiorem noctis par-
tem insomnis transfigeret. Licit enim
corpus defatigaretur, die sequen-
ti facile posset ab illis
incommodo re-
parari.

DVBIVM LXXVIII.

*An qui duo habet cauteria Hispane Fuen-
tes liber sit absolute à lege ieiunij?*

Liber quidē est. Quia ex humore profluen-
tibus nimiū vires debilitantur adeo, ut non
medioere documentū valetudini immineat, si
ieiunij vigeat obligatio. Sic Sanci. in select. d.
5. 4. n. 17.

Minime est absolute liber. **Q**uidia per cau-
teria, sola natura electione ablique vio-
lentia profluunt humores noxijs ad subleuan-
sionē liber. Non est ab
solutio liber.
dā potius, quam ad grauandā naturā, & ad cō-
seruandā sanitatem, si vore nonnunquā de-
bilitas inferatur, per accidens est, raro, & de-
bilitas exigua: Ergo ex dupli cauterio qui
nō absolute est à ieiunij liber obligatione. Ita
Pasqualig. decif. 266. & alij docti, quos con-
sului.

Mea sententia est, non esse liberū absolute
ob expressam pro secunda sententia rationē: **M**eanim-
Attamen si quis ex maiori humorū profluen-
tia se notabiliter debilitari praefentiat, (humorū
res enim noxijs afflent & vñiles trahere) liber
erit à ieiunij obligatione, etiam vñico sit
cauterio vulneratus.

DVBIVM LXXIX.

*An qui carnibus vescitur ob præserua-
tionem ab infirmitate quia pīs se oua
& lacticinia ei afferunt documentum;
eximatur à ieiunij obligatione?*

Qui ob præsentem infirmitatem carnibus
vescitur, à ieiunio eximitur. Nam præ-
sentis infirmitatis ratione iustam habet causā **stām.**
plures vescendi, cōcandi, &c.

Exemptus nō est. Quia ex priuilegio carni-
bus in die ieiunij vescitur. Igitur cū huiusmo. **N**on eximi-
di priuilegium contra ius commune sit, stricte tñ.
est interpretandum. Vnde carnis semel po-
terit vesci, sed simul debet à lectione cōmeto-
ne abstinere. Sic Laym. l.4. tr. 8. c. 2. n. 8. Cordu-
ba in sum. q. 14. 3. Bonac. de præc. Ecol. d. vñ. qn. 1.
pñ. 2. n. 3. Reginal. l.4. n. 168. Comitol. in resp.
moral. l.4. q. 46. Gordon. l.6. q. 1. 8. c. 6. & alij.

Est quidē exemptus. Quia de ieiunij essentie
est abstinentia à carnis cap. **S**tatiūmus disf. **E**ximiu-
s. c. p. Non oparet, disf. 3. Ergo quacūque ex plant.
caula qui ad edendas canes dispensatur, dis-
pensatus est simpliciter quoad ieiunium. Ita
Caet. 2. 2. q. 14. 7. a. 8. Nauar. sum. c. 21. n. 2. Azor.
p. 1. l. 7. 6. 10. q. 3. Telet. l. 6. c. 3. n. 4. Henrīq. l. 7. c.
13. n. 13. Filliuc. tr. 27. n. 25. Sanch. l. 1. Decal. c.
19. n. 6. Sanci. in select. d. 5. n. 4. Fagund. præc. 4.
l. 1. a. 2. n. 5. Diana. p. 1. tr. 9. resol. 2. 5. Trull. libr. 3.
Decal. c. 1. dub. 2. n. 7.

Probabilem fatis reor esse primā sententiā,
ut ieiunij præceptū quoad partem seruit, qui **P**robabilis
non potest seruare quoad totum. Attamen **h**oc mīhi
lōge probabiliorē secūdā esse credo. Nō solu-
ta & disp̄sata præcepti essentia, totū præceptū
necessariū soluitur: & contrariū est planē in
intel.

Sectio II. Dubia De Praecepto IV. III

intelligibile, maxime quando obiectum praecepi de se partibile non est, sicut partibile est debitus pecuniarum, & ideo qui non potest solvere totum debitum, partem illustrenet solvere. Ad huc Llamas p.3. Merho c.5. §.2.6. asserit, post declarationem, quā de hac re viua vocie Plus V. fecit, esse luce clarum, quod dispensatus ad elum carnium, à ieunij lege sit liber. Fagund.

D V B I V M LXXX.

Ob præservationem futurae infirmitatis carnibus quis vescitur. Teneturne ieunare iis diebus quies non vult carnibus vesci?

¹⁹¹ ^{Quodlibet.} **C**ertum mihi ad ieunium non teneri eū, qui infirmitas, aut debilitas præsentis intuitorum carnibus vescitur, iis diebus, quibus pro libito à carnibus abstinet. Quia præsens infirmitas, vel debilitas semper est sufficiens ad excusandum à ieunio causa. Quæstio autem est nūm qui ex dispensatione carnes comedit ob futura infirmitatis præservationem, ieunare tenetur iis diebus, quies non vult carnes comedere?

¹⁹² ^{Tenetur.} ^{Prædic.} **T**enetur quidem. Quia à ieunio excusatur cum carnibus vescitur eo quod ieunium cum eū carniumflare non potest: Ergo si in die ieunij vult à carnibus abstineri, nec esset ratione ieiunij infibit ieunandi obligatio. Sic Sanchez l.5. consil. c.1. dub. 30. m.3. Diana p.10. tr. 1. resol. 43. Magaloto. resol. mor. resol. 15. 3. n.5. Trull. l.3. Decal. c.1. dub. 2. n.7.

¹⁹³ ^{Non time.} **N**on tenetur. Quia per abolitam ad elum carnium dispensationem tollitur obligatio abstinenti à carnibus, & à pluribus simul refractionibus. Ergo & obligatio ieunandi tollitur. Igitur si dispensatus d'quo die vult à carnibus abstineri, ieunare non tenetur, cum obligatio sublata fuerit per dispensationem abolitam, & non conditionatam. Si vtratur carnibus, quæ non reuiniscit ex eo quod non vtratur carnibus. Ita Pasqualig. decis. 268. m.3. Leand. m.5. d. 8. g. 35.

¹⁹⁴ ^{Em. his dispensationibus.} **C**um his opinor mei Sancij venia. Nam dicim, ei liberum est ei eligere vnum ex iis, quibus ieunium constat scilicet abstinentiam à carnibus, & non eligere alterum, nempe vnicam refractionem. Consequens paret; nam ea que voluntaria sunt possunt dividiri, & vnum fieri sine alio.

D V B I V M LXXXI.

^{Quidam.} **Q**uis in Quadragesima non potest ieunare nisi oua, ac lacticinia comedendo, eo quod ex aliis cibis sufficientem non habet refractionem: teneturne oua comedere, ac ieunare?

¹⁹⁵ ^{Leand.} **T**enetur plane. Quia præceptum ieunij est principale: Ergo quando aliter seruati non potest, debet cum eū ouorum obseruati. ^{Esch. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. P. II.}

Sic Sanch. l.5. consil. c.1. dub. 32.

Non tenetur. Quia in hoc casu duo concurrunt præcepta ad lethale obligantia, præceptum de abstinentia ab ouis, & lacticiniis: At hoc est vniuersalius cum etiam adolecentes adstringat: Ergo illi debet cedere de ieunij præceptum. Ita Pasqualig. decis. 272. & Sanch. probabile esse docet.

Mea sententia est teneri in eo casu oua ac 397 lacticinia comedere, cum valeat si ieunium ^{Anelora} affluere. Præcepto videmus innumeros vel ^{resolutio} ex Bullæ priuilegio vel ex dispensatione Medici, vel ex nota necessitate ouis & lacticiniis vesci, nec ideo liberos esse ab obligacione ieunij legitur credendum est. Ecclesiæ nolle eos liberari à ieunio, qui habent oua & lacticinia solum ad refractionem, maxime cum ieunij præceptum sit principale. Me cum Fagund. præc. 4. l.1. c.2. m.3. asserens, præceptum de non edendis ouis & lacticiniis solò ad veniale obligare, quod alio ex capite supra reieci. Et Diana p.10. tr. 12. resol. 45. citans Leandrum.

D V B I V M LXXXII.

In die ieunij quis non habet nisi carnes ad refractionem: teneturne eis vesci, ac ieunare?

¹⁹⁸ **T**enetur carnes edere. Quia hoc in casu non alibi habet carnes, tanquam carnes, sed ^{Tenetur} tanquam sustentationis materia necessaria ad quidem ad prandium. Sic Abul. ad cap. 6. Mar. qu. 17. Henr. l.7. c.13. n.17.

¹⁹⁹ **N**on tenetur. Quia edendo carnes minime ille poterit substantiam Ecclesiastici ieunij ^{Non tenetur}, quæ in abstinentia à carnibus, & à pluribus refractionibus consistit. Igitur non tenetur carnes edere ad ieunandum. Ita Fagund. præc. 4. l.1. c.8. n.12. citans D. Thomam, Richardum, Durandum, Nauarcum, Caeratum, Sylvestrum, Rosellam, & Angelum. Azot. l.7. c.17. qu. 7. Pasqualig. decis. 274. Trull. l.3. Decal. c.2. dub. 2. n.7. Sanch. l.5. consil. c.1. dub. 2. n.7.

⁴⁰⁰ **H**anc sententiam probabilem esse crediderim. Nam si edendo carnes soluitur efficiuntur. ^{Hoc probatio} quoniammodo tenebitur ad carnes ^{bilium} edendas ut ieunet, qui eo ipso quod carnibus vescatur, ieunare non potest?

D V B I V M LXXXIII.

^{An} qui solūmodo ad refractionem habet panem & olera, vel fructus: teneatur ieunum feruare, absolute loquendo?

⁴⁰¹ **S**ic, eum qui solūmodo panem habet ad refractionem ieunare non tenetur; quia ^{Questiones} ad congruam sustentationem panis solus non sufficit?

⁴⁰² **T**enetur quidem regulariter loquendo. Quia in quāpluribus regionibus tota refectio fit ^{Tenetur} ex pane fructibus, vel oleribus: qui quidem ^{absolute}, cibi sufficiens vires corpori adlicant: Ergo habens panem, olera, vel fructus in sufficiente ad vnicam refractionem quantitate,

K 2 ieunare

SCOBAR

los: Mor.

V. VI. VII.

ET IV

6

112 Theologiæ Moralis. Lib. XLV.

403 *ieiunare tenebitur. Si Ludou. de S. Juan. q. de ieiun. a. 7. diff. 7. dub. 3. append. 3. Leand. tr. 5. a. 8. q. 42. Leg. Dianam. p. 10. tr. 11. re. 01. 45.*

*Non tene-
tur. Absoleto loquendo non tenetur. Quia eius-
modi cibi ad congruam sustentationem sunt
insufficientes, & in quantitate ad vincam re-
fectionem necessaria valetudini officiunt. Ita
Angles. q. 6. de ieiun. diff. 9. append. 1. Sanch. l.
5. on. fl. c. 1. dub. 15. n. 3. Leand. de Murcia c. 2.
§. 2. num. 48 pag. mili 170. Pasqualig. decis. 27. 5.
num. 1.*

404 *Crediderim, nihil de hoc casi posse genera-
tim, & absoluto definiti. Nam si Magnates, aut
ei, qui debitate & splendide vesci affuerit, it,
non dubito, quin à ieiunij obligatione exime-
retur, ei quidem nimis onerosi. Si autem id
contingat medioeribus statu haud diversitati
ciborum affuetis, non difficile admodum forte
eis habentibus panem & olera, vel fructus ie-
junare indicos, vnde adstringi hosce lege ieiunij
non dubitarim.*

D V B I V M LXXXIV.

*Tenentur ne Domini die ieiunij famulus au-
gere portionem, (que alias sufficiens
non est) vt ieiunare va-
leant?*

405 *Non nulla suppono. Si ita tenuis sit portio eis à domino affi-
gnata, vt cum ea sustinere ieiunij mortuam
nequeant, nec habent aliud unde congrue
prandere valeant. Hoc enim in casu eos pauci-
peribus comparo, quibus non est refectio suf-
ficiens ad ieiunandum. Quæstio vero est, num
in hoc casu teneantur Domini si possit, fa-
mulis augere portionem, vt ieiunare queant?*

406 *Tenentur plane. Tenentur quidem. Quia ad eos atinet spiri-
tualis famulorum cura, vt legem impleant
ieiunij, sicut pertinet ad eos sollicitudo, vt Sa-
cramentis suscipiendis dent operam, quando
Ecclesiæ instar præceptum. Sic Angl. de ieiun.
q. 6. diff. 9. Ludou. de San. Juan. art. 7. diff. 7.
dub. 1. append. 2.*

407 *Non tenentur. Quia ex iustitia non, ex hac
enim non tenentur nisi ad id, in quo conve-
nerunt: nec ex charitate, cum non sint in ali-
qua necessitate constitutio: nec ex alio capite:
Ergo. Ita Pasqualig. decis. 27. n. 3. Leand. tr. 5.
d. 8. q. 47. Vega p. 1. sum. c. 14. casu 1. 6.*

408 *Autoris sententia. Ego autem sic questioni respondeo. Si domi-
ni cum famulis conueneré, vt quotidianus
eis vixus reddendus esset sicut filios familiæ:
tenebitur dominus famulo ieiunanti prouidere
sufficientem ad ieiunij sustinenda refe-
ctionem. Si verò certa portio eis fuit affig-
nata pro diebus singulis, & vt vulgariter expli-
cem, Si son ciados de racionalada para cada
dia: portionem non tenetur die ieiunij aug-
ere. Non enim famulo prouidere dominus de
cibo simpliciter, sed iuxta pacem & conuen-
tionem cum eo factam debet.*

QVÆSTIO INCIDENS.

*Num si coniugibus ieiunium im-
pediat, ne sibi inuicem red-
dant debitum, teneantur à ie-
junio abstinere?*

409 *ERTVM existimo, non teneri hosce
ieiunare, rogito autem, num teneantur
à ieiunio abstinere, si ieiunium non tenetur
impedit, ne inuicem debitum reddere abstinere
queat: Non tenetur abstinere à ieiunio. Quia ieiunio
diebus ieuioribus nō debent dilitiarum actibus
date operam. Sic Paludan. in 4. dist. 15. q. 4.*

*Teneri non ieiunare videntur. Quia præ-
ceptum reddendi debiti est iustitia ac naturale
dignum: Ergo præferendum præceptum ieiunij hu-
mano, ad temperantiam pertinenti. Ita Caet. nō tenetur.
sum v. ieiunium c. 3. Armil. n. 4. Nauat. sum. c. 21.
n. 16. Sā. n. 9. Sanch. l. 9. de matr. d. 3. m. 10. Fa-
gund. præc. 4. lib. 1. c. 8. n. 18. citans Philiarcum,
Medinam, Ledefmā. Lessi l. 4. c. 2. n. 4. Bonac.
d. v. de præc. Eccl. q. 1. par. vlt. n. 3. Pasqualig.
decis. 28. plures referens.*

*Hanc sententiam veram vnicce esse credi-
derim, nec enim prima solido nitor funda-
mento. Abstinere enim à deliciarum licitum Ho. via
vñ in die ieiunij consilium salubre quidem verum est
est: ut reddere debitum coniugi postulanti puto.
est iustitia præceptum?*

D V B I V M LXXXV.

*An vxor teneatur ad ieiunandum, ob rixas
cum marito præcipiente ex rationabili
causa, vt non ieiunet vitandas?*

410 *Excusatatur proculdabio vxor à ieiunio ob
viri præceptum, si excitandæ essent alias sum. que
discordia vel rixa. Quia præcepta posuita sunt,
cum tanto dispenso non obligant.*

*Non tenetur. Quia vxor sciens, si sine in-
commodo à marito excogitato ieiunare po-
test, implens quod Ecclesia præcipit, non vi. tur.
detu scandali, sive rixarum actuum occasio-
nem exhibere; vnde scandalum marito erit
impudicum. Sic Paludan. 4. dist. 15. q. 1. 1. Sanci.
in select. d. 5. 4. n. 26.*

*Tenetur à ieiunio abstinere. Quia maritus
rationabiliter imperat, & vxor irrationabiliter
refusa est à præcepto eximit. Ita Leand. tr. 5. d. 8. plane.
q. 5. 1. Pasqualig. decis. 28. n. 3.*

*Mea sententia est, vxorem non tenetur à
ieiunio abstinere ob mariti scandalum quan-
do ille abque causa id rationabili præcipit, refutatio.
Tunc enim scandalum ex mariti malitia dicit
ottum. At si rationabili ex causa id imperet,
(sicut, ob aliquā illarum, quæ communiter
à Doctoribus afferuntur, vt quis sit ab Eccle-
sia præcepto liber) tenebitur vxor obire. Et
non aliud posse existimo ab Authoribus pro
prima sententia adductis sustineri.*

D V B I V M

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 113

D V B I V M LXXXVI.

An fœmina nubere è proximo intendens, si ex ieiunio formam timeat notabiliter obscurandam, possit absolute à ieiunio abstinere?

⁴¹⁶ **A**bsolute potest. Quia formæ deturatio
nabile reputatur, quo offici si fœmina timeat, lex ieiunij non obligat. Sanch. l. 9. de matr. d. 3. n. 12. Fagund. rec. 4. l. 1. o. 8. n. 18. Molfes. p. 1. sum. tr. 1. o. 6. 4. n. 46. Sanci. in scel. d. 54. n. 25. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub. 7. n. 25. Lopez p. 2. Infr. c. 111.

⁴¹⁷ Non potest absolute à ieiunio excusari, sed sed folum quando id, experimento duce, for-
man notabiliter deturatum esse videa-
tur; vnum enim, vel alterum ieiunium formæ
noxiæ non est, sed potius non fœminæ
redit clarior. Igitur non liberatur absolute
mulier à lege ieiunij conseruanda pulchritudinis ex ratione. Ita Pasqualig. decis. 3. 8. 5. per
itam. Eum sequitur Leand. tr. 5. d. 8. q. 3.

⁴¹⁸ **S**existimo fœminæ ab aliquibus Ecclesiæ iei-
unis, non ab omnibus excusari, nisi forte sit
tam delicate complexionis, vt à quocumque
ieiunio forma speciositas notabiliter of-
fendatur. **Q**uia regulariter loquendo vnum
vel alterum ieiunium non potest notable for-
mæ detrimentum impire. Vnde affero de-
bere eam in vigiliis ieiunare, in quatuor tem-
poribus vnum sicutem ieiunium inire; in Qua-
dragesima bis aut ter in hebdomade Ecclesiæ
præceptum obseruare.

D V B I V M LXXXVII.

*An si prægnantes, vel lactentes adeo sint
robustæ, ut unicaræfectione meridiana,
& refætiuncula vespertina valeant se,
& infantibus sustentare, teneantur, iei-
unium inire?*

⁴¹⁹ **V**idimus scel. 1. prægnantes & lactentes
communiter non affixi ieiunij lege.
Quia nequeunt vnicaræfectione sibi & in-
fantolo sufficienter de alimento prouidere.

⁴²⁰ **T**enentur quidem ad ieiunium. Quia cestat
ratio excusationis, & quasi non prægnantes
ac lactentes reputantur. Sic Abul. ad cap. 6.
Mat. q. 146. Calet. sum. v. ieiunium. c. 3. & 2. 2.
q. 147. a. 4. Syluest. v. ieiunium. q. 9. Graff. p. 1. l. 2.
c. 37. n. 44. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 8. n. 14. Philarc.
de offic. Sacer. to. 1. p. 2. l. 3. c. 2. 3.
Non tenentur. Quia lex ad ea, quæ acci-
dunt, re frequenter affolent, adaptatur, leg. ex his, &
iunia. leg. Nam ad eas. ff. de legib. Igitur cum prægnan-
tes, & lactantes communiter ieiunare non va-
leant absque infantuli incommodo, ut vñus
Ecclesiæ approbat; omnes possunt ejusmodi
fauore vñi. Ita Molfes. 10. 1. sum. tr. 1. o. 6. 4. n. 40.
citans Paludanum, Gabrielem, Nauarrum, Re-
ginaldum, Angles, Dianam, Trullæ, & Pasqua-
Eccb. & Mend. Theol. Moral.. Tom VI. P. II.

lig. quos refert, & sequitur Leand. tr. 5. d. 8. q.
35. Richar. de Mediau. in 4. dist. 15. art. 3.
ques. 4.

Profecto si aperte constat, aliquam ita el-
se robustam, ut semel capiendo cibum, & sibi ⁴²² *An Eloris*
ac pueru valeat sufficenter prouidere; tunc *resolutio*
eam à ieiunio gerendo ego non excusarem.
Atamen quia id raro aut nunquam potest
evidenter constare, existimo nunquam non
excusandas.

D V B I V M LXXXVIII.

*An prægnanti, ac lactenti sit licitus abso-
lute in die ieiunij carnium vñus?*

⁴²³ **N**on est licitus absolutè. Quia si robustæ
sint satis, & cibis non prohibitis vñ-
cetes, quoties libuerit, sufficenter sibi ac infan-
tulis prouident, non appetet sufficiēs ratio, vñ-
de licetia huiusmodi honestetur. Sic Bonac. de
præc. Ecel. d. v. t. q. 1. pun. vi. n. 3. Tolet. l. 6. c. 4.
n. 1. Angl. q. 6. de ieiun. diffi. 7. Basile. v. ieiunium
2. n. 6. Ludo. de San. Iuan. a. 7. diffi. 6. append.
3. Geti. v. ieiunium. n. 6. & v. Infrim.

Absolute est licitus. Quia cœmpter cibo-
rum quadragesimalium qualitas & debilitatem ⁴²⁴ *Et licitus*
fœminæ prægnantiæ, & lactenti ingerit, & in-
fantulis solet esse noxia. Ita Funes in spec. p. 3.
c. 2. n. 6. & alij, quos presso nomine Bonacina
referunt.

Ego autem existimo, prægnantes posse, imo ⁴²⁵
debere carnis vñus, quando eas vñem-
perant; quia ex abstinentia posset in-
fans periclitari. At si prægnantes, vel lactentiæ
sint valde robustæ, nō video vñdēnā eis licet
carnibus vñi. Secus duxerim, si sint nimis deli-
catæ complexionis. Vel si licet robore pollent,
duos simul lactēt infantulos. Quia tunc ob-
magnum cibi indigentiam solidiori poterunt vñi
alimento. Imo etiam si vñicum lactaret infantulum,
si præter consuetudinem debilis appa-
reret.

D V B I V M LXXXIX.

*An Artifex adeo robustus, ut simul possit
artes laboriosas exercere, & ieiunare:
teneatur ad id?*

⁴²⁶ **C**ertum est eos, qui artes laboriosas exer-
cent, vñ. gr. agricultas, fabros ferrarios seu *Statu* que-
lignarios &c. à ieiunio eximi. Quia præceptū fœminis.
ieiunij cum tanto incommodo non obligat.
Quæsternim autem, an qui adeo est robore
pollens, ut simul valeat artes laboriosas exer-
cere, ac ieiunare, ad id teneatur?

Ad id teneatur. Quia solū defatigatio, qua ex ⁴²⁷
laboro afficitur artifices, eos à lege ieiunij li- *Ad id te-*
berat: Ergo si robustis defatigatio non adest, *natur.*
sed facile labori accingit, non est, vñde excu-
sari valeat. Sic ad cap. 6. Mat. q. 143. Reginald.
l. 4. n. 216. Medina C. de ieiun. q. 9. docens ha-
bentes caſtam ad non ieiunandum, non de-
bere recedere à præcepto de abstinentia in die
ieiunij, vñtra quod recedere eis permittitur.

K 3 Ad

114 Theologiae Moralis Lib. X LV.

428 Ad id non tenetur. Quia lex absolute exi-
mit à ieunandi obligatione eos, qui artes la-
boriosas exercent: Ergo neminem huius ge-
neris obligat. Nam quod aliquis adeo robustus inueniatur, ut simul possit artes illas exer-
cere, ac ieunare, per accidens est, & de raro
contingenti, quod lex non respicit. Ita Pas-
qualig. dec. 290. n. 4. Leand. tr. 5. d. 8. q. 6. i. &
alii communiter.

429 Probabiliterem hanc sententiam esse credi-
derim. Nec enim verum puto robustiores fa-
cilius posse labori incumbere, ac simul ieunare.
Nam robustiores abundantiori alimen-
to assolent indigere: & si pro aliquo tempore
valeant laboris, ac ieunij sustinere molestiam:
tandem fortasse magis quam debiliores defi-
cient.

431 Aque probabilem hanc crediderim esse
sententiam. Imo ut probabiliorum eā esse aſ-
ſimilarem efficaci me allici ratiōne proſteor. babilēm.
Nam siue indultū sit, siue declaratio, ille tex-
tus Eugenij. Quia de iis, qui artes nempe de
fabriferrariis, aut lignariis, agricultis, foſſori-
bus, ac ſimilibus non poterat eſſe dubium,
num ad ieunium obligarentur, cum de ſe co-
ſtet, ad id minime teneri. Aliis ergo Artifici-
bus ſubleuandis debuit indultum imperti, aut declaratio Pontificis adaptari.

D V B I V M X C I.

*An futores excusentur à ieunij obliga-
tione?*

D V B I V M X C .

*An Eugenij IV. declaratio, aut indultum
excusans Artifices artem suam exercen-
tes à ieunij obligatione, compre-
hendat eos, qui artes laboriosas non
exercent?*

430 **N**on comprehendit niſi eos, qui laborio-
ſas exercēt artes. Quia expreſſe id declarat indultum, quod in *Compendio priuilegiorum
Fraſrum Minororum*, v. *ieunium*, p. 2. his verbis
refertur: *Idem Eugenius declarauit, quod Arti-
fices laboriosas artes exercentes, & rufici,
ſiue diuites ſint, ſiue pauperes, non tenentur ieunare
ſub precepto peccati mortaliſ.* Et quod ab-
ſolui poſſunt, & induci ad elemosynas, & alia
bona facienda. Ergo ſolum hoc priuilegio, ſue
declaratione excufantur Artifices, qui laborio-
ſas artes exercent. Sic Doctores, qui Sartores,
Barbitonſores, Pictores, & alios haud laborio-
ſas exercentes artem, legi ieunij ſubiici do-
cuere, quos ſuis exponam locis. Interim acci-
pe Abulensem ad cap. 6. *Mat. q. 143.* Angles
q. 6. de *ieun. diff. 10. apend. 1.* Azorium p. 1. 1. 7.
c. 17. q. 8. Reginaldum 1. 4. n. 216. *Filiuclum tr.*
27. n. 17. *Laymanum* 1. 4. tr. 8. c. 3. n. 3. *Tanne-
rum* 2. 2. d. 3. q. 3. *dab.* 5. n. 10. 2.

431 Comprehendit omnes Artifices, licet artes
laboriosas multū non exercent. Quia grauiſſimi
Doctores Pontificis indultū, ſeu declaratio-
nem referentes, nullam de laboriosis arti-
bus geſſere mentionē, ſed absolute dicunt, Eu-
genium declarat ſolitos eis à ieunio *Arti-
fices, ſeu opifices suas artes exercentes.* Ita Nauar.
ſum. c. 21. n. 6. Leander tr. 5. d. 8. q. 6. 9. *Fagund.*
prac. 4. 1. c. 8. n. 15. & 16. *principie in 2. edit. vbi
hac adiicit verba: Et quannus Joan. Sanchez
P. Ledesma, Graffis, Vega, Toletus, Leſſis, Villa-
lobus, & *Filiuclius*, Sartores, & Barbitonſores non
exiſtent ob exiguum laborem, quem habent: tamē
non video rationem, ob quam non excufantur, cum
Artifices, & opifices excufet Eugenius IV. & cū
Papa eos excufet, contra rationem videtur, velle
eos ad ieunium obligare. *Ledesma p. 4. q. 17. a. 2.
dab. 9. Sā v. ieunium. n. 9. Machad. 10. 2. 1. 6. p. 8.
tr. 7. docum. 5. n. 5. & tr. 8. docum. 8. n. 2.* Cenſent,
hanc sententiam eſſe probabilem Pasqualig.
decif. 307. n. 3. Diana p. 8. tr. 8. refol. 55. & p. 10.
tr. 15. refol. 37. *Henriq. in ſum. ſed. 16. q. 27.**

433 **N**on excufantur. Quia ſedentes artem la-
boriosam minime exercent. Sic *Angl. qu. 6. de ieun.
diff. 10. a. pend. 1. Llamas p. 3. 1. 5. 8. ſuntur.*
2. 1. *Luis. Turrian. ſum. part. 1. cap. 256. *dub. 16.
concl. 1.* Cetetanus citatur à *Fagundez vbi
infra.**

Excufetur planè. Quia quamuis ſedentes
laboriosam minime exercent, magnum ta-
men conatum adhuc manibus, brachiis, quidem
eribus, ac pedibus. Ita *Azor. lib. 7. c. 17. qu. 8.
Leſſi. 1. 4. 6. 1. *dub. 6. n. 4. 3.* *Trull. 1. 3. *Decal. cap. 2.
dub. 7. n. 7.* *Pasqualig. decif. 296. n. 2.* *Quinta-
nad. de *Inbil. e. 8. n. 17.* Diana p. 1. tr. 9. refol. 7.
Fagundez. *prac. 4. libr. 1. cap. 8. numer. 15.*
Sanchez lib. 5. *confiſ. cap. 1. *dub. 7. num. 5. & alijs.*****

Hoc plane probabilius. Liceat enim Eu-
genij declaratio non extaret, ars conſiendi
calceos, ſi pro maiori, vii affolat, diei parte
exeretur, admodum laboriosus eſt.

D V B I V M X C I I .

An adſtrigantur Sartores legi ieunij?

436 **A** dſtriguntur quidem. Quia hoc exercitū
nō exhausti vires cum à ſedente fiat la-
bore perficiunt. Sic *Abul. ad cap. 6. Mat. q. 143.
Azor. p. 1. 7. c. 17. q. 8. *Filiucl. tr. 27. n. 17. Mol-
fet. 1. ſum. 1. 1. 0. 6. 4. 2. 4. 3. Raguti. in *Vafe Ec-
cl. diſo. *prac. 7. q. 3. 0. n. 9. Leſſi. 1. 4. c. 2. *dub. 6. n.
4. 3. Tolet. 1. 6. c. 5. n. 4. Sanchez. 1. 5. *confiſ. 1. *dub.
7. n. 7. Trull. 1. 3. *Decal. c. 2. d. 7. n. 9.********

Non adſtriguntur. Quia integrum diem
inſumunt, imo & partem non modicam
noctis in uestibus ſuendis cum magna celeri-
tate. Ita *Fagund. *prac. 4. 1. 1. 0. 8. n. 15. & 16. Sā
v. ieunium. n. 9. Machad. 10. 2. ſum. 1. 6. p. 8.
tr. 7. docum. 5. numer. 5. *Henriq. ſum.
ſect. 16. q. n. 27.* Et probabilem eſſe do-
cent Diana pari. 10. tr. 15. refol. 37.
Azor. Sanchez, Trullench, & Pasqualig. de-
cif. 296.**

Profecto licet Sartores tota die ſuo minifte-
rio operā non impenderet, licet nimim non
vigilarēt, non mediocrem ego reputare labo-
rem, tot horis addici ſedili. Igitur totius diei, eſſe
imo alicuius partis noctis in conſuendis uesti-
bus ſufficiens plane erit, ut à legi ieunij
exi

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 115

eximantur. Attamen non ideo magistros inci-
dentes vestes (idem dixerim de futuribus inci-
dentes calceos,) & non conuentes liberos di-
xerim a ieunio, nec per Eugenij declaratio-
nem. Quia exissimo Pontificem supponere,
maiorum diei partem esse in ministerio con-
sumendam, quod regulariter in vestium, aut
calciorum incisione non accidit. Si autem acci-
deret aliquando eos assererem, a ieunij ob-
ligatione esse etiam immunes. Didici a Fa-
cundio.

D V B I V M X C I I I .

*An Pictores, & Barbitonforos teneantur
ieunare?*

⁴¹⁹ T enentur quidem. Quia adeo facile ex-
T enentur ministerium, ut facile valeant ei ie-
manentes incumbere. *Sic Fulliuc. tract. 27. num.*
17. Lessi lib. 4. cap. 2. dub. 6. num. 4. 3. Layman.
lib. 4. art. 8. cap. 3. numer. 3. Tolet. libr. 6. cap. 4.
num. 3. de Barbitonforibus. De Pictoribus vero
*Sic Azor. Angles. Molfet. Tolet. Layman. Bo-
nac. Tanner. Sanchez. Fulliuc. Reginald. &
alij citati a Pasqualigo decisione 306. Sancius in
feld. d. 5. num. 6. Sylvi. 2. 2. 9. 14. 7. art. 4. Lessi.
ibi supr.*

⁴²⁰ Non tenentur. Quia intuitu priuilegij, aut
declarationis Eugenij omnes Artifices suam
artem exercentes eximuntur. *Sic de Barbi-
tonforibus. Ledesm. 2. part. quart. question.*
17. articul. tert. dub. 9. Fagundez. precept.
quart. libr. prim. capit. o. t. au. numer. 15. & 16.
*S. verb. ieunium 9. & alij. De Pictoribus ve-
ri. Fagundez numer. 16. Pasqualigo decision.*
296. numer. tert. & quart. Ledesm. 2. part.
quart. question. 17. articul. tert. dub. 9. S. a.
Sylvi. Tabien. Maior. apud Machad. libr.
secund. part. quart. tractat. 4. docum. I. num. 2.
Diana part. 10. tractat. 15. resolut. 37. citans
Leandrum.

⁴²¹ Ego autem existimo, non teneti unum, &
alterum ieunare, dum per integrum diem, vel
maiorum ipsius partem suam artem exerceant.
At Barbitonfor. aut Pictor, qui solùm per ali-
quam diei partem vacant ministeris, non exi-
muntur ex indulto, vel declaratione Eugenij,
supponentis, Artifices a ieunio eximendos
debete tota, vel maiori diei parte suis mini-
steriis incumbere, ex quo non mediocris mo-
lesta ieunanti accrescit. Alias enim posset
verificari indultu, vel declaratio de op-
ificibus, qui per unam solummodo horam
suo muneri incumbunt, quod nemo dicti-
tabit. Porro qui in Barbitonfere totius diei,
vel majoris eius partis laborem requiro, non
tanti temporis instantiam in Pictore præscri-
berem. Quia ars haec intensam requirit men-
tis attentionem, quæ spiritus atterens, corpus
ipolorum subfido adeo priuat, ut egeat a ieu-
nio libertum reparari.

D V B I V M X C I V .

*An Lanarij, Pictores, Fullones, Sculpto-
res, Argentarij, Textores vitta Seri-
ce, lance, vel lance, qui panes co-
quunt Aurifex, Figuli, & atij humasmo-
di Opifices excusentur a ieunij obli-
gatione?*

Non excusantur. *Quia horum omnium artis,*
licet ei tota die inseruant, haud grauem
corpori molestiam ingerit, vnde necessaria sit
sanctur. multiplex refectio. Sic Pasqualigo decision. 406.
Luis. Torrian. part. 1. summ. cap. 56. dub. 16. a
conclu. 1.

Excusantur quidem. *Quia Argentarij, Au-
rifex &c que ex vsu mallei, & simae, & ex di-
turnitate laboris, & attentione mentis neces-
saria, magnum corpori laborem ingerunt. Ita*
Pasqualigo decision. 302. Azor. Reginald. Trull.
*Molfet. Bonac. Fagundez, quos refert, & se-
quitur Leander tractat. 5. dub. 8. question. 73.*
*Sculptorum autem labor tota die ministerio in-
cumbeantur vites quidem haud leuiter atte-
rit. Ita Fagundez pra. pt. 4. lib. 1. cap. 1. num. 16.*
Trull. ach. lib. 3. Decalog. cap. 2. dub. 7. numer. 9.
*& alij communiter. Textores vitta serice, la-
næ, aut lance si per totum diem, & partem*
*noctis de more laborent per Eugenium exi-
muntur, tunc enim Opifices. Ita Azor. Regi-
naldus. Molfchus. Trullench. & Bonacina apud*
Leandrum tractat. 5. dub. 8. question. 75. absoluere,
& sine distinctione omnes textores a ieunio
*eximentes. Demam Fullones. Lanarij. Picto-
res, & qui furnariam artem exercent, aut pa-
nes coquunt, a ieunio excusantur. Quia om-
nes hi generali nomine Artificium in Eu-
genij declaratione comprehendentur. Ita*
Pasqualigo decision. 298. Azor. lib. 7. cap.
*17. question. 8. Reginald. Bonac. & alij a Pas-
qualigo citati.*

*Cum his opinor, asserens hosce omnes Opifi-
fices si tota die laborent operam proculdu. Idem affero.*
*bio Eugenij aut gaudere indulto, aut declaratio-
ne comprehendendi.*

D V B I V M X C V .

*An mulieres lin eam suppelleat, tene-
dentes, aut post ablutionem compli-
cantes, eximantur a lege ieunij, si
solummodo partem notabilem diei in
hoc exercitamento insunt, non diem
totum?*

Eximuntur quidem. *Quia actus lauandi*
magnum virium conatu requirit: si autem
*huic exercitio accedat preparatio earum re-
rum, quæ necessaria sunt ad ablutionem, &
post illam expansio, ac collectio pannorum;*
*maximus, præcipue in feminis, labor estima-
tur anterens ieunandi obligationem. Certe*
quando linea supplex iam mundata com-

K 4 plieatur

116 Theologie Moralis. Lib. XLV.

plicatur ad hoc labor notabilis est. Quia in ea extendenda, ac premenda, vt est opus, non leuis conatus requiritur. Vnde hoc quoque exercitium etiam post ablationis diem, tollit ieiunij obligationem. Sic Palqual. *decision*, 304. n. 2. *¶* 4.

446 Non eximuntur. Quidam si partem solummodo notabilem, non totam diem, aut maiorem illius partem huic ministerio impendant, non reputatur eorum labor adeo magnus, vt a lege ieiunij eximi debeat, maximè cum mulieribus hisce vulgaribus agitatu sit hoc ministerium, quod magna dexteritate, ac facilitate exerunt. Ita Diana p. 10. tr. 16. *resol*. 76. Leander tr. 5. d. 8. q. 82.

447 Ego quidem sic questioni respondeo. Si in *Reolutio* hyeme hoc ministerium exercetur, eximuntur a lege ieiunij, etiam si tota die non incumbant labori, sed partem solum notabilem insument. Quia ex frigoris cruditate modico labore accedente, non medica molestia resultat. Si vero non in hyeme, sed alio tempore ministerio huic debet operam, vt a ieiunio eximantur, debere maiorem diei partem in ministerio insumere affirmo. Demum haud dubium mihi, quin ieiunare teneantur, que solum plicandis pannis dedere operam. Quia huius exercitij labor leuis est, & in illo breuis diei pars insumi a solet. Certe si huiusmodi exercitium sufficeret ad liberandas foeminas a lege ieiunij, a fortiori esset sufficiens quodcumque aliud domesticum ministerium, quale est, neque in quo multoties totam diem foeminae insument. At hoc, vel aliud simile non excusat a ieiunio. Auctore Sanchez libr. 5. *consil. cap. 7. numer. 7.* Ergo minus illud excusabit.

DVBIVM XCVII.

An qui artes laboriosas exercet non ex officio, vel indigentia, sed diuerticuli causa, excusat a ieiunij obligacione?

Non excusat. Quia cum indigentia, vel officio labor non obligat, sed *lummodo* labor, vel exercitamentum illud *causa* diuerticuli assumitur in die ieiunij: debet quis a diuerticulo abstinere, vt pracepto satisficiat. Sic D. Thom. in 4. *dist. 15. queſ. 3. art. 2. queſ. iiii. 4. ad 3.* D. Antonin. p. 2. *tr. 6. cap. 2. §. 6.* Gabriel. in 4. *dist. 16. queſ. 3. art. 1. no. ab. 4.* Angel. *verb. ieiunium, numer. 15.* Armil. *numer. 4.* Durand. in 4. *distinct. 15. queſ. 10. numer. 6.*

Excusat equidem. Quia non excusantur qui artes exercent titulo indigentiae, (hoc *Excusat.* enim titulo minimè excusarentur diuices, qui non ex indigentia, aut officio ad victimam comparandum, sed diuerticuli causa laborant,) sed ex labore corpus affligit, indigens quidem virtutem reparacione. Si ergo diues ei ministerio incumbat, quod ieiunij non subeat legi, & que a ieiunij lege erit immunit ac ille, qui ex indigentia laborat. Ita Nauart. *summ. cap. 21. numer. 16.* Sylvest. *verb. ieiunium, queſ. 9. numer. 24.* Toletus *libr. 6. capit. quart. numer. tert.* Lessius *libr. quart. capit. secund. numer. 22.* Azor. *part. prim. libr. septim. capit. 17. queſ. oclau. Reginald. libr. quart. numer. 213.* Sanchez *libr. quint. Consil. dub. septim. numer. quart.* Sancius *in selec. dubio 54. numer. 14.* Fillius *tractat. 27. numer. 120.* Fagandez *praecept. quart. libr. prim. cap. 8. numer. 15.*

Probabiliorum hanc sententiam esse existimo. Nam in dispensatione, seu declaratione *Probabilium* Eugenij expresse dicitur legem ieiunij non comprehendente eos, qui artes exercent, *Sive diuices sint, sive pauperes.* Verbum autem illud diuices idem est, ac ij, qui non ad inopiam subleuandam, sed ad animi diuerticulum, corporisque exercitamentum artes exercunt.

DVBIVM

DVBIVM XCVI.

An sint a lege ieiunij exempti characterum Compositores, in Typegraphica Officina?

448 *Status questionis.* Ceterum mihi Typographos praelum torquentes, aut attramentum ministrantes immunes a ieiunio esse. Quia ex ductione ac reductione preli robustae admodu vires laxantur. Quodherim autem, num characterum compositores a lege ieiunij sint etiam exempti? Exempti non sunt. Quia in hoc exercitio nullus ferè interuenit ingenij, & corporeus labor nimis est moderatus, cum absque villa corporis fiat agitatio. Sic Gordon. *libr. 6. q. 18. cap. 6. §. Secunda excusans. Palqual. decisi. 309. n. 1.* Trull. *l. 3. Decal. cap. 2. dub. 7.* Diana p. 4. *tr. 7. resol. 134.*

450 *Sunt exempti.* Sunt a ieiunio exempti, si tota die laborent. Quia licet labor ingenij sit modicus, labor corporalis ex continuatione per totum diem, & partem noctis notabilis proculdubio est. Ita Machad. *t. 2. l. 6. p. 8. docum. 4. n. 2.* Quem sequitur iam Diana, prudenter mutato consilio, *part. 8. tr. 2. dub. 7. resol. 56.* Leander *tr. 5. d. 8. queſ. 88.*

451 *Ceterum mihi oculato testi characterum Hoc mihi compositores sufficiente plane labore affici, vt ceterum, a ieiunij lege liberentur. Accedit namque*

Sectio II. Dubia, De Præcepto IV. 117

D V B I V M X C V I I I .

An qui excusantur à ieunij lege ex causa laboris, teneantur ieunare illis diebus, in quibus vel ob festi religionem, vel ob pigratiam cessant laborare?

*T*enenetur quidem, nisi ex labore præterito debilitate afficiantur, aut præsentant probabilitatem ieunium fore causam, ut die sequenti laborare non valeant. Quia huiusmodi debilitas communiter ex uno aut altero ieunij die timeri non potest. Sic Angles ques. 6. de ieun. difficult. 10. dub. 1. Medin. libr. 1. summ. capit. 14. §. 10. Reginald. libr. 4. numer. 114. Filiucus tractat. 27. numer. 121. Manuel. part. 1. summ. capit. 24. numer. 1. & 2. Sancius in select. dub. 5. 4. numer. 15.

*M*inime tenentur, licet præfata debilitas ex labore, labore præterito, vel inepitudo ad faturum non timeatur. Quia durum plane videtur, huiusmodi Artifices, qui nunquam soliti sunt ieunare, uno, vel altero die, quo operam intermittunt, ad ieunium obligari. Ita Fagundez præcept. 4. lib. 1. cap. 8. num. 16. A zor. lib. 7. cap. 17. ques. 8. Diana part. 1. tractat. 9. resolut. 9. Sanch. lib. 5. Conf. cap. 1. dub. 7. num. 10. Bassæus verb. Iuuen. 2. numer. 7. Trullench. libr. 3. Decalog. cap. 2. dub. 7. numer. 8. Pasqualigus de. ieiun. 29. 1. numer. 1. Ioann. Henriquez summ. section. 16. question. 18.

*L*icet huiusmodi Artifices una vel altera die non laborent, eos absoluere à ieunij lege liberos esse credo, sufficientem excusationis causam reddente labore præterito, ex quo debilitas, & futuro ex quo inepitudo semper proculdubio timeatur. Moneo tamen, veram esse nostram sententiam, si operarij una, vel altera die à ministerio cessent ob festum occurringens, vel ob aliam causam: non autem si cessatio longior esset, tunc enim diebus intermedii, excepto primo, & vltimo tenentur ieunare. Adnoto præterea, Artifices operis non laboriosi excusari quidem à ieunio eis diebus in quibus laborant, ex indulto, aut declaracione Eugenij, non vero diebus, in quibus labore non dant operam: nam cum ex modico labore prælapsi defatigati non sint, nec ad modicum seu leuen futurum opus debilitas non timeatur, video vndenam eos si die ieunij non laborent, eos ab eius obseruatione valeam excusare.

D V B I V M X C I X .

An pedestre iter leucarum trium sufficiat, ad tollendam ieunij obligationem?

*S*uppono ex section. 1. iter pedestre continuum à lege ieunij excusare, minimèque

ei adstringi, qui tota die pedestri operam dat itineri. Quia nimirum corpus defatigatur, & debet iterata refectione reparati. Quæsierim vero, an sufficiat trium leucarum expeditio ad tollendam ieunij obligationem?

*S*ufficit quidem. Quia præscindendo à quæscumque circumstantiis septem aut octo milliaria sufficiunt, ut corpus ineptum ad ieunium reddatur, nimirum enim commouetur, & debilitantur membra: ergo efficacius à ieunij lege soluat trium leucarum, seu non em milliarum expeditio. Sic Pasqual. eccl. 113. num. 4. Sanchez lib. 5. Conf. dub. 10. numer. tert. docens non excusari à ieunio illum, qui iter ageret pedestre per vnam leucam cum dimidia. Ergo clare innuit excusari, si iter non ita breve pedes conficeret, nempe si trium leucarum tererer spatium. Leander tractat. 5. d. 8. question. 95.

*N*on sufficit, sed requiritur iter esse quindecim saltem milliarum, seu leucarum quinque. Quia minoris distantia iter non afficit corpus ut viatori liceat legem ieunij non implere ad illius subleuationem. Ita Fagundez præcept. 4. lib. 1. cap. 8. num. 17. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 17. q. 9. Bonac. de. prec. Eccl. d. vltim. q. 1. punct. vltim. numer. 1.

*E*go autem primam eligens sententiam, alsero non sufficere iter pedestre septem aut octo milliaria, ut Pasqualigus docet, nec ne placitum celsarium esse quinque leucarum distantiam: sed sufficere, & esse omnino necessarium, præcisus aliis circumstantiis, iter trium leucarum, ad tollendam ieunij obligationem. Nam huiusmodi distantia requiritur, ac sufficit, ad ingredendam corpori eam lassitudinem, quæ requirat multiplici refectione auferri.

D V B I V M C.

An iter pedestre voluntarium tollat ieunandi obligationem?

*N*on tollit, si iter necessitate non sufficiatur, aut saltem commodè diffiri non potest. Quia qui merè voluntarium sufficit iterineris labore, quem poterat diffiri in aliud diem, videtur etiam sufficere illius diei ieunandi obligationem. Sic Gabriel in 4. dist. 15. question. 3. Paludan. q. 1. dist. 4. num. 10. Duran. question. 10. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 17. question. 9. Lessius lib. 4. cap. 2. numer. 43. Reginald. libr. 4. num. 217. Filiucus tractat. 27. part. 2. num. 125. Trullench. libr. 3. Decalog. cap. 2. dub. 7. Toletus lib. 6. cap. 4. num. 2. Villalobos tractat. 23. difficile. 4. numer. 10. Layman. libr. 4. tractat. 8. capit. 3. numer. 4.

*T*ollit quidem. Quia ieunij præceptum non prohibet iter pedestre: ergo voluntarie potest tollit qui suffici à quocumque, & ieunium non obligat, si labor iterineris sit cum eo incompatibilis. Ita Sanchez Conf. cap. prim. dub. septim. num. 16. & 17. Manuel summ. part. prim. capit. 23. numer. prim. Ortiz. summ. capit. 19. numer. 12. Bonac. præcept. Eccles. dub. vltim. quæst. 1. punct. vltim.

ultimo. num. 11. Lublin. verb. leu. ni m. cap. 5. Bas-
sous verb. leu. num. 1. num. 7. Ledesma 2. libr. 4.
ques. 17. art. 3. prop. 2. Viguer. in it. Theol. cap.
7. §. 3. Sà verb. leu. num. 9. Medin. lib. prim.
summ. capit. 14. Paragraph. v. Sancius in se-
lect. dub. 51. num. 21. Pafqualig. decis. 314.
numer. tert.

464
Auctoris
refolutio.

Profecto perpendens primæ sententiæ funda-
mentum, Doctorumque eam sumantiam
gratuitatem, eis hæretere decreueram. Alii legens
meum Thomam Sanchez maturiori consilio
mutasse sententiam, quam l. 5. Conf. c. 1. d. 10. n. 1.
docuerat secuus primæ sententiæ Auctores:
secundam falem æque probabilem mihi eli-
gendarum duxi.

DVBIVM CII.

An teneantur cursores, qui unico
tantum cursui unius horæ plus
minutæ in die dant
operam?

TOtius diei, vel maioris partis illius curfo-
res vulgariter, *Los que corren la posta* ex-
cepti sunt proculdubio à lege ieunij. Quia co-
statu-
rū labor grauissimus proculdubio est. Quia si-
ciri vero, nū teneantur ieunare, qui vno
tantum cursui in die dant operam, nempe
Los Postillones.

Qui tantummodo vnicum cursum perficit,
vulg. *Vna posta*, teneantur ieunare. Quia assue-
to ei ministerio breui temporis interstitio, quidem.
nempe vna plus minutæ hora perficiendo,
parum defatigantur. Sic Pafqualig. *decision.*
315. *numer. 6.*

Non teneantur. Quia eorum labor est in-
gens, notabilem ex se generans latitudi-
nem: quamvis enim vnius horæ spatiu-
m non excedat, intensione superat temporis
breuitatem. Ita Leander tractat. 5. dub. 8.
ques. 100.

Ego quidem probabilem reor esse primam
sententiam, præcipue cum sine veniali huic-
modi homines possint, quando currendi in-
stat occasio in die ieunij, vna, vel altera pa-
nis vncia aut alterius cibi, ac meri poculo,
sufficienter aduersus breuis cursus molestiam
muniri, vt simile valeant ieunare. Attra-
men alio ex capite probabiliorem se mihi se-
cunda sententia obiicit. Nam hi post confe-
ctum vnius horæ cursum, ad hospitium reuertuntur,
vbi expectant, parati quidem nouum
cursus peragere, si occasio se dedat: ad quod
robusti, indigent viribus: ergo non teneantur
eas ieunio relaxare.

DVBIVM CIII.

An qui curru, quadriga, vel lectio-
gerit iter, eximatur à ieunij obli-
gatione?

NON eximitur. Quia facilis admodum iter
agendi modus, qui vires non atterit. Non enim
quæ indigeant multiplici refectio. Sic Paf-
qualig. *decision. 117. numer. prim. & secund.*
Toletus libr. 6. capit. quart. numer. quin.
*Trullench libr. 3. Decalog. cap. 2. dub. 7. nu-
mer. 12. Sanchez libr. 5. Conf. capit. prim. dub. 10.
numer. quart.*

Eximitur quidem, si per plures dies iter
agat, sicut equitans excutatur. Quia ex *Examina.*
continuacione vires valde laxantur. Ita Bo-
nac. de *precept. Eccles. dub. ultim. que-
stion. 1. punct. ultim. numer. 11.* Leander
tractat. *quint. dub. octau. question. 10.* *Paf-
qualig. tract. 27. part. 2. num. 122.* *Diana part. 10. tract. 14.*
resolut. 39.

Affero

E
AT
Tom
I

465
Non est li-
ber.

Liber non est. Quia leuis est molestia eo-
rum, qui equo proficiscuntur: imo hoc
genus itinerandi facilis geritur cum ieunio,
quam expleto ventre. Sie Bonac. p. v. ultim.
de legibus, ques. 1. punct. ultim. num. 11. *Filiuclius*
tract. 27. part. 2. num. 122. Toletus libr. 6. capit. 4.
num. 5. Sanchez libr. 5. Conf. capit. 1. dub. 10. num.
4. Fagundez tract. 4. libr. 1. cap. 8. num. 17. Trul.
libr. 3. Decal. cap. 2. dub. 7. num. 12. Azor. 17. c. 17.
question. 9.

466
Liber est.

Liber quidem est. Quia equitans nunquam
non si nouem vel decem leuca vna die sint
percurrentæ, valde defatigatur, & laissatur equi
agitatione. Ira Ortiz. *summ. cap. 19. numer. 7. &*
10. Diana part. prim. tractat. 9. reolut. 46.
huius Auctoris sententiam non improbat: &
tam expresse approbat part. 8. tractat. 7. re-
solut. 40. Machad. *summ. tom. 2. libr. 6. p. 6. rr. 6.*
docum. 3. numer. 1. Leander tract. 5. dub. 8. ques. 101.
& alij.

467
Sententia
Auctoris.

Mea sententia est, Pafqualigum secutus de-
cision. 116. teneri equitantes ieunare, si iter sit
breue, & equus placidus, & obtinerans gressu
facilis, & sine agitatione incendens: autem
equus haud placidus sit, & incedat cum agita-
tione, paucarum leuacarum iter intolerabilis
ostentatur. Scio, communiter Doctores solos
pedestres à ieunij lege exemptos esse dicere.
Attamen si iter aliquorum dierum sit, nempe
octo, vel decem, exculari viatores assero à ie-
unandi lege, licet sit equus placidus & solum
modo octo leuca sint quotidie percurrentæ.
Si vero iter vnius diei sit, existimo, placido
equo incendens à ieunij lege non liberari.
Demus si quis adhuc magnam sentiat difficultatem,
qua debilior est, non tenebitur ieunare. Quia lex Ecclesiastica cum magna difficultate non obligat.

Sectio II. Dubia, De Præcepto IV.

Allero, eum, qui euru duarum scilicet rotarum totius diei gerit iter exusari, sicut ille, qui equo nouem, aut decem percurrit leucas. Quia magis cursus quam equi commotione vires attenuantur, præcipio si via sit inæqualis. Qui vero quadriga (vulgo Coche) vehitur vnius, vel duorum diem perfectorus iter, non eximitur, (nisi capite valde sit debilis.) Quia facilior est pergendi modus. Demum qui lectice deportatur, etiamque pluribus diebus tendat non eximitur à ieiunijs lege. Quia plaeida admodum deambulandi ratio. Quod si aut quadrigæ, aut lectice vsum plurium diebus per durare contingat instantia, & probabilitas dubitari possit de supererupta debilitate, ob magnam longi itineris defatigacionem, cessat ieiunandi obligatio.

D V B I V M C I V.

An licet, operarium conducere cum
pacto, quod ieiunaturus non sit,
ne seruans ieiunium, mi-
nus solito laborare
valeat?

Minime licet. Quia nefas est impediare
praecepti observationem eis, qui parati
sunt ad ieiunium, & satagent abstinere la-
borem cum ministerio sui molestia compone-
re. Si. D.Thom.in 4. distincta 5. quas 3. artic. 1.
quasi inueni. 4. ad 1. Paludan. question. 4. n. m. 18.
Durand. enio. numer. 6. Richard. qu. 4. articul. 3.
Caietan. 2. qu. 147. art. 4. Sylvest. v. ieiunium,
9. 9. 14. Tull. de 3. Ecal. cap. 3. dub. 7. numer. 8.
& alij.

476 *Licet omnino. Quia non inducit eos ad
violandum ieiunium, cum huiusmodi operarii
praecepto hoc non adstringantur laboraturi
ergo licet est eiusmodi paupertatum: cum condu-
ctor operariorum non curet eos ab opere
meritorio abstrahere, sed proprie*te* utili-
tati promidere ne ex ieiunio in labore ta-
bescant, ita Fagundez precep. 4. l. 1. c. 8. num. 6.
Sanchez l. 5. Consil. dub. 8. num. 2. Pasqualigns
decis. 3.*

D V B I V M C V.

*An possit dominus in die ieiunij famul-
tu imungere opera cum ieiunio in-
compatibilia, si in diem al-
teram valeant
differri?*

Non potest sine graui piaculo. Quia do-
minus tenetur familiam suam à prece-

pris impletis non impeditur differre ergo debet in diem alteram incompatibilem laborem sicut cum instat obseruandi fetti precepit in alteram diem opera seruilia differentia. Sic Paindian. in 4. di/ntl. 5. Gabriel. quis 10. Angles quest. 7. de ieiun. difficult. 2. append. vno. Sa verb. ieiunium. num. 16. Sylvi. 1. 2. q. a. 147. quest. 1. Nutrimentum. capi. 1. numer. 2. Azor. libr. 7. apit. 1. question. 12. Toleus. libr. 6. cap. 5. numer. 1. Fagundez precepit. quart. libr. pr. capit. 10. numer. 11. Lublin. 7. verb. ieiunium. 3. numer. 22. Reginald. libr. quart. numer. 2. 1.

479
Potest sine vlo piaculo. Quia famili li iré
possunt in die ieiuni opera cum ieiuni in
compatibili exercere, non enim piaceptum
ieiuni obligat ab his abstiner: ergo & domi-
nus licet potest eis illi iningerre. Ita Trolleu.
libr.tert. Decalog. ap. se und. ub. septim. numer.
oetan. Paqualigus decision. 324. Sanchez
libr. quint. onyl cap. rim. dub. o numer. se und.
citans prelio nomine doctos lumenes More
in Exam. Theolog. part. secund. cariss. oetan. Para-
graph. se und. numer. 15. B. nacion de pr. cept. Ec-
cles. dub. vslim. question. prim. punct. vli m.
numero nona. Ortiz. summa capi. 19. nu-
mero 14. Leander tr. Etat. quint. dub. oetan.
question. 108.

Probabiliorēm hanc rē esse sententiām. 480
Viēo enim vitos Religiosos, & sēculares tī-
moratos neque operarios die ieiunij dimis-
tre, neque famulos de labore subtrahere. Et
hoc profiteri cog intur qui docent, fatis pro-
babiliter laborem omnīd spontaneū à lege
ieiunij excusare.

D V B I V M C V I.

Qui ob mercedem vel ex mercede concionantur, eximuntur ne à lege ieiuny?

Svpreno ex *se*llion, 1, ingenij labore si 481
magnus sit, ab obligatione ieiuniij eximere. *Nonnulla*
Quia labor ingenij magnus nimium assolere, *suppono*,
corpus affl. gare. Hinc colligunt Concionatores,
qui ex officio, bidentia, aut voto gerunt feti-
monem, vel quotidie, vel quater, aut ter singu-
lulis *Quadragesimæ* hebdomadis à ieiunio
eximi, & ratione laboris actualis concio-
nandi. & quia debent conseruare vi-
res ad commode prædicandum, quodicium
attriti difficile præstare possent. *Ratio* verò
eius Concionandi officium à lege ieiuniij libe-
ret, est. Quia charitatis officia ieiuniij præcepto
sunt preferenda. Quæ hinc autem, num eriam
qui ex mercede concionantur liberi sint à le-
gi ieiunijs?

Liberi non sunt. Quia si Concionatoris of- 482
ficium à ieiunio excusat eo quod sit charitatis *Liberi nobis*
opus, qui ob mercedem sugg- stum ascendit, sunt,
non liberari a ieiunij lge, siquidem non ex
charitate, sed ex mercedis lucro recipiendo
mouetur. Sic Fagundez *præ. ept. 4. lib. 1. capit. 8.*
num. 1. 9. Sylvestr. ver. 1. ieiunium, num 26. Led- i-
ma 1. in 4. di. 17. ari. 2. sub. 9. Azor 1. 7. cap. 2. 8.
9. 1. Philatch. de offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. l. 3. c. 2. 5.
& alij.

SCORAP

Let. Mer.
VII.

ED. L.

120 Theologiæ Moralis. Lib. XLV.

483 *Sunt liberi.* Sunt quidem liberi, si com nodè non valent ieiunare. Quia mercenarij non tenentur ad ieiunium, quando labor cum eo est incompatible ergo nec concionatores etiam ex mercede concionentur. Ita Gabriel. in 4. dist. 16. quæst. 5. art. 1. notab. 4. Palac. dist. 15. d. 8. Sa verb. ieiunium. num. 9. Lublin. num. 5. Tabie. num. 16. Bonac. de preecept. Eccles. dnb. ultim. quæst. 1. sum. 1. ultim. num. 13. Sanchez tib. 5. Consil. cap. 1. dub. 1. Llavoris part. 3. Method. cap. 5. §. 21. Trullench. lib. 3. Decal. cap. 2. dub. 7. n. 15. Diana part. 1. traft. 9. resolut. 11. Pasqualig. decis. 326. num. 2.

484 *Auditoris resolutio.* Scio Nauatrum summ. cap. 21. num. 16. cum limitatione hoc in casu loqui. Docet enim, primam sententiam esse veram, si quis principaliter ob mercedem concionaretur, ut mercenarij assolent: non verò si concionarentur principaliter ob pietatem, vel ob inopiam subleandam ad sustentationem, & minus principaliter ob mercedem. Haret Reginald. libr. 4. num. 219. Ego autem probabilem satis primam sententiam dicens secundam longè probabilitatem esse reor. Nec enim negandum concionatori laboranti, mercenarij instar, quod vulgari mercenario conceditur, dum virtusque labor compati cum ieiunio non valeat.

DVBIVM CVII.

An eximatur à ieiunio eo die Concionis, qui semel tantum in hebdomada, in mense, vel anno concionatur?

485 *Non eximatur.* Non eximitur. Quia labor est exiguis, qui quidem valet cum ieiunij obseruatione compati. Sic Villalobos part. 1. summ. tralat. 2. 3. difficult. 4.

486 *Eximitur.* Eximitur planè. Quia adeo sufficiens labor tam spiritualis, quam corporalis ad huiusmodi obligationem soluendam. Ita Sanchez tib. 5. Consil. cap. 1. dub. 13. num. 6. Ioann. Henrique summ. section. 16. quæstion. 30. Pasqualig. decis. 326. num. 7.

487 *Sententia Authoris.* Qui semel aut bis in hebdomada Quadragesima concionatur, haud excusat à ieiunio totius Quadragesimæ affirmo, nisi deibilis sit complexionis adeo, ut ieiunium munus concionandi impedit, aut efficiat, ut nimium molestè geratur. Attamen eo die, quo quis quous anni tempore concionatur existimo liberum esse à ieiunio, imo posse die antecedenti non ieiunare. Quia hoc requiri videtur ad robur necessarium, vt oratio non languescat. Lege Trullenchum libr. tert. Decalog. capit. secund. dnb. septim. numer. 15. & Diana part. 10. tralat. 11. resolut. 34. idem affertenates.

DVBIVM CVIII.

Confessarij qui non ex officio, vel obedientia, sed voluntariè tota die confessionibus audiendis intersunt, eximuntur à lege ieiunij?

488 *Cio. Pasqualig. decision. 321. num. 3. & 4.* excusare Confessarios, si tota die, scilicet à Nonnulla mane in meridiem, & aliquibus vespere horis supponit, audiendis confessionibus laboriosis intersunt lethali nempe criminum: non tamen si audiendis confessiones solum venialia continent. Quia in his labor exiguis, in illis autem magna molestia, in interrogandis penitentibus repertur, sed absoluè credo excusat, si fere per diem totam huic ministerio incumbant. Quia verè est magnus tam spiritui, quam corpori labor, etiam de venialibus confessiones gerantur. Quæsicerim autem, nū eximuntur à ieiunio, qui non ex officio, sed voluntariè tota die, vel maiori eius parte confessionibus audiendis intersunt?

Non eximuntur. Quia hæc est suscipiendum pro libito ministerium, cuius causa omittenda Non exi- sit precepti obseruatione: sicut quando officium missarum vel obedientia non vrgit, debet quis à votu- tario ministerio abstinere, quod incompatible cum obseruatione ieiunij videatur. Sic Ca- ietan. 2. 2. quæst. 147. art. 3. Toletus libr. 6. cap. 4. num. 4. Angles quæst. 6. de ieiun. diffic. 3. append. 2. Moure part. 2. summ. cap. 8. §. 2. num. 12. & alij.

Eximuntur planè, si cum auditione confes- sionum incompatible sit ieiunium. Quia me- lius, & utilius est confessiones audire, quam ie- iunare. Ergo potest quis vtronec eligere, quod melius esse reputatur. Ita Gabriel. in 4. dist. 16. quæst. 5. art. 1. notab. 4. Trullench. lib. tert. Decalog. cap. 2. dub. 7. num. 15. Bonac. de pree- Eccles. dub. ultim. question. prim. part. ultim. nu- mer. 13. Sanchez tib. 5. Consil. capit. prim. dub. 13. Diana part. prim. tralat. 9. resolut. 11. & alij.

Cum his opinor. Non enim prohibetur quis per ieiunij preeceptum opera vtronec ful- cpta relinquare, etiam quando incompatible opin. cum ieiunio existant, (de quo suprà) Ergo debet à ieiunio eximi qui commode nequit ie- iunare. Profectò quia mane usque ad meridiem confessiones exaudit, etiam vespere auditurus non sit, crediderim à ie- iunio es die esse satis probabiliter exem- ptum.

DVBIVM CIX.

n Lectores Theologiae, Juris civilis, & Ca- nonici, Medicinae, ac Philosophie absolute sint à ieiunij obligatione liberis?

492 *Sunt absolutè liberi. Quia labor vnius ho- Ab solute sum libri- dæ in legendo, & post lectionem in respon- denda*

Sectio II. Dubia, De Praecepto IV. 121

denda ad discipulorum interrogations sufficiens est, ut possit hinc abstinentia à ieunio reparari. Sic Molfet. *Sum p. 1. tr. 10. c. 14. num. 4.* ⁹³
Llamas. *p. 3. Metb. c. 5. §. 21. Ledeima. 2. 4. q. 17.*
a. 3. post 2. proprie. Gordon. 1. 6. Theol. mor. q. 8.
c. p. 6.

*Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti. Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti. Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti.*

*Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti. Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti.*

*Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti. Non sunt liberi absolute. Quia labor prae-
liberis abso-
luti.*

D V B I V M C X .

*Liberi sunt, & non sunt qui quatuor
dibus singulis Grammatica lectio-
nes agunt, à totius Qua-
dragesima se-
tinio.*

*Non sunt absolute liberi à totius Qua-
dragesime ieunio, sed solum possunt
liberi abso-
luti. tertio quoque die non ieunare. Quia ad la-
borem qui gravis admodum non est, susti-
nendum, sufficit moderata reparatio. Nisi le-
ctor debilis valde sit, & ideo maiori reparatio
indiget, nempe absolute à ieunio
exemptione. Sic Sanch. l. 5. Consil. c. 1. dub. 13.*

*Absolute liberi sunt à totius Quadragesi-
ma ieunio, dum actualiter suum munus exer-
cent. Quia magno proflus labore quis pote-
rit quotidie quatuor horas in explicandis, ant
recolendis Gammaticas praetepis, seu Aucto-
ribus interpretandis insinuere. Ita Laym. 1. 4.
tr. 8. 4. 8. n. 4. Leand. tr. 5. d. 8. q. 119. Pasqualig.
decis. 1. 29.*

*Prof. do. qui Rectoribus in Societatis
Ecol. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. P. II.*

Schola pluribus annis pracepta tradidi: & La- ^{Idem effo-}
tinorum Auctorum interpretarem egi, testis ro-
affirmo, improbum huius ministerij esse labo-
rem. Et quia nonnullam ex hac causa à ie-
unio obleruatione recessi, nec vidi aliquem
in societate humanarum literarum Magistrum
seleptum ab exemplum ab hac legi praeceptis cre-
do, nos hoc gratis ex deuotio, non ex obli-
gatione praeceptisse.

D V B I V M C X I .

*An immunes sint à ieunio Scholares,
Advocati, Procuratores, Iudices, Scribe,
Notarii, Secretarii, Medici, Chirurgi, &
Cantores, qui per totam diem fere suis
ministeriis incumbunt?*

*Non sunt immunes à ieunio Scholares, ⁴⁹⁸
qui propria sponte adeo laborant in stu-
diis: ut simili ieunare non valeant: tenet
tut enim laborem renitentes, & ieunia feru-
re. Quia publica obseruantia non est omittenda. Sic Bonac. de prae. Eccl. d. vlt. q. 1. pun.
v. t. n. 1. 2. Azor. p. 1. l. 7. c. 18. ques. 8. Reginal. libr.
4. num. 2. 6. Angl. ques. 6. de ieun. diff. 1. 4. ap-
pend. 1. Molf. *Summ. tract. 10. cap. 4. num. 4.*
Trull. libr. 3. Decal. capit. 2. dub. 7. numer. 9.
Nec Advocati, Procuratores, Iudices, Scribe,
Notarii, Pincipum Secretarii, Medici, Chi-
rurgi, & Cantores. Quia eorum labor ex-
iguum est. Sic Azor. Reginal. Trull. Molf. & alij ubi sup.*

*Imunes sunt Scholastici. Quia non te-
nentur studium consuetum minuere ut ieun-
are valeant, cum nemo ob ieunium à ⁴⁹⁹
proprio officio debeat abstinere: & studium
continuum sufficiens causa est, ut solutus ieu-
nij obligationem plus enim laetat vires, quam
alia artis mechanica exercitamenta. Sic Sanci.
in select. d. 5. 4. n. 17. Pasqualig. decis. 3. 3. a. n. 3.
ad 6. Porro Aduocati, Procuratores, Iudices,
Scribe, Notarii, Pincipum Secretarii, Medi-
ci, Chirurgi, ac Cantores immunes etiam sunt.
Quia eorum exercitamentum per diem totam
nimium membra debilitat. Ita De Aduocatis
Procuratoribus, & Iudicibus Philiar. de officio.
Sacerd. 10. 1. p. 2. l. 3. c. 35. Diana p. 1. tr. 9. resolut. 12.
Sanch. l. 5. Consil. c. 1. d. 13. n. 10. Sanci. in select.
d. 5. 4. n. 17. Pasqualig. decis. 3. 3. 4. De Scribis,
ac Notariis Ludou. de San. Iuan. part. 1. summ.
tract. de ieun. articul. 7. diff. 8. append. 1.
Diana part. 4. tract. 4. resolut. 130. Machad.
rem. 2. 4. 6. part. 8. tract. 8. docum. 5. numer. 1.
Angl. ques. 6. diff. 10. append. 1. De Regum,
aut Pincipum Secretariis Angl. Pasqualig.
& Ludou. de San. Iuan. citari. De Medicis, &
Chirurgi Llamas part. 3. Metbo. cap. 5. §. 21.
Leand. tr. 5. d. 8. q. 125. De Cantoribus denique
Pasqualig. decis. 1. 38. numer. 5. & 6. Leand.
tract. 117.*

*Ego quidem his Doctoribus fore adhæ-
scens, affl. no. Scholares legi ieunij non co-
prehendi, si enim studio opera expediatur. His
namque officium studendi est proprium,*

*500
Quid de
omnibus his
sunt in una
expono.*

122. Theologiæ Moralis. Lib. XLV.

à quo abstinere non coguntur, sicut nec alii officiales, qui ex officio defatigantur. Iudices, Procuratores, & Adiuvatores merito à ieiunio excusat, sed si tota die suo muneri incumbant. Nam studere debent, legere scripturas, ponderare, scribere pro clientibus. Iudices informare: vnde munera hæc tota die suscepta vires ieiunio ineptas exponent. De Notariis, ac scribentis totius, vel maioriis partis diei, idem afferro. Exercitatio enim hæc ingentem praefert laborem iuxta vulgare illud:

Scribere qui nesciunt, nullū putat esse laborē.

Tres agiti scribunt, cetera membra dolent.

Quid de Principiis secretariis dubitem, si per totam diem huic officio dene operam, si nō solū laborant in scribendo, sed etiam in cōponendis literis occupantur? Certe si de Medicis, vel Chirurgis loquar, licet absolute ac regulariter loquendo, ad ieiunia teneantur: dupli in casu ab eo eximuntur. Primum est, si ægrotū multitudi adhuc que hoc illuc eos discurrere cogat. Alter est, si infirmorū timeant se fore esse nocturno officiō, præcipue cū contagij percolat cōmune, vel contagiosum ægrū sint curari. Denū si Cantores per totū ferē diē canant, (quod raro contingere potest) nō tenentur ieiunia seruare; tūc enim labor notabilis esse censetur: secus vero si pauca diei horas huic muneri impendant.

D V B I V M C X I I I .

An peccat lethaliter contra ieiunij qui media licita incompatibilia cum ieiunio assunt et intentione ut liber sit ab obligatione ieiunij?

Non peccat. Quia nō operatur cōtra ieiunij legē, cū impotens ratione a situdinis Nō peccat. ex assumpto labore iam præcepto minime adstringitur. Nec deliquit quando assumptim media licita ex intentione nō ieiunāliō enim egit contra legē ieiunij, sed cōtra obligatione legis subiuxit, adhibēdo media licita laboriosa, quæ à lege ieiunij excusat. Sic Sancti. in select. d. 54. n. 14. & 20. Ghilinus sum v. Ieiunij, n. 21. lit. M. Pasqual. decif. 320. n. 3. citans Dianam. Qui p. 1. tr. 9. refol. 5. afferit, ubi Sancti sententiam non dīplicere, sed ipse contraria hæc recit, vnde haud fideliter Pasqualigo citatur.

Peccat quidem. Quia violat præceptū ieiunij, qui eo instante, id non vult adimplere. **Peccat.** At qui ex intentione non seruandi ieiunia assunt media cum ipsi incompatibilia, ieiunare non vult, instante præcepto: Ergo verē peccat ieiunij præceptum. Minorē probō. Nā ex intentione non ieiunandi mediis vſus est incompatibilibus cum ieiunio cuius præceptū cum séper adhuc séper ligat illum, qui id valer impleat. Ergo per illam non ieiunandi intentionem ad media antecedentem, vere ieiuniū violant. Ita Azor p. 16. 17. 9. 9. Palao 10. 1. tr. 3. d. 1. p. 21. m. 3. Joan. Henrīq. sum. select. 16. qn. 29. Manu p. 1. sum. cap. 23. concil. 6. Diana citamus. Lublin v. ieiunium. m. 29. Villalob. p. 1. sum. tr. 2. 3. diff. 4. n. 1. Sanch. l. 5. conf. c. 1. dub. 7. n. 12. Boffi. diff. 4. Salas 1. 2. d. 2. select. 9. n. 18. Nauar. sum. c. 2. 1. n. 17. Bonac. to. 2. d. 2. de peccat. q. 8. p. 1. m. 6. Laym. 1. 4. tr. 8. c. 3. n. 5. Trull. l. 5. De a. c. 2. d. b. 7. n. 10. & 11. & alij.

Profecto non peccat, ille lethaliter, quāde post defatigationem laboriosam non ieiunat: sed dum assunt media illa licita ex intentione non ieiunandi. Fraude enim vſus est ad præceptum non obseruandum, quod minime licet, ut patet ex lege. **Contra legē 29.** Igitur dum quis media incompatibilia cum ieiunio ad nō ieiunandum assunt, vere contra legem ieiunij operatur, & lethaliter plāne delinquit, sive illicita media, sive licita ea intentione assunt.

D V B I V M

501
Nonnulla
suppono.

Suppono ex certa fere sententia; eos, qui se publicis processionibus flagellant sive confrates sint, sine non à ieiunio esse immunes. Quia flagellatio publica est opus pietatis maxime ad publicā edificationē conducēs: Ergo in die ieiunij potest licite geri. At si geri licite valeat, incompatibilis est, cum ieiunio debilitas, quæ ex sanguinis profusione procedit. Docet Sanch. l. 5. conf. c. 1. dub. 12. m. 2. Sanci in select. d. 5. 4. m. 2. Diana p. 1. tr. 9. refol. 4. 6. Filicr. tr. 27. p. 2. m. 12. 3. Nec audiendus Palacios, qui in 4. diff. 5. d. 8. contrariū afferit. Quæstierim vero, num qui flagellationis laborem ea intentione suscipit, ut valeat ieiunium solvere lethaliter delinquit?

502
Non deli-
quit.

Non delinquit. Quia assunt medium licitum, ut se ab obligatione huiusmodi expediatis: potest enim quis licite se subtrahere obligationi, quando alioquin vtricur medio; hoc nāque non est fraude vtricur, sed vtricur proprio ad ea, quæ possunt ab obligatione eximere. Quod quidem efficacius valet in casu nostro: eligitur enim opus excellentius, quod luna ex natura soluit ieiunij obligationem, vnde nihil sit contra præceptum. Sic Pasqual. decif. 340. n. 5.

503
"l'igitur"

Delinquit plane. Quia lethaliter peccat cōtra præceptum quodlibet, qui media alias licita sunt compatibilia cōtra præcepto ex intentione non impleedi; hoc enim est expresse

Sectio II. Dubia, De Præcepto IV. 123

D V B I V M C X I I I .

An liber sit ab hoc præcepto absolute, qui magnam difficultatem in ieiunando sensit?

Liber quidem est. Quia magna repugnatio, ac difficultas ipsa vires omnino lassat idque reddit ad laborem inutile. Sic Bonac. de pre. Ecol. d. vlt. q. 1. qnn. vlt. n. 15.

Non est liber. Quia si propter huiusmodi repugniantiam licet præceptorum Ecclesie obliterariam omittere, multi ex difficultate confessionis, ac communis præcepti obseruatione præterirent. Debet ergo fidelis præfata vincere repugniantiam, & le præcepti accingere obseruatione. Ita Ledef. 2.4. q. 17. art. 3. Ang. q. 5. de ieiun. diff. 4. dub. 2. prop. 2. Medina. C. de ieiun. q. 9. docens posse facile ei huiusmodi hominibus defensari, eo quod ex ea repugnatio detur sufficiens dispensationis causa. Ottia. sum. c. 19. n. 13. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 12. 5.

Profecto si difficultas ex virtute aliqua gulositatis consuetudine proneniat, eum non excusari reor, repugnantiæ enim hæc debet ipsa virili ieiunandi resolutione superari. Attamen si difficultas ex naturali conditione oriatur, nempe ex nimio calore quandam agnatum voracitatem exigitæ, cui difficile admodum est resistere, & à ieiunij lege excusari crediderim; hæc enim cum tanto non obligat incommode. Lega Pasqualis decisi. 343. a. n. 3.

D V B I V M C X V .

Dubitatis quis, num iustum habeat non ieiunandi causam: tenetur ieiunare?

Non tenetur. Quia possesso stat pro illis, qui dubitant: Ergo non tenetur hi ieiunare, cù in dubio melior sit possidentis conditio. Sic Pasqual. decisi. 344. n. 3. & 4.

Ieiunare tenetur. Quia in hoc casu possesso stat pro ieiunij præcepto. Ita Bonac. de præ. Ecol. d. vlt. q. 1. p. vlt. n. 15. Lefsi. l. 4. c. 2. dub. 5. n. 3. Azor. l. 7. c. 1. 8. q. 2. Nauar. sume. 2. n. 21. Angel. de ieiunij. n. 20. Abul. ad cap. 6. Mai. qu. 150. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub. 7. mu. 20. Basse. v. ieiunium. 1. n. 1. Moure p. 2. sume. 8. §. mu. 13. Tolet. l. 6. c. 4. n. 9.

Exstimo teneri eum ieiunare, nisi dispensationem ad ieiunandum obtineat, vel dubium aliquo ex ratione deponat. Probabiliter nōque est, hoc casu possessione pro ieiunij præcepto habeat. Addiderim, si qui putat, se in ista causâ nō ieiunandi habere, sed reuera illam nō habet, nō peccare letitatur, si nō ieiunat. Quia vere secundū reet. in ratione dictantem quidem licet esse ieiunium soluere, operatur. Imo nec venialiter delinquere iudico. Nam operatio, quæ ex iusta ratione ortum dicit, nō est peccaminosa. Mecum Tolet. l. 6. c. 4. num. 6. Valq. l. 2. d. 158. c. 4. Suar. l. 1. de legib. cap. 2. 4. Filliuc. tr. 27. p. 1. n. 130. & alij absolute docentes illum non peccare.

Eccob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. P. II.

D V B I V M C X V I .

Sumit quis manè in magna quantitate ientaculum, putans se habere iustum non ieiunandi causam, vel inaduertenter ignorans diem esse ieiunij, vel malitiose postmodum autem cessat causa illa que iusta putabatur, vel aduertit diem esse ieiunij: teneturne adhuc ieiunare?

Tenetur quidem. Quia in primo & secundo calu ientaculum illud bona fide assumptum si insufficiens sit ad vnicam comedionem quidem. Tenetur vero sufficiens sit, debet ille id loco comedionis ducere. & hora cōsueta refectiuncula lumere. Verū si malitiose ientaculum sumpsit, tenetur adhuc à secunda refectio abstinere. Quia semper instat ieiunij præceptum. Sic Layml. 4. tr. 8. c. 1. n. 13. Basse. v. Ieiunium. 1. n. 1. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub. 3. n. 5. & 15. Gordon. l. 6. q. 18. c. 5. n. 9. & alij.

Minime tenetur. Quia in triplici casu iam soluit ieiunium quod substantia, quod femele violatum nequit amplius reparari. Ita Palid. in 4. d. 7. 15. q. 4. 5. Viuald. in append. ad Candelabri. c. 5. n. 6. Pasqual. de ieiun. 344. 345. & 346. Leand. tr. 5. d. 8. q. 114. 115. & 116.

Certe qui iudicans se iustum non ieiunandi ientaculum in magna sumptu quantitate, cauē postea cessante, v. gr. itinere, quod credebat fatorum, impedito ieiunare non tenetur. Quia iam non potest esse vniqa comedio. Qui vero inaduertenter sumpsit ientaculum videtur à ieiunio exemptus non esse; quia per eam comedionem non voluntaria ieiunium violatum non fuit. Attamen censeo ad ieiunandum non obligari. Quia non potest ea die formam ieiunij, quæ in vniqa comedione cōsistit, afferuare. Idem dixerim efficacius de eo, qui malitiose ientaculum in magna quantitate sumpsit. Quia femele ieiunio violato, nō instat obligatio, cum substantia ieiunij obseruari non possit. Hæc quidem ex prob. biliori in primo & secundo casu sententia reuulerim. Mea autem sententia est, sic te gerere debere in casu inaduertentia, si comedio sit aquila lens prandio, eo die non sumas nisi refectiuncula. Si vero ientaculum id refectiuncula ex quipollat, ea die solum prandium assume. Si autem ob paritatem nec pro prædio, nec pro refectiuncula sufficere valeat, lumen prandium & refectiunculam, atramen ieiunare teneatis. Nam cum per inuoluntariam respectu ieiunij comedionem, ieiunium violatum non fuit, poteris equidem ieiunare, & ideo teneris. Ex Leandro, & alij.

D V B I V M C X V I I .

An licitum sit ob hospitem Magnatem ieiunium soluere?

Ceterum mihi (quidquid Gerlon. Ser. in 1. Certa p. Dominic. Quadr. in contrarium adducatur) mitio.

L 2 non

SCOP. AP.
of. M. R.
VV. V. II.
E. V. V.

124 Theologiæ Moralis Lib. X LV.

non licere, ob hospitem non Magnatem ieunium omittere. Quia nulla virget ne clitas, nec suader charitas, cum possit hæc à ieunij obseruatorum cum maiori adificatione exerceri. vii docet Fagund. *prac. 4. l. 1. c. 10. n. 12.* Homobon. *p. 2.* *Exam. 11. c. 7. qu. 23.* & Sylui. *2. 2. q. 247. a. 4.* Quid vero si quis hospitem Magnatem excipiat; poteritne ieunium foliueret?

⁵¹⁸ Licitum ei erit. Quia non videtur posse illiciū erit. Iū sine graui incommodo seruare ieunium: nam si non parat coenam, hospes suscipabitur secum debita sibi magnificientia non excipi. Si vero parat coenam, & accumbens non comedat præferens vel tacite ieunij obligatio. nē, ei imputabitur ad quandam imputanam hospitis correptionem, vt querela excitatatur. Sic Pasqual. *decis. 1. 50.* & Azor. *p. 1. l. 7. c. 18. q. 1.* Tambur. *10. 2. de iure Abbat. d. 12. q. 6. n. 3.* ac Trull. *l. 3.* *Decal. c. 2. dub. 7. n. 17.* cum quo cunque hospite concedunt posse excipientem ieunium soluere, si hospes sumptus mane collationem, & ideo vespere coenare deberet.

⁵¹⁹ Non erit licitum. Non erit. Magnatem excepit nulla subest causa violandi ieunium cū possit ei magnifice nissimam coenam oppone, menſe accumbere, & hospitis gratia aliquid cibi absumere sine ieunij violazione. Ita Regional. *l. 4. n. 22.* Trull. *l. 3.* *Decal. c. 2. dub. 7. n. 17.* Leand. *tr. 5. d. 8. q. 15.* & alij.

⁵²⁰ Hoc verius. Hoc verius admodum esse reor, asseres, nullo modo licere amici vel hospitis quantumvis Magnatis gratia ieunium soluere, nisi quando proximi necessitas exerit. Hac enim occurrere, non solum poteris, sed debebis soluere, vt sepe à viris Sanctis gestum esse Azorius pluribus confirmat exemplis. Ex Trulenco.

D V B I V M C X V I I I .

An labor voluntarius excusans à ieunio, possit in ſtante ieunio, quoties libuerit ſuſcipi?

⁵²¹ Questionis status. ⁵²² Non potest. ⁵²³ Poteſt. ⁵²⁴ Mibi hoc probabilitus.

Constat ex dictis, labore voluntariè ſuſcipiū obligacionem ieunandi extingue. Quia vnuquisque habet ius quemcumque labore ſuſcipiendum, quo nullatenus priuatur ob ieunij obſeruationem. Quæſierim priuatum, num labor huiusmodi à ieunio excusans valeat in Quadragesima v. gr. cunctis diebus ieunij affumi?

Non potest affumi nisi ſemel aut iterum. *Non potest.* Quia cum labor sit voluntarius, nec ex officio, aut neceſſarius ad viatum, ſepius in die ieunij affumi videtur esse in illius fraudem. Sic Sanch. *l. 5.* *Conf. c. 1. dub. 7. n. 10.* Trull. *l. 3.* *Decal. c. 2. dub. 7. n. 10.* & *14.*

Poteſt, quoties libuerit, affumi. Quia id quod ſemel aut iterum est licitum, ſemper erit licitum geri, eisdem concurrentibus circumſtantis. Ita Pasqual. *decis. 3. 18.* Leand. *tr. 5. d. 8. q. 155.*

Probabilitus hoc esse reor. Nam si hodie, & cras ius habeo ad labore ſoluentem ab obli- probabilitus. gatione ieunij, ſuſcipiendum cur tertia, ac quarta die eo iure priuabor? Nec video vnde-

nam id fiat die tertia, ac deinceps in ieunij fraudem, ſi aetam ſemel & iterum, in ieunij fraudem geri dicendum non eft.

D V B I V M C X I X .

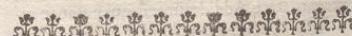
Praevidet quis futuram ieunandi impotentiā ex labore affumendo ob prauum finem (v. gr. ob venerem immoderatè exercendam) & tamen eiusmodi laborem ſuſcipit. Deliquitne in causa contra ieunij preceptum?

⁵²⁵ Ceterum eft, nullatenus post illicitum labore ſumptu ad ieunium teneri. Quia ⁵²⁶ Stans labori illi agnatum eft, haud posse ob debilitatem ex delicto sequuntur cumie iunio componi. Quæſio autem eft, an ille in cauſa contra ieunij preceptum Deliquerit?

Deliquerit quidem. Quia praevidens, eum labore futurum eſſe cauſam non ieunandi, ⁵²⁷ Deliquerit cauſam peccato dedit. Sic Ortiz ſum. c. 19. plan. n. 17. Vega p. 1. ſum. c. 14. caſ. 7. Trull. *l. 3.* *De- cal. c. 2. dub. 7. n. 10.* Ioan. de la Cruz p. 1. ſum. de prec. 3. a. 4. dub. 9. concl. 2. Sanch. *l. 5.* *confi. c. 1.* dub. 7. n. 15. Manu. *10. 1. ſum. c. 2. 3. mm. 6.* Homobon. in *Exam. p. 2. tr. 8. c. 7. q. 23.* & *tr. 9. cap. 4. qual. 74.*

Non delinquit contra ieunij preceptum. ⁵²⁸ Non delinquit contra ieunium virtutem, cui finis in honestus opponitur. Ita Medi. ſum. *l. 1. c. 14. 8. 10.* Ledes. ſum. *tr. 27. c. 2.* Filliuc. *tr. 27. p. 2. n. 123.* Diana p. *1. tr. 9. refol. 40.* Sanci. in *ſelec. d. 5. 4. n. 20.* Bonac. *10. 2. d. 2. de peccat. q. 8. pun. 1. n. 16.* & alij.

Profecto postquam quis debilitatus eft, ſa- ⁵²⁹ Probatib. & huius ad ieunandum impotens eft, impo- & huiusque ad ieunandum impotens eft, impo- ⁵³⁰ hoc. tentia propria ex culpa oritur, vt qui laſſatus valde eft in diruenda ad furandum domo, vel in proximi interēptione, vel in actu multiplicatiōne turpium, vel in lōga via vt inuiceret cōcubinam, inſtituta non tamen contra ieunij preceptū delinquit etiā in cauſam laſſitudo p̄fata membrorum viſa eft hand poſſe cum ieunio componi licite quidem labore ſuſcipi. Deliquerit igitur ex ipso labore illi- cito ſuſcipi, contra illam virtutem cui finis in honestus conſet opponi.

CAPVT XVIII.

Circa peccata, qua contra preceptum ieunij affolent perpetrari.

DVBIVM

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 125

D V B I V M CXX.

An qui ieiunium violat secundo comedens, stories deinde lethaler peccet quoties eo die cibum sumit sufficientem alias ad solendum ieiunium?

*T*oties peccat lethaler. Quia ieiunij preceptum est negatiū, vnde toties de nouo delinquit, quoties de novo cibum in notabilis quantitate sumit. Sic Molan. Theol. præc. tr. 13. c. 1. conc. 4. Montefin. 1. 2. 9. 7. 1. a. 1. quæsiunc. 4. n. 47. Maior. in 4. dif. 15. q. 6. Medina. C. de ieiun. q. 5. Couat. 1. 4. viariar. c. 24. n. 13.

*N*on peccat lethaler quoties in illa die comedit, sed solum cum secundæ comedioni dedit operam. Quia præceptum ieiunij est pri mo & per se affinitatiū: vnde semel ieiunio violato in secunda comeditione, iam vterius non delinquit. Ita Durand. in 4. dif. 15. q. 11. n. 9. Syuef. v. Ieiunium, q. 8. Angel. n. 22. Rosel. n. 4. Table. q. 9. Armil. n. 4. Nauar. sum. c. 21. n. 15. Azor. p. 1. l. 7. c. 9. q. 2. Fagund. de præc. 4. l. 1. 4. n. 5. Salas de legib. d. 14. d. 5. n. 67. Suar. 10. 2. de Relig. l. 4. q. 7. n. 1. 2. & alij.

*H*ec sententia longe est probabilior. Nam per secundam comeditionem omnino ieiunij præceptū violatur, & collitur, cum forma præscripta ab Ecclesia auferatur: Ergo nequit vterius violari, ac proinde nec delinqui in vterioribus comeditionibus. Et quidem cum Ecclesia præcipit, ne amplius in die quam lemet comedamus, nihil aliud præcipit, quam ne bis comedamus. Perinde ac si aliqui præceptū es set, ne certū locum uno passu trahiliat peccabit quidem primo passu, non tamen secundo aut tertio iterum transiliens.

D V B I V M CXXI.

An qui die ieiunij post secundam comeditionem qua ieiunium violauit, vterius comedit, toties peccat venialiter contra ieiunij præceptum quoties manducat?

*P*eccat quidem. Quia inordinata illa post ieiunij fractionem comedendi multiplicatatione leuter præceptum vterius violatur. Sic Less. 1. 4. 2. dub. 3. n. 15. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 13. Basse. v. Ieiunium, 1. n. 10.

*M*inime delinquit venialiter contra ieiunij præceptū. Quia per comeditionem secundā totius præcepti substantia fuit destruēta: ergo contra illud nihil vterius peccari potest. Ita Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub. 5. n. 4. Pasqualig. decif. 3. 38. n. 3. & 4. Diana. p. 1. tr. 9. resol. 5. Villalob. sum. tr. 23. diffe. 6. num. 5. Sanci. in select. d. 54. num. 42.

*P*otest quis vterius post secundam comeditionem peccare non solum venialiter, sed & lethaler, sed non quidem contra ieiunij præceptum, cuius iam destruxit substantiam, sed contra præceptum temperantia.

Escol. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. P. II.

D V B I V M CXXII.

Violat quis ieiunium Quadragesima, in qua vigilia D. Matthei occurrit: perpetratne duplex piaculum?

*P*erpetrat quidem. Quia duplex violat præceptum lethale ad peccatum obligans. *Perpetrat.* Sic Nauar. sum. c. 21. n. 4. Manuel Coninch. Lopez. & Reginaldus, quos afferit Leand. p. 1. tr. 5. d. 8. q. 8. q. 5.

*N*on perpetrat duplex piaculum. Quia ratio vtriusque præcepti ad temperantia virtutem vñce pertinet. Ita Trull. lib. 3. Decal. c. 2. tr. 5. d. 5. n. 5. Pasqualig. decif. 3. 39. Leand. hic tr. 5. d. 9. q. 4. citans Valsquez, Sanchez, Suastrum, Sancium, & alios.

*P*robabilius hoc esse reor. Nec enim potest esse multiplex peccatum, cu[m] ratio præcepti sit ad eandem pertinens virtutem. *Probabilis.* *Hoc esse* *reor.* *V*nicum igitur piaculum est, grauius quidem. Addiderim hinc, eum qui ieiunium, ad quod ex Ecclesia præcepto, & voto, vel iuramento tenebatur, multiplex patrare delictum. Quia vñc vñlat ieiunium, ad quod ille multiplice obligatione adstringitur diuersa rationis nemp[er] abstinentia & Religionis: aut Religionis & fidelity, vt adnotauit Pasqualig. citatus n. 4. & 6. Hinc etiam elicio, Regulari, qui vñlat ieiunium, ad quod ex præcepto Ecclesia ac Regulari tenetur, non peccare dupliceret. Quia illa duo præcepta, quæ vñlat, ad vñciam virtutem temperantia spectant. Ut Gordon. in consil. Regulari, resol. 18. numer. 13. adiuit.

D V B I V M CXXIII.

An Dominus suos famulos teneatur compellere ad præceptum ieiunij seruandum?

*T*enetur dominus sub graui piaculo suos famulos monere, & iuadere ad ieiunium seruandum iuxta illud Apostoli 1. Tim. 5. si recolo. *Nonnulla* *recol.* *qui suorum.* *Maxime domesticorum curam non habet, si em negauit, & est infidelis deterius.* Igitur quando paterfamilias probabiliter cenfet à domestico suo sine causa violari ieiunium, si monitus non possit, debet eū fraterna charitate corrīpere, vñc ieiunij præcepto satisfaciāt, vt docet Diana. p. 1. tr. 9. resol. 28. ex communi. *Q*uestioni autem do, an non solum teneatur monere, ac corrīpere, verum etiam compelle re ad ieiunandum, è domo seūc mīnitando expulsiōnem, aut alimēta subtrahendo?

*T*enetur quidem. Quia vt paterfamilias nō videatur D. Pauli illud transgredi monitum, debet non h[ab]ere de iis quæ ad corpus, verū de iis, quæ ad animū salutem attinēt famulis prouidere. Sic Medi. C. de ieiun. qu. 11. Maior. in 4. dif. 15. q. 4. Gabri. dif. 6. q. 3. a. 3. dub. 6. Molfel. sum. tr. 10. c. 5. n. 29. Ledel. sum. tr. 27. c. 2. dub. 6. post 6. concil. Comitol. l. 4. Sylui. 22. q. 147. a. 3. concl. 2.

*N*on tenetur. Quia hoc ad spiritualē pertinet. *Non tenetur* *et iurisdictionē Prælati Ecclesiasticis agnata.* *Ita.*

126 Theologie Moralis. Lb. XLV.

Ita Trull. 3 Decal. c. 2. dub. 6. n. 8. Egidius. prae. 4. l. 1. c. 10. n. 11. Diana p. 1. tr. 9. resol. 2. 8. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 91. Sanch. l. 5. confil. c. 2. dub. 17. num. 5. Reginal. l. 4. n. 199. Azor. l. 7. c. 20. qu. 12. S. v. Ieiniuum. n. 15. Villalob. tr. 23. diff. 3. n. 3.

Verius hoc
mibi.

Veriorem hanc sententiam esse reor. Domini enim non habent vim coercitam, seu spirituali in famulos iurisdictionem. Curare debent de iis, quae ad sustentationem spectant, eoque circa spiritualia monere, corrigeret cogere ad praceptorum obseruationem non tenentur, unde famulorum criminis minimè cooperantur.

los ieiuniū nolentes obseruare: non tamen ^{Auctori.} tenentur illos cogere, ob præfata rationem. Attamen crediderim ex ratificatione Praetatorum leui pœna posse illos, immo debere afficer ieiunare nolentes, si eam illis profuturam agnolcant. Idem dixerim dominis respectu famulorum, nempe teneri eis semel aut iterum negare cœnam, si sciant id famulis profuturum. Nam licite possunt domini, & parentes illam lenem coactionem ex præsumpta Praetatorum voluntate in filios, ac famulos exercere: Ergo tenentur, cum ad id solum obstante videbatur moralis eorum impotentia ad vim coercitam in filios seu famulos exerendam.

D V B I V M C X X I V .

Famulus ieiunare nolentibus teneturne do-
minus cœnam non impetrare?

⁵⁴¹ Tenerit, nō ⁵⁴¹ Enetur: non impetrare cœnam. Quia te-
nentur quoad possint eos auertere à ie-
iunij violatione, quod abnegatio cœnam præsta-
bunt. Sic Nauar. sum. c. 21. n. 26. Toler. l. 6. c. 5. n.
1. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 91. Trull. l. 3. Decal. cap. 2.
dub. 6. num. 8. Manu. sum. to. c. 23. co. cl. 4. n. 8.
Ortiz sum. c. 19. num. 14. Diana p. 1. tr. 9. resol. 28.
Medina c. de ieiun. q. 1.

⁵⁴² Non tenerit. Quia domini tenentur famu-
lis ministrare cibum, & non possunt exercere
in eos aliquam vim coercitiam, seu puniri
circum spiritum: Ergo possunt, immo tenentur eis
nolentibus ieiunare ministrare viatum. Ita
Aragon. 1. 2. q. 32. art. 3. Pascual. deci. 36. 1. num. 7.
Sotus de secreto, memb. 2. qu. 3. concl. 4. Angl. de
ieiun. fol. mihi 415. Ledes. 2. 4. q. 17. a. 3. Sanch. l.
5. confil. c. 1. dub. 17. n. 5.

⁵⁴³ Cum his ⁵⁴³ Existim, non teneri dominū famulis abne-
gare cœnam. Nā cū iā ipsi decreuerint nō ieiun-
are, & ipsis eis viatu ministrare debeat: non vi-
deo unde eorum peccato cooperetur. Verū oppo-
sitū dixerim, si famuli nollēt in Ecclesiæ conte-
ptum ieiunia seruare, vel si id cum scādalo ge-
rent. Quia tunc non solum teneretur cœna
non ministrare, verum è domo pellere, debita
non proficiente correptione.

D V B I V M C X X V I .

An capones, aut alij videntes, vel min-
strantes cibos si decenter possint, tenean-
tur interrogare hospites, an non ieiunam
di causam præferant, priusquam eis cœ-
nam exponant?

⁵⁴⁴ Tenerit quidem. Quia alias videbuntur ⁵⁴⁴ fieri illorum peccati cooperatores. Quod si (vt supponimus) id decore ac decenter g. quidam
tere valent, cur ab huiusmodi interrogatio-
ne licite abstinebunt? Sic Lessi. l. 4. c. 2. dub. 4.
n. 24. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 93. Maior. in 4. diff. 15.
q. 4. Trull. l. 3. Decal. c. 2. dub. 5. n. 9. Bass. v. Ieini-
num. 1. n. 14.

⁵⁴⁵ Non tenentur. Quia non attinet ad officium ⁵⁴⁵ Cauponum, vel eorum, qui paratas habent mē-
fas ad prandium conscientias aduertantū mo-
derati, cum ipsis curam spiritualem nō ge-
rant. Ita Sanch. l. 1. sum. c. 7. n. 34. Homobon. p. 1.
Exam. tr. 8. c. 7. q. 21. citans Valentian. & Me-
dinam. Diana p. 1. tr. 9. resol. 39. Moure p. 1. sum.
c. 8. §. 2. num. 2. 2. Molfes. to. 1. sum. tr. 10. c. 5. n. 30.
Abolite existimo Capones ab emfido ⁵⁴⁶ cura liberati. Quia præterquam quod sui id ⁵⁴⁶ affirmat
curerit. Non nō est, valde onerofum existet, eam
gerere interrogationem. At si facile quirent,
posse ex zelō præcepti id facere laudabiliter,
sed ad id non teneri respondeo.

D V B I V M C X X V I I .

An si Capones certo cognoscant, se ad ie-
iunium obligari: possint tibi
apponere, ce-
nam?

⁵⁴⁷ Tenerit plane. Quia licet domini non te-
nentur famulos cogere, specialis lex est
parentum respectu filiorum artior utique cū
artiori vinculo debeat parenti filios ad legis
obseruatiā adducere. Sic Medi. C. de ieiun. q. 11.
Maior. in 4. diff. 15. q. 4. Sanch. l. 5. confil. c. 1. dub.
1. n. 8. Nauar. sum. c. 21. n. 26. Corduba addit. ad
Sotum de secreto, memb. 2. q. 5. concl. 4.

⁵⁴⁸ Non tenentur. Quia supra filios non ha-
bent spiritualem iurisdictionem, unde circa
praceptorum obseruationem haud possint in
eis vim coercitam exercere. Ita Sanch. lib. 5.
confil. c. 1. an. 17. n. 5. Reginal. l. 4. n. 199. Filliuc.
tr. 27. p. 2. n. 91. Trull. l. 3. Decal. c. 2. d. 6. n. 8. Ledes.
2. 4. q. 17. a. 6. dub. 4. Azor. l. 7. c. 20. q. 12.

Tenerunt parentes monere, ac corrigerere si-

546

possint plane. Quia Capones te hospitē

non inducunt ad peccatum cœnam apponentes,

quam non ieiunandi intentione postulas, plant.

cū solum suas res diuendant, vt possint cœ-

nam deferire quatenus est natura actus, non

quatenus est ieiunij violatione: in quo hi solum-

modo munus, quod licite exerunt, ex-

quantur

Sectio II. Dubia, De Præcepto IV. 127

quuntur. Ita Caiet. 2.2.9. 147.4.4. Salon. ibi, q. n. 77.4.4.contr.6. Manu. rom. 1. summ. c. 2.3. num. 8. Ang. 9.7. de icin. diff. 4.append.1. Bonac. de pr. Ecc. d. vlt. q. 1. sum. p. 3. n. 9. Diana. p. 1. v. 9. resol. 49. Pafugial. decif. 5.6.5. num. 2. & 4. Azot. lib. 7. cap. 18. q. 5.**

nem eis vescendo artipere. Nec enim venditor eorum criminis cooperatur, cum vendat rem indifferenteum: nec teneatur piaculum impedire, cum regimen conscientiae eorum ad eum non spectet.

Probabile puto vnam, & altera esse sen-
tientiam. Ego autem cum Filliucio *tr. 27. par. 22.*
u. 93. Tru. l. 3. Deol. c. 2. d. 5. m. 9. Valent.
2. d. 9. q. 3. punct. 3. & Sancto l. 1. sum. cap. 7. n.
34. & alias distingendum existimo. Posunt
quidem Capones licet tibi ministrare esse
nam, si absque notibili incommodo eam de-
negare nequeant. Vel si scient te ad alterius
mentem itur, ut ieiunium soluas. At in his
casibus pravae executioni minimè cooperan-
tor, sed suo dant operam licito ministerio. Ad-
diderim, Pafqualigi contrarium afferentes ve-
nia, mortaliter Caupones delinqueret, si nolint
hospicio expipere eos, qui die ieiunij cœnare
nolunt. Quia verè concurrunt ad actionem,
in quo peccatum sunit exordium: inducent
*enim, & aliquo modo cogunt hospites ad ie-
iunij violationem, ut apte Molfel. *sum. tr. 10.*
*cap. 5. num. 30.**

DVBIVM CXXIX.

An qui in die ieiunij licetè cœnat, posset
inuitare amicum ad cœnandum se-
cùm, si certò sciat alibi cœna-
turum?

Minime potest. Quia nemini est licitum
incitare alium ad id, quod sine peccato 556
geri non valet. Sic Sylai, 2, 2 qu. 47. art. 1. que-
stionis 10. 1. concl. Trull. l. Dec. log. ap. 2.
dub. 5. m. 10. Fagundez precept. 4. l. br. 1. ca. 10.
num. 12. Vafquez et scandalari. Et 4. Leclius
l. 4. c. 2. dub. 3. n. 10. Bonac. de pre. Ecol. d. vii. q.
1. punct. 3. num. 9.

Potest equidem. *Via amicus non petit ab
solue id ab amico, sed supposcio, quod cum Pote/ quia
alio sit cœnaturus unde eius criminis non co-
peratur, nec ad peccandum inducit, quod ille
iam patrare decreuerat. Ita Angl. 9.7. de ieiun.
Nauar. summa cap. 21. num. 16. Caetan. 2.2. qu.
14.7 art. 4. Azor. 1.7. cap. 10.9. aff. 12. Ledesm. 2.6.
4.1. qu. 7. art. 1. Petr. Ledesm. nr. 27. c. 1. diff. 4.9.
pos. 6. onct. Sæ verb. *eiunum* nr. 5. Diana parti.
tr. 9. ref. 8. Villalob. nr. 23. diff. 3. n. 2. Regin.
L.4.n.19. Valent. rom. 3.2.d. 9.2. pun. cl. 3. Manu.
c.23. con 1.5.*

DVBIVM CXXVIII.

An Caupones possint in hereticorum locis apponere carnes omnibus illas petentibus, etiam si eas valeant sine gravi incommode denegare?

153
No possum, **S**ic carnes sine graui sui incommodo abne-
gare valeant, non possumus eas venales cun-
dus per etiibus apponere. Quia ansam eis exhib-
ent violanti ieiunium, & Ecclesie praecepta
irridendi. Sic Lessi. l. 4. c. 2. n. 23. Bonacini. de pre-
Ecc. d. vtr. q. pun. vlt. m. 9. Fill. uc. tr. 27. p. 2. m.
9. Laym. l. 2. r. 3. c. 1. 3. n. 5. Molfesi. summ. tr. 10.
cap. 5. num. 2. 1.

554
Puffn
place.
Licit sine sui gravi incommodo valeant carnes abnegare, possunt absolute eas potenti- bus cunctis apponere. Quia Caupones non cooperantur peccato illicite eas comedentium, cum exhibeant rem indifferenter, quia & lici- te vi, & illicite abuti pro libito valeant. Ita Ledesma tr. 27. c. 4. diffic. 4. post 6. con. 1. Pasqu. decif. 368. n. 7. Vega. p. 1. c. 1. 4. casu 19. Faust. l. 1. Theſaur. quæſt. 172. Homobon. part. 2. Exam- tral. 8. cap. 7. quæſt. 21. Manuel. tom. 1. capit. 23. numer. 8.

555 *namur. 8.*
Cum petentes carnes in die prohibito iam
decreuerint violare præceptum, non videntur
Capones peccato comedentium cooperari:
vnde probabile iudicarim posse absolute illos
carnes cunctis apponere. Attamen primam
sententiam feciurorem quidem mihi eligendam
duxi. Cæterum illud fere mihi certum,
posse Capones in locis hæreticorum absolute
te apponere simul carnes, & pīces, electio-
nem proprie ementium conscientie relin-
quendo. Hinc elicio eos, qui in diebus ieiunij
carnes, & alios cibos prohibitos venales ex-
ponunt, non delinquere, quamuis suspicentur,
emptores peccatores. Quia vīs receptum in
Quadragesima vendi carnes & groratiūm can-
fa, cītiam inde fani possint peccandi occasio-

D V B I V M C X X X .

*An possit quis amicum ad cœnam inuitare,
ad cœnandum alibi non pa-
ratum?*

Non potest. Quia vere id esset amicum ad 559
peccandum inducere. Sic Azor. l. 7. c. 20. *Non potest*,
que f. 1. *Loblin. verb. t. e. i. n. u. m. n. u. Bona. c.*
de pr. E. c. f. e. s. d. n. b. v. l. m. q. f. i. o. n. p. r. i. m. a. p. u. n. t. o.
ter. r. i. o. n. u. m. e. r. o. n. o. R. e. g. i. n. d. a. l. i. b. r. q. u. a. r. t. n. u. m. e.
1. 9. 5. L. e. l. l. o. s. l. i. b. r. q. u. a. r. t. c. a. p. i. s. f. e. u. n. d. d. u. b. t. e. r.
n. u. m. e. r. 1. 0. F. a. g. u. n. d. e. z. p. r. a. c. e. p. 4. l. i. b. r. p. r. i. m. c. a. p. 1. 0.
n. u. m. e. r. 1. 2.

Postea equidem. Quia invitatio consueta, & communis, quae sit ad exerendam vibania- tem, haec est de efficax ad inducendum amicum, ut cum eff. Eta coenit, cum eiusmodi invitaciones etiam extra ieiunij instantiaria acceptari non soleant. Ita Angles q. 7. de ieiun. diffic. 4. concil. 2. Ortiz. sum c. 19. rec. 2. numer. 10. Palquigal d. cil. 37. n. 4. Trul. l. 3. Decal. ap. 2. dnb. s. n. 1. Filluci. tr. 27. p. 2. n. 94. Leand. tra. 5. d. 9. n. 2.

SCOBAR
of Mar.
MAY 1511
14

561 Verius hoc mihi. Nam ad cœnam invitare
Hoc puto etiam si probabiliter credas, an cum accepta-
esse verius. turum, non est invitare ad sumendum tantum
cibi quantitatem, ut ieiunium violetur; sed ad
menstræ communicationem, in qua bene poterit
invitatus solummodo absumere illam cibi
quantitatem, quæ portionem in refectu nula
permittam non excedat. Vnde invitans ad cœ-
nam ad delinquendum non inducit. Præsum-
endum est enim ille, curam propriæ conscientiæ
habere, licet præter invitantis intentionem
fortasse delinquit.

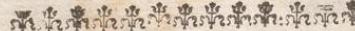
DVBIVM CXXXI.

An medici absque causa in die ieiunij car-
nes alicui edendi concedentes sint da-
plici piaculo constricti?

562 **S**unt constricti duplice peccato. Quia du-
plex violant in specie præceptum, unum
ieiunandi, alterum à carnibus abstinendi. Sic
Chilin. v. ieiunium. n. 8. Pasqual. decr. 378. n. 2.
Sanchez l. 4. summa. c. 1. 4. 2. & 5. 3. Sancius in se-
lect. d. 1. n. 16. Leander tr. 5. d. 9. qu. 26. citans
Petr. Gr. nados, Ochagaviam, Bonacinam, &
Ludovicum de Sanct. Iuan. & alij, quos refert idem Leander part. 1. tr. 5. dub. 8. §. 8.
question. 1.

563 Non sunt. Non sunt duplice peccato constricti, sed
unico. Quia solummodo sunt temperantie vio-
latores. Ita Trull. l. 3. decr. 2. d. 2. n. 14. Montes.
1. 2. q. 7. 3. a. 1. d. 5. quæsiunc. 4. Filluc. tr. 7.
numer. 90.

564 **A**equæ probabilem vitramque existimo esse
Priorē eligo sententiam. Atamen primam mihi eligent
sententiam, dam duxi; quia solidiori fundamine in-
nitiuitur.

CAPVT XIX.

Circa dispensationem in ieiunij præ-
cepto.

DVBIVM CXXXII.

An peccaret Summus Pontifex, si absque
rationabili causa cum aliquo in lege
ieiunij dispensaret?

565 Nonnulla
suppono.

VPPONO ex sección. 1. Pontifi-
cem posse in lege ieiunij dispen-
sare, vel eam tollere, etiam si ab
Apostolis, vel Concilio Gene-
rali sit præscripta. Quia suprà
omnem humanam legem exercit potestatem.
Hęc autem dispensatio valida omnino est,
etiam absque iusta causa facta fuerit. Quia
ad valorem dispensationis sufficit voluntas
legislatoris, à quo tanquam à causa efficienti
lex penderit. In humaq;is namque legibus exigitur
rationabilis causa, ut dispensatio sit hone-

sta, non ut simpliciter sit valida. Profecto pec-
aret Summus Pontifex si legem ieiunij ge-
neratim abrogaret. Quia cum ieiunium ad dō
sit ad salutem utile communem, haud posset
sine boni communis præiudicio abrogari, vnde
ad id iusta causa dari non posset. Scio ta-
men posse sine piaculo aliqua abrogari ieiun-
ium etiam Quadragesimæ. Quia ad hoc posset
rationabilem cauam invenire. Quæferim autem, num Pontifex delinqueret, si absque
rationabili causa cum aliquo in lege ieiunij
dispensaret?

566 Minimè delinqueret. Quia dispensatio pri-
nata vnius vel alterius nullum infert præiudi-
cium. Ergo etiam absque cauâ data valida
erit. Antecedens pater. Non enim infert præ-
iudicium ei, cui conceitur; licet enim bono
abstinentiæ priuetur, haec autem priuatio illi
præiudicialis non est; quia solum dicit negatio-
nem maioris boni, quod à dispensatione non
tollitur, cum adhuc à dispensato obtineri, ieiun-
ando, potest. Nec infert præiudicium alteri
particulari; nam quod Petrus non ieiunet, ni-
hil Antonio præiudicat. Nec bono communis
quia est circa priuatas actiones, quæ priuatum
exercentur; & quia lex ieiunij non est lata pro
communi bono, sed pro particulari vnius cu-
jusvis vtilitatis. Sic Palqual. decr. 402. n. 2.
Gloss. Relegati, de panis. Vt lex positiva non
ligeret, est in Principe pro ratione voluntas. Salas
de legibus, tr. 1. 4. d. 20. secl. 4. num. 37. citat
pro hac parte Felinum, Decium, Nanarum,
Covariuam, & alios. Sanchez verò de mar-
kbr. oſtau. dub. 1. 8. num. secund. refert Ho-
ficiensem, Angelum, Rofellam, Sylvestrum,
Armillam.

567 Delinqueret planè. Quia, (vt ait D. Thom.
1. 2. qu. 97. art. 4.) dispensatio sine cauâ, est im-
pudens, temerarius, & infidelis potestatis vlus.
Est (ait D. Bernard. lib. 3. de consider.) dissipatio
quædam, & violatio iuris naturalis: siquidem
facit, ut sine cauâ pars non confonatur toti. Est
offensio æqualitatis, quam iustitia erga omnes
seruari postulat. cap. iustum est, dist. 9. Est deni-
que actus rationi dissonus, & offensionis an-
fan subditus exhibens. Peccaminosus igitur
est. Ita Medic. Cod. de ieiun. q. 1. Angl. q. 5. de iei-
un. diff. 2. concl. 2. Sotus de inf. q. 7. ar. 3. dub. 2.
Salas citatus secl. 5. n. 50. Victoria in secl. de
potest. Pap. 4. num. 14. Sanchez libr. 5. Consil. c. 1.
dub. 5. num. 5. & 9. Sancius in select. d. 5. 4. Mol-
fel. tr. 10. cap. 4. num. 15. Reginald. l. 4. n. 226.
Diana part. 1. o. tr. 16. resolut. 77. citans Leon-
drum.

568 Hanc sententiam longe veriorem esse cre-
diderim, solidiori scilicet fundamini hæren-
tia. Hoc præ-
tem: quod frateor, me in prima sententia
non inuenire. Nam (vt Sancius ait) dispen-
satio in ieiunio absque cauâ est in primis præ-
iudicialis ei, cui conceditur, cum priuatur non
ieiunando exercitio virtutis abstinentiæ, ieiun-
ij merito, & pro peccatis satisfactione: & da-
to, quod dispensatus adhuc ieiunaret, id pro li-
bito gereret, non præcepti exigentia, vnde
tantum meritorum non obtineret. Deinde præ-
iudicium infert cæteris, qui ieiunant; nam cum
videant, alios sine cauâ à ieiunio eximti, iure
offenduntur, & ad idem gerendum anfam arri-
piunt, vt ait Trident. secl. 2. cap. 5. & 18. Deni-
que est bono communis inferens præiudicium,
Quia

Sectio II. Dubia, De Praecepto IV. 129

Qui lex ieiunij indicta est ob commune bonum, sicut & aliae leges, e. p. Erit autem lex, dicitur. Ergo eius dispensatio sine causa bona communis praeliudicitalis erit. Omnis igitur ex capite illicita. Scio equidem, pluribus placere Doctribus, & meo Sancio aliquando placuisse, hoc peccatum solummodo tuo ex genere esse veniale, si scandalum graue non sequeretur: quod probabile puto, ut plus mihi placet quod post rem melius considerata. Sancio affirmit l. 5. Conf. l. 1. d. 5. n. 6. probabilis suo ex genere esse mortale, & tantum exculari posse ex materia paritatem, quando scilicet lex, in qua dispensatur, magni non esset momentum.

DVBIVM CXXXIII.

An Parochus possit praesente Episcopo iusta ex causa, in ieiunio cum aliquibus dispensare?

⁵⁶⁹ *E*xistimo certum omnino esse (quidquid *eiunis* Angelis, Ieiunium, num. 20. Tabiena, num. 15. & alii in contrarium affirmant (posse Parochum, abiente Episcopo, iusta de causa in ieiunio lege cum aliquibus dispensare. Alii enim non esset fidibus sufficenter prouisum, si absente Episcopo, aut eius Vicario, non adesset qui in ieiunio posset cum eis, vigente necessitate, dispensare. Requiero autem, num praesente etiam Episcopo, id Parochus possit?

⁵⁷⁰ Non potest. Quia solum ex consuetudine huiusmodi potest Parochio adiutori, ipse enim iure solum iurisdictionem habet spiritualem. At ex consuetudine huiusmodi potestatam dispensandi in ieiunio non habet, nisi quando Episcopus facile adiutor non potest. Ergo Sic Fagund. prae. 4. c. 9. n. 2. Graff. p. 1. decif. 1. 2. c. 3. n. 7. Lederm. summ. tr. 27. c. 1. d. 3. Gabr. in 4. d. 16. q. 3. a. 1. notab. 5. Angl. q. 5. de ieiunio d. 4. Manu. p. 1. summ. c. 24. n. 4. Vega. p. 1. sum. cap. 14. a. 6. & alii.

Potest quidem. Quia probabile est, hanc iurisdictionem consuetudine introductam penes Parochum esse etiam praesente, & conueniente Episcopo. Ita Pasqualis. decif. 1. 87. n. 3. & 4. Ortiz. summ. 19. pr. c. 2. n. 16. Villalob. p. 1. summ. tr. 23. d. 4. n. 2. Trul. De al. 1. 3. cap. 2. d. 7. n. 8. Sancius in select. d. 5. 4. n. 6. Molf. s. p. 1. summ. tr. 10. c. 4. n. 5. Suar. de legibus. 1. 6. c. 14. fine. Sanchez. 1. 8. de matr. d. 9. n. 27. Valent. tom. 3. d. 9. q. 3. punct. 2.

⁵⁷¹ Ego autem existimo probabilius esse, hanc sententiam solum habere locum, quando Episcopus facile adiutor non potest. Nam si facile potest adiutor, nequit Parochus tuto hoc in re dispensare. Et hoc est (inquit Azorius tom. 1. l. 7. c. 8. q. 3.) quod solum receptum est, ut Parochus dispenset, quando Episcopus facile adiutor non potest. Addiderim, non solum Parochos, sed & eorum vices gerentes posse, si facile non valent Episcopus adiutor, in ieiunio dispensare. Quia nisi alias a Parochio prohibeantur, Vicarii eorum Parochiales possunt actus exercere, meo Sancio monente.

DVBIVM CXXXIV.

An in ieiunio interueniente causa, Confessarius possit in ieiunio dispensare, si Episcopus, & Parochus hanc valent facilius adiutor?

Potest quidem. Quia Confessarius Apostolica electus auctoritate vices Curati exercit. Potest quidem Sic Rosel. v. Ieiunium, n. 6. Palati. in 4. d. 15. aem. d. 8. n. 14. 4. concl.

Minime potest. Quia dispensare in ieiunio est iurisdictionis exterioris actus, quam confessarius minimum habet. Ita Fagund. pr. 4. l. 1. c. 9. n. 3. Bonac. de prae. 1. cel. d. 1. v. q. 1. dub. v. 1. t. 1. num. 8. Sanchez. l. 5. Conf. cap. 1. 1. n. 5. n. 28. & 29. Azor. libr. 7. cap. 1. q. 4. & 5. Trull. lib. 3. De alog. cap. 2. dub. 7. num. 18. Pal. qual. gus. decif. 3. 89.

Etiam si Episcopus aut Parochus adiutor facile non valeant, indubitatum mihi, non posse adiutor. Non potest Confessarius in ieiunio dispensare. Quia quamvis sit Apostolica electus auctoritate, caret externa iurisdictione, quae ad hunc modi dispensationis valorem est necessaria. Potest tamen declarare, an causa sit iusta, & sufficiens ad ieiunandum.

DVBIVM CXXXV.

An Abbatissa possit in Monialium ieiunio dispensare?

Certum est Regularium Superiorum possit in ieiunio Ecclesiastico suorum subditorum ⁵⁷⁶ Cetera praedispensare. Alii enim nequicunt suis subditis, mittit, circa quos habent spiritualem iurisdictionem, in necessariis prouidere. Certe id concessit Eugenius IV. D. Hieronymi fratribus, scio tamen hoc priuilegium non concedere nouam Praelatis iurisdictionem, sed esse iurisdictionis, quam habent, declarationem. Item est certum, Superiorum localium Vicarios posse in absentia illorum, eandem dispensationem gerere. Quia tunc eandem obtinent auctoritatem. At iusta causa requiritur, non solum ut licite, sed etiam ut valide huiusmodi gerant dispensationem. Quaesciem vero, num Abbatissa, & alia Monialium Superiorum possint in eorum ieiuniis dispensare?

Possunt quidem. Quia in Moniales subdiaconas ex Praeliti commissione habent aliqualem clauis, ut eas digne gubernent, corrigan, puniant; & ut vota quadam irritet. Ergo ut cum eis in ieiunio dispensent, & quiescam Ecclesiasticis legibus, si causa virgaat. Sic Henriquez l. 6. c. 2. n. 3.

Minime possunt. Quia feminæ sunt spiritualem iurisdictionis, quae ad id gerendum requiritur, incapaces. Ita Sanchez. libr. 5. De al. c. 1. num. 14. Sancius in select. d. 4. n. 37. Pasqu. decif. 3. 9. 1. Lezana verb. c. b. atif. a. num. 14. Portel. q. Regul. verb. Abbatissa. num. 3. Barbol. de iure Eccles. cap. 45. num. 39. Tambur. de iure abbat. d. 32. q. 10.

Ego

SCOBAR
of: Mor.
V. V. I. V. II.

Possunt
plane.

130 Theologiæ Moralis Lib. XLV.

579
Resolutio
Auditoris.

Ego quidem propter doctissimi P. mei Hen-
riquez authoritatem definire non audeo, pri-
man sententiam improbabilem omnino esse:
attamen eius venia dixerim probabiliorem
admodum esse secundam. Nam si ad dispensa-
fandum spiritualis iurisdictio requiritur, quo-
nāmodo fecim⁹ huius iurisdictionis incapaces
poterūt dispēsare. Nec enim intelligo quonā-
modo aliquis ille Clauium vlus valeat à P̄e-
latis incapaci communicari. Quanvis verò
dispensare non possit Abbatilla, poterit tamen
declarare, quandonam Moniales obligentur,
vel non obligentur ad ieiunij obseruationem.
Quia ad Abbatissam attinet Monialium direc-
tio, vnde debet habere sufficientem faculta-
tem ad huiusmodi minus obeundum, qua-
ceret, si saltem declarare nequiret, prudenti
via consilio, quandonam subditas ad ieiuni-
um tenerentur, quandonam ab eius legeli-
bera existerent. Et quidem ad id saltem fuit
concessum priuilegium à Paulo III. Abbatilla
S. Clarae, cuius meminere Manuel. coll. et. Bul-
lar. & Portel. ubi supra.

581
Existimo non semper teneri, cum dispen-
satio gratia sit. Attamen in dupisci casu non po-
test sine graui piaculo petenti subditu dispensatio ex-
semper existere. Non teni-
tationem abnegarescilit, quando cauila non finio.
ieiunandi est ita evidens, & certa, vt de se ie-
junij obligationem soluat, tunc tenerur superio-
ris non quidem (h in rigore loquar) dispensatio
resed declarare pro exteriori apparentia ad
tollendas murmuraciones, seu prava indicia,
minimē obligare ieiunium; & quando in pe-
tente ex iusta cauila dispensationem, adeo pe-
riulum violandi ieiunium: tunc namque P̄e-
latus saltem ex charitate teneret dispensa-
tionem impetrare, vt Pasqualigus num. 5,
aduertit.

DVBIVM CXXXVII.

Vitetur quis dispensatione in ieiunio,
quam Superior illi civi, sed
validè impetrat: de-
linquere?

DVBIVM CXXXVI.

An prelatus teneatur dispensare in ie-
junio toties quoties ex causa iusta à
subditu dispensatio pe-
titur?

580
Tenetur
quidem.

Tenetur quidem. Quia quando id subdi-
tus perit, & dubia, & incerta cauila vide-
tur, si soluit Prelatus, nulli sese peccati per-
iculo obicit, cum potesta & sua dispensando
vtatur. Si autem subditum lege ieiunij non
soluit in causa dubia, & incerta, sed rem subdi-
ti arbitrio relinquit, vel absolute dispensatio-
nem abnegat, subditum periculo peccati, &
erroris exponit. Tenetur ergo toties dispensa-
res, quoties à subdito ex rationabili causa, qua-
lis erit, quando super dubium, dispensatio po-
stulatur. Sic Rosel. ver. Dispensatio, n. 4. Syluest.
g. 1. Armill. n. 14. S. n. 2. fatu. Cum subdit causa
dispensandi, videatur peccare Prelatus, qui po-
test, si non dispenset. Sancius in select. d. 4. 3. num.
8. Anton. Cardin. Rebuff. & alij, quos ci-
tat Sanchez libr. 3. de matrimon. dub. 10. num.
3. & 26.

581
Non tene-
tur.

Non tenetur. Quia ad id nec praeceptum
positiuim, nec naturale obligat, ne calidu ali-
quod vrgere videatur. Et quia in iure dispensa-
tio gratia vocatur cap. Licer, can. de electione,
in 6. & etiam indulgentiam, ac misericordiam
appellari probat Caput 1. de flaru Monachor.
& Caput Postulati. de Cler. excomm. ministrante.
At gratia, indulgentia, & misericordia potest
quidem semper petenti impendi, sed debita
quidem non semper est: Ergo non tenetur
Pralatus toties dispensare, quoties subditus
ex rationabili causa postulat. Ita Sanchez li. 3.
de matrimon. d. 10. num. 3. & 26. citans Archidia-
conum, Turrecrematam, Dominicum, Fran-
conum, Decium, Felinum, & alios. Salas de legib.
d. 20. sect. 7. n. 70. Suan. ibi. l. 6. c. 18. num. 22. Ca-
stro Palao part. 1. truct. 3. d. 6. punct. 8. §. 2. num. 9.
Pasqual. decisi. 397. Basil. Legion. l. 8. de matrimon.
cap. 14. num. 9.

D Elinquit, & graniter. Quia Superior dis-
pensando in lege propria sine cauila le-
thaliter delinquit: ergo & subditus delinquit graniter.
graniter iniqua vtris dispensatione. Sic Peter
de Ledesma, part. prim. summ. de matrim. cap. 1.
27. difficult. prim. post quart. conclusion. &
alij citati à Pasqualiguo decisione. 392. num-
ero primo.

Nec leuiter delinquit. Quia per dispen-
sationem verè est ablata ieiunij lex: ergo dis-
pensatus nec venialiter in eius omissione delin-
quunt. Ita Basili. Legion. libr. octau. de matrim.
cap. 1. 4. numer. quint. Palao part. prim. d. 6. num.
octau. Paragraph. prim. numer. octau. Sylvester
verb. Dispensatio, question. tert. numer. quint. Au-
gel. numer. tert. Valquez 1. 2. disp. 178. cap. 4.
Suar. de legibus. libr. 9. cap. 19. numer. 14. S. las
iki. dub. 20. section. 6. numer. 6. Diana part. prim.
tract. 10. resolut. 35. Vinald. & alij, quos citat, &
sequitur Pasqual. ubi supra.

Scio plures Doctores defendere, dispen-
satum venialiter delinquere illi harentes fun-
damini: quia Superior dispensando lethaliter opin-
peccat: ergo subditus quamvis dispensatus
peccabit venialiter vtris tali dispensatione.
Sic Nauat. prelud. 9. numer. 14. Amic. tom.
quint. dub. 6. section. 7. num. 109. & alij, quos
citat, ac sequitur Leander tractat. quint. dub.
10. question. 26. Attamen si per dispensatio-
nem absolute lex ieiunij est sublata, non vi-
deo, vnde nam leuis illa culpa possit ortum
habere, cum actio omitendi ieiunium nec
leuiter legi, que iam respectu dispensatio
non vigeat opponitur. Porro si dispensatio
invalida esset, qui illa vteretur lethaliter
peccaret, nisi bona fide, veram illam esse
existimaret. Quia dispensatio invalida non to-
lit legis obligationem.

DVBIVM

Sectio II. Dubia, De Precepto IV. 131

D V B I V M CXXXVIII.

Lex ieiunij tibi specialem ad obseruationem difficultatem ingerit: habes ne sufficiem causam, ut dispensationem obtineas?

³⁸⁶ **N**on habes. Quia cum difficultates huiusmodi affidit molestan, & persisten-
tia in operando vincantur: debes fortiter di-
micare, & affectum ad epulonimla abstinen-
tia vincere: alias enim multi ob difficultatis
apprehensionem passim ad dispensationis gra-
tiam accuterent. Sic Lud. de S. Iua. q. de ieiun.
a.6. diff. 2. d. 3. concil. 2.

Habes quidem. Quia ut dispensatio in lege
locum habeat, ex causa rationabili, sufficit,
quod legis obseruario consueto onerosior eva-
dat. Ergo si ieiunij lex tibi est onerosior valde,
quam ceteris, sufficiem habes causam, ut
dispensationem obtineas. Ita Pasqu. decif. 408.
Sanchez l.5. Consil. c. 1. d. 6. n. 2. Ortiz. sum. c. 19.
prac. 1. n. 1. 3. Medina C. de ieiun. q. 9. Sà verb. iei-
niuum. n. 10. fatus: Dispensandi causa iusta est
magna in ieiunando difficultas.

³⁸⁷ Crediderim non adesse sufficiem ad dis-
pensationem causam, si difficultas illa ex vitiola
confactuline gulositatis pronemire censeatur:
qua quidem difficultas ipso est ieiunandi actu
repellenda. Secus dixerim, si præfata ex gulo-
sitate repugnare, accedat aliqua ex naturali
conditione, seu nimio calore, (vnde edendi pro-
cedit affectio), debilitas, ex qua quis ita affligi-
tur, ut dubium subeat, num ieiunare teneatur:
tunc iudicete posse iuste dispensationem pe-
tere, eaque vti.

D V B I V M CXXXIX.

Potestne quis dispensare in lege ieiunij a se,
vel a Superiori instituta?

³⁸⁸ **M**inime potest. Quia nemo potest in se-
ipsum iurisdictionem exercere: dispen-
sare enim in ieiunio spiritualem pertinet ad
iurisdictionem. Sic fanet. Suar. tom. 1. de Relig.
1.6. cap. 11. docens, id solum Summo Pontifici,
non aliis Superioribus esse concedendum. De
dispensatione autem ieiunij à Superiori impo-
siti, Sic Paludan. in 4. diff. 38. q. 4. 4. 4. Miranda
tom. 2. summa. q. 3. 1. 3. Hieronym. Rodriguez in
comp. q. Regul. resol. 12. num. 39. Manuel. tom. 1.
q. Regul. q. 45. art. vltim. Azor. par. 1. l. 5. c. 5. q. 6.
& alii.

Potest equidem. Quia legislator habet po-
testatem relaxandi legem propriam ut potè ab
eius voluntate pendente, ut suppono: ergo
sicut illam potest tollere ad libitum respectu
aliorum, ita in ordine ad seipsum. Si vero de
dispensatione circa legem ieiunij à Superiori
lega loquamur, idem dicendum. Quia alias po-
tentest cum aliis dispenfare dererioris eset
conditionis, quam ceteri cum quibus dispen-
sat. Ita in casu primo Pasqu. citatus. Suar. l. 6. de
legibus. cap. 12. num. 11. id esse extra controuer-
siam affirmans Caetan. 2. 2. qu. 6. art. 5. Cordu.
l. 5. q. 31. Bonac. de legibus. d. 1. q. 2. punct. 1. n. 9.
Filliuc. in 20. n. 295. De secundo autem ita Syl-
vest. v. Lex. q. 14. Sotus in 4. diff. 18. qu. 1. art. 3.
Sanchez l.8. de matr. d. 5. m. 8. Salas de legibus.
d. 20. sect. 12. n. 105. Palao p. 1. d. 1. pun. 7. q. 1. n. 2.
Villalobos tract. 2. 3. diff. 4. num. 2. Diana p. 1.
tract. 9. resol. 15. Basil. lib. 8. de matrimon. cap. 4.
numer. 9.

Idem in casu vtroque afferendum existimo.
Nam licet iurisdictionem in ordine ad iustitie
actus non valeat quis circa seipsum exercere,
potest tamen in ordine ad actus legales, ut op-
timum probat Pasqu. n. 5. & 6. Audi Azorium l.7.
c. 18. q. 6. Si querar, an huiusmodi Prælati, ac Pre-
fetti possint iustitia ex causa seipso legi ieiuniorum
solvere in his casibus, quibus possunt alios sibi
subiectos. Respondeo posse. Nam quamvis nemo in
seipsum alioquin iurisdictione uti queat, in hoc ra-
men uti potest: quia sibi permittitur, ne sit deter-
ioris conditionis, quam ali. Sie ille sibi contra-
rius, nisi differentiam aliquam ingenias inter
voti dispensationem, de qua loquitur loco pro
priori sententia citato, & inter dispensationem
ieiunij, de qua in præsenti. Addiderim, non so-
lum posse secum dispensare eum, qui cum aliis
in lege ieiunij dispensare queat: verum & pos-
se alis iurisdictionem committere, ut secum
dispensent, vti docet Sanchez l.8 de matr. d. 3.
n. 1. & sum. lib. 4. c. 37. num. 41. Nam si potest
dispensare secum à fortiori poterit aitri sub-
ditu suam iurisdictionem committere, ut se-
cum valeat dispensare. A Palao accepi.

D V B I V M CXL.

An ieiunia à Pontifice vel à iure communis-
dicta pro certius diebus possint ab Episcopis
in alios dies ex rationabili causa
transferri?

³⁹² **T**ransferri non possunt. Quia ea, quæ sunt
à Superiori determinata non relinquuntur. ³⁹²
Inferioris dispositioni: Vnde que iuriis Ca-
nonicis sunt Episcoporum dispositioni non
sunt relinquenda. Sic Bonac. d. vlt. de prac. Ecol.
q. 1. punct. vltim. num. 18.

³⁹³ **P**ossunt quidem. Quia id ex præi constat,
& ex iure Canonico colligitur cap. Consilium, ³⁹³
de obseruat. ieiunio. Vbi ieiunum incidens in quidam.
Dominicam refertur in Sabbathum: vnde quam-
vis ea, quæ sunt à Superiori determinata dis-
positioni inferioris absolute non relinquuntur:
et idem que sunt Canonici iuriis non relin-
quuntur absolute Episcoporum dispositioni:
committuntur tamen ipsis eorum exercitio, ut
colligitur ex cap. citato, id est que quando pru-
denter id exigit, instante causa, possunt quod
celebrerunt vni die ieiunium, quod altera fne-
rat celebrandum. Ita Innocent. Rubr. de obseru.
ieiun. Caet. sum. v. lemmatum. c. 4. Armil. num. 6.
Nauar. sum. c. 21. n. 11. Sà num. 5. Trullench. lib. 3.
Decal. cap. 2. dub. 7. num. 21. Azor. lib. 7. cap. 18.
quest. 5. Fagundez præcept. 4. libr. prim. c. 9. m. 4.
Sanchez lib. 5. Consil. cap. 1. dub. 5. num. 27. alios
afferens Pasqualig. decision. 197. citans
Sylviuum, Laymanum, Angles, Gordonum,
& alios.

Certum

SCOBAP
et Mer.
M V I . M I I .
E P I V

132 Theologiæ Moralis. Lib. XLV.

594 *Cerum hoc mihi.* Certum mihi posse Episcopos ieunia ab Ecclesia praescripta ob iustum causam de die in diem transferre, more Ecclesæ. Sic enim Ecclesia vlti, si festum accidit feria secunda, vigilia huius festi ieunetur in Sabbato, non in Dominica iuxta cap. 1. de obseru. ieun. ita par ratione si vigilia alicuius Diui in festo solemni accidat, propter eius venerationem potest pridie illius diei ieunium Episcopi autoritate haberi. Exempli gratiâ, apud Gallos in locis vbi S. Quintini eriguntur Templa, quod festum tota in Gallia est celeberrimum, vigilia Omnis Sanctorum Episcopi loci autoritate ieunatur die antecedenti, qui festum Diui in vigilia Omnis Sanctorum colitur. Addiderim, ieunia voto fulcepta, vel Confessarij iussu iniuncta posse similiter ex causa transferri à Superiori, vel ab alio legitimam autoritatem ad id exerente.

lationem Vigiliae S. Ioannis incidentis in festum Corporis Christi inuenient, deoque ad feriam quartam cā translatare Sic Diana p. 10. tr. 16. refol. 7. Leand. tr. 1. d. 10. q. 42. afferens Eminentiss. Cardinalem de Lugo id aliquando affirmasse.

Causa subest legitima. Quia ex Bacchanalium dierum abusu, ex nimia epulorum licet. *Sabell pl.* experientia constat ab innumeris ieunij ne legem violati. Legitima igitur causa erit ad ieunij translationem, tot peccata vitare. Ia. Pal. qual. decif. 180. n. 2. fau. Laym. l. 4. ar. 8. c. 3. n. 9. & Diana p. 3. tr. 6. refol. 6. Fatur enim ille: *Fors* tasse aliquis respondere poterit, si Vigilia S. Matthei incident in friam secundam, vel tertiam. *Quinquagesima, iustum fore causam, ut Episcopu*s tale ieunium in precedens Sabatum transferri. Hic autem. *Forsan sententia Laymani ali*cui probabilitas videbitur.

595 *Questionis statu.* Ego quidem Pasqualigni sententiam probabilem esse crediderim, quam mordicus te*Hanc senti*mo*ne.* Licet enim Leander afferat, à saeculo auditum non esse, vigiliae ieunium translatum *et non esse.* fuisse in alium diem ab aliquo Episcopo: ego *pas* oculatus testis vidi vigiliae Apostolorum Petri & Pauli ieunium incidentis in die, qui tauri erant agitandi, in diem precedentem ab Archiepiscopo Burgensis fuisse translatum, ne violatione ieunij anla exhiberetur. Imo ob eandam rationem non semel vidi D. Matthei ieunium fuisse translatum. Instat Leander causam, que ad transferendum D. Matthei ieunium assignatur, rationabilem non videri. Nam alias etiam posset in alium diem transferri quolibet ieunium incidentis in diem quemcumque festum: cum etiam multa committantur peccata in ieunis in festo incidentibus. Miror virum eruditum, & expertum differentiam aufugere inter ieunium incidentis in aliquo Bacchanalium die, & in quolibet totius anni festo. Nam in Bacchanalium diebus insolentior viget ad gulam affectus ex prava, fateor, hominum consuetudine, unde facilius ieunij iura violantur.

D. V B I V M C X L I.

An legitima causa subest, ut posset Episcopus ieunium D. Matthei incidentis in aliquem diem ex duobus ultimis Bacchanalium in alium transferre?

596 *Non sibi* *ft* *legitima causa.* D. Ixi Dub. 149. posse Episcopum ieunia à Pontifice vel à iure communi praescripta transferre in alium diem rationabiliter ex causa. Quotiescum itaque, num ad translationem huiusmodi adhuc causa sufficiens cum vigilia D. Matthei incident in uno, vel altero die ex duabus ultimis Bacchanalium nempe in secunda, aut tertia feria?

Non subest legitima causa. Quia quæcumque causa ex cogitari potest pro sententia contraria à Summis Pontificibus fuisse præuisa, & tamen huius ieunij translationem non instituerunt, quemadmodum gesserunt in aliis. Ergo non ob aliam rationem, nisi quia ad id sufficiemt causam non inuenire, sicut ad transl-

LIBER